T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
EDİRNE İLİ'NİN SOSYAL ANALİZİ

ÖZGE ALEV SÖNMEZ

1088220102

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. AYHAN GENÇLER

EDİRNE 2011

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGE ALEV SÖNMEZ tarafından hazırlanan **GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE EDİRNE İLİ'NİN SOSYAL ANALİZİ** Konulu **YÜKSEK LİSANS** Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 12.-13. maddeleri uyarınca **20.06.2011 Pazartesi** günü saat **12:00**'da yapılmış olup, tezin* ...Kabul...Edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Ayhan GENÇLER (Danışman)	Kabul Edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Aytül ÇOLAK	Kabul Edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Erhan ATAY	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

ÖZET

TEZİN ADI: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE EDİRNE İLİNİN SOSYAL ANALİZİ
HAZIRLAYAN: ÖZGE ALEV SÖNMEZ

Edirne ilkçağlardan Osmanl' İmparatorluğu'na ve Türkiye Cumhuriyeti'nde her dönem önemli bir şehir olma özelliği taş'm'ş ve halen taş'maktad'r. Edirne geçen bu süreçlerde yaşanan kültürlerden etkilenmiştir. Edirne birçok medeniyete ev sahipliği yapm'ş ve bunlar'n sonucunda da zengin bir tarihe ve kültüre sahip olmuştur. Osmanl' İmparatorluğu'na 92 y'l başkentlik yapm'ş Kurtuluş Savaş''nda 25 Kas'm 1922 y'l'nda Yunanl'lar'n işgalinden kurtulmuştur ve o zamandan günümüze Türkiye'nin kuzey bat's'ndaki serhat şehridir.

Bu şehrin geçmişten günümüze yaşam'ş olduğu nüfus hareketleri, göç, ekonomi ve istihdam göstergelerindeki değişimleri incelenmiştir. Yap'lan anket çal'şmas'nda da sosyal yap'n'n en önemli unsuru olan toplumun günümüz Edirne boyutu ve yaşay'şlar', Edirne'ye yönelik bilinçleri ve Edirne profilleri çizilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Edirne, Osmanl', Nüfus, Göç, Sosyal, Ekonomi.

ABSTRACT

TITLE OF THE THESIS: SOCIAL ANALYSIS OF THE PROVINCE OF EDİRNE THROUGHOUT THE HISTORY
PREPARED BY: ÖZGE ALEV SÖNMEZ

Edirne has been and is still an important city in every period of the history, from the ancient times to the periods of Ottoman Empire and the Republic of Turkey. Edirne has been effected from the cultures lived in these processes. Edirne has hosted many civilizations throughout the history and has had a substantial history and culture. It had been the capital of the Ottoman Empire for 92 years and was rescued from the Greek invasion on 25th November 1922 during the Independence War and since then it has been the border city in the North West of Turkey.

The changes on the indications of population movements, immigration, economy and employment of this city throughout the history have been examined. In the survey study, the current Edirne extent and livings of the society, which is the most essential element of the social structure, the consciousness of Edirne and profiles of Edirne have been specified.

Key Words:

Edirne, Ottoman, Population, Migration, Social, Economy.

ÖNSÖZ

Edirne ilinin tarihsel boyutuyla sosyal-ekonomik yönden gelişiminin yan'nda yap'lan anket çal'şmas' ile günümüz Edirne ve Edirne'de yaşayan insanlar sosyal ekonomik yönden değerlendirilmeye çal'ş'lm'şt'r.

Tezimin başlang'c'ndan tamamlanmas'nda kadar her aşamas'nda çal'şmama yön veren ve desteğini esirgemeyen en başta değerli dan'şman hocam Doç. Dr. Ayhan GENÇLER olmak üzere ayn' şekilde bu süreçte bana desteklerini ve yard'mlar'n' esirgemeyen değerli hocalar'm İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekan' Prof. Dr. Sedat MURAT'a ve Sakarya Üniversitesi Çal'şma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm Başkan'm Prof. Dr. Y'lmaz ÖZKAN'a ayr'ca teşekkür ederim ve emeği geçen diğer tüm hocalar'ma teşekkürü bir borç bilirim. Çal'şmam' haz'rlarken desteklerini ve yard'mlar'n' gördüğüm sevgili arkadaşlar'm Elif ALP ve Burçin ÇETİN'e çok teşekkür ederim. Bu zorlu dönem boyunca ve hayat'm'n her döneminde hep yan'mda olan sevgi ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen can'm aileme sonsuz teşekkür ederim…

Özge Alev SÖNMEZ

EDİRNE-2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET……İ
ABSTRACT…...…….İİ
ÖNSÖZ……...……...İİİ
İÇİNDEKİLER…...……...İV
TABLO LİSTESİ……..……..Vİİ
GRAFİK LİSTESİ……..……..İX
KISALTMALAR……..……X
GİRİŞ……...……1

BİRİNCİ BÖLÜM
EDİRNE İLİNİN TARİHSEL VE COĞRAFİ ARKA PLANI

1.1. Edirne Ad'n'n Ortaya Ç'k'ş' ve Edirne'deki İlk Çağ Uygarl'klar'...…….....3
1.2. Edirne'nin Tarihçesi……5
1.3. Edirne'nin Coğrafi Özellikleri...…..……..10

İKİNCİ BÖLÜM
EDİRNE İLİ SOSYAL YAPI UNSURLARI

2.1. Edirne'nin Demografik Yap's'…...…….……..14
2.1.1. Osmanl' Dönemi Edirne Nüfusu..…….……14
2.1.2. Cumhuriyet'in İlan'ndan Sonra Edirne Nüfusunun Gelişimi…....22
2.1.2.1. Edirne'de Köy ve Şehir Nüfusu……...…....……25
2.1.2.2. Cinsiyete Göre Edirne Nüfusu……..…..……...…..27
2.1.3. Osmanl' ve Cumhuriyet Dönemlerinde Edirne'de Göçler..……28
2.1.3.1. Osmanl' Dönemi Edirne'de Göç……...……...……..29
2.1.3.2. Cumhuriyet Dönemi Edirne'de Göç…….……..32

2.1.3.2.1. Cumhuriyet Dönemi Say'm Y'llar'na Göre Rakamlarla Edirne'de Al'nan ve Verilen Göç…..……..…….....34

2.2. Kalk'nma Göstergeleri……...…….……..……39

2.2.1. Kamu Sektörü ve Özel Sektörlere Göre İşe Yerleştirilen Toplam İş Gücü…...……40

2.2.2. Kamu ve Özel Sektörlerde Cinsiyete Göre İşe Yerleştirilen İş Gücü…...…….....42

2.2.2.1. Erkeklerin İşe Yerleştirilmesi…...…….……42

2.2.2.2. Kad'nlar'n İşe Yerleştirilmesi…….……...……...…..43

2.2.3. Edirne İlindeki Kay'tl' İşsizler……...……44

2.2.3.1. Cinsiyete Göre Kay'tl' İşsizler……....46

2.2.3.2. Eğitim Durumlar'na Göre Kay'tl' İşsizler…….....47

2.3. Edirne'nin Ekonomik Yap's'……...……49

2.3.1. Tar'm Sektöründe Edirne……...…….……..53

2.3.2. Sanayi Sektöründe Edirne…….…..……...57

2.3.3. Ticaret Sektöründe Edirne…….…..……..62

2.4. Edirne ve Siyasi Yaşam…...……..…….……...……65

2.5. Edirne ve Eğitim……...…….……66

2.6. Edirne Kültürü ve Turizmi...……..……..73

2.6.1. K'rkp'nar Yağl' Güreşleri…...…….…….……74

2.6.2. Düğün Geleneği…...……...……...……..75

2.7. Sağl'k Olanaklar'...…….……....75

2.8. Edirne'de Ulaş'm…….……...……76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE SONUÇ

3.1. Araşt'rma Metodu Üzerine…….……..…79

3.2. Araşt'rman'n Amac'…….…….80

3.3. Araşt'rma Yöntemi Anket Araşt'rmas'...……80

3.4. Araşt'rman'n Örneklemi…….…….……81

3.5. Araşt'rman'n Modeli…….……...…….81
3.6. Araşt'rman'n Analizleri……...…….82
3.6.1. Nüfus Yap's'...……..……...…….82
3.6.2. Aile Yap's'……..…...……...…….…...83
3.6.3. Eğitim ve Meslek Özellikleri……..……....88
3.6.4. Gelir Dağ'l'm' ve Tüketim Al'şkanl'klar'.……90
3.6.5. Edirne'de Sosyal Yaşam……...……..……..……..93
3.6.6. İnanç Yap's'…….98
3.6.7. Siyaset Bilinci……...……..……..99
3.6.8. Sosyal Sorunlar…...……..……..96

SONUÇ…...……..…….……..101
Kaynakça…..……..……104

Ek-1 Anket Formu..……117
Ek-2 Edirne İli İle İlgili Önemli Olaylar'n Cumhuriyetin İlan'na Kadar Kronolojisi.....123

Tablo Listesi

Tablo 1. 1878 Y'l' Göçmen Nüfusu ve Ölü Say'lar'…..……..8
Tablo 2. 1530 ve 1570 y'l'nda Müslüman, Hristiyan ve Yahudi haneleri...……..15
Tablo 3. 1530-1570 Y'llar'nda Müslüman Hristiyan ve Yahudi Nüfusu.……..16
Tablo 4. 1885 Y'l' Edirne Nüfusunun Dinsel Dağ'l'm'.....……18
Tablo 5. 1893 Nüfus Say'm'na Göre Edirne Merkez Sancak Nüfusunun Dinsel ve Etnik Dağ'l'm'…….....19
Tablo 6. 1901 Edirne Vilayet Salnamesi'ne Göre, Edirne Merkez İlçesi Nüfusu.....20
Tablo 7. Edirne Genel Nüfus 1901……...……..21
Tablo 8. 1914 Y'l' Nüfusun Dinsel Dağ'l'm'…….…….…….……..22
Tablo 9. Türkiye ve Edirne Genel Nüfusu…….……23
Tablo 10. Say'm Y'llar'na Göre Köy ve Şehir Nüfuslar', Y'l'k Nüfus Art'ş H'z'……...…26
Tablo 11. Y'llara Göre Edirne İlinin Cinsiyete Göre Nüfusu ve Türkiye & Edirne'nin Yüzdelik Oranlar'……..……..……28
Tablo 12. Say'm Dönemleri İtibariyle Göç ve Edirne……...……35
Tablo 13. Edirne İlinde Sektörlere Göre İşe Yerleştirilen Say's'……...40
Tablo 14. Edirne İlin de Erkeklerin Sektörler İtibariyle İşe Yerleştirilmesi…..……42
Tablo 15. Edirne İlin de Kad'nlar'n Sektörler İtibariyle İşe Yerleştirilmesi……..…43
Tablo 16. Y'llar İtibariyle Edirne ve Türkiye'deki Toplam Kay'tl' İşsizler……..…45
Tablo 17. Edirne İli Kad'n ve Erkek Kay'tl' İşsizler……..46
Tablo 18. Edirne İlinde Y'llar İtibariyle Eğitim Durumuna Göre İşsiz Say's'……..47
Tablo 19. Edirne Ekonomisinde Sektörlerin Dağ'l'm'……...51
Tablo 20. Edirne İlinde Arazilerin Kullan'l'ş Biçimi…….56
Tablo 21. Edirne İli Y'llar İtibariyle İşletme Say'lar'……...59
Tablo 22. Sektörler İtibariyle İşletmelerin Dağ'l'm'……..60
Tablo 23. İlimiz İlçelerine Göre Küçük Sanayi Sitelerinin Dağ'l'm'……61
Tablo 24. Edirne İli Organize Sanayi Bölgesi ile İlgili Bilgiler……..…61
Tablo 25. Edirne İli Ticaret ve Sanayi Odalar' Üye Say'lar'…….62
Tablo 26. Edirne İli 1954-2011 Y'l' Aras' Milletvekili ve Partileri……...65

Tablo 27. Edirne İli Okul, Öğrenci ve Öğretmen Say'lar'……69
Tablo 28. Edirne İli Okuma Yazma Bilmeyen ve Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen Kad'n & Erkek Say's'…….71
Tablo 29. Edirne İli İlkokul, İlköğretim, Ortaokul ve Lise Dengi Okul Mezunu Kad'n & Erkek Say's' ve Toplam'…….….71
Tablo 30. Edirne İli Yüksekokul veya Fakülte, Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu Kad'n & Erkek Say's' ve Toplam'…….……...…..……....72
Tablo 31. Edirne İlinin S'n'r Kap'lar'na Olan Uzakl'ğ'…….77
Tablo 32. Edirne İli Karayolu Durumu……..…78
Tablo 33. Cinsiyetin Yaş Gruplar'na Göre Dağ'l'm'…….82
Tablo 34. Ayn' Evde Oturulan Toplam Kişi Say's' ve Beraber Yaşanan Akraba İlişkisi.....84
Tablo 35. Ayn' Evde Oturulan Kişi Say's' ve Aile Üyelerinin Şehir D'ş'nda Yaşanlar Aras'ndaki İlişki……...……...…84
Tablo 36. Çocuk Say's' ve Medeni Durum İlişkisi……85
Tablo 37. Meslek ve Eğitim İlişkisi…...…….……...90
Tablo 38. Ortalama Ayl'k Gelir ve Gelir Beklentileri……...91
Tablo 39. Ayl'k Ortalama Gelir ve Eğitim İlişkisi.……....92
Tablo 40. Sosyal Faaliyet & Tesis ve Sosyal Yaşam Değerlendirmesi Aras'ndaki İlişki……93
Şekil 1. Edirne Haritas'…….……..13

Grafik Listesi

Grafik 1. Cinsiyet Dağ'l'm'……..…….……82
Grafik 2. Yaş Gruplar'……..……...……..82
Grafik 3. Medeni Durum….……..……83
Grafik 4. Ayn' Evde Toplamda Oturulan Kişi Say's'……...……...…..……83
Grafik 5. Çocuk Say's'……...85
Grafik 6. Ailelerin Özürlü Engelli Yak'nlar'n'n Varl'ğ'……..……..86
Grafik 7. Aslen Edirneli Olma……...……...….86
Grafik 8. Edirneli Olmayanlar'n Edirne'de Bulunma Nedeni……..……86
Grafik 9. Edirne'de Bulunma Süresi……..……87
Grafik 10. Çevrenizde Evlenecek Olanlar Eşlerini Seçme Tercihleri……..…..…...87
Grafik 11. Eğitim Durumunun Dağ'l'm'..……...…….……..88
Grafik 12. Meslek Dağ'l'm'……...……89
Grafik 13. Aile İçinde Meslek Sahibi Olan & Olmayan Birey……..……89
Grafik 14. Gelir Dağ'l'm'……...…….90
Grafik 15. Konutun Durumu……..……..……..92
Grafik 16. Sosyal Yaşam' Değerlendirme…….....……93
Grafik 17. Sosyalleşmenin En Büyük Vas'tas'……...…..….94
Grafik 18. Y'l İçinde Kat'l'nan Merasimler…...……...….95
Grafik 19. Boş Zaman' Değerlendirme……...……...95
Grafik 20. Önemli Bir Sorunda Dan'ş'lan Kişiler…...……...…….……..96
Grafik 21. Sosyal Faaliyetlerde Tan'mlama..……..……...…97
Grafik 22. Edirne İlinde Aile Fertleri İle Beraber Bir Sosyal Faaliyette Bulunma S'kl'ğ'……..97
Grafik 23. Seyahat Etme S'kl'ğ'……97
Grafik 24. Sağl'k Kurumlar'n' Tercih Etme……..98
Grafik 25. Sağl'k Problemi Yaşayanlar& Yaşamayanlar……...98
Grafik 26. İnanç Yap's'…...……..…….98
Grafik 27. Siyasi Yaşam' Takip Etme…...…...……99
Grafik 28. Şehrin Sosyal Sorunlar'na İlişkin Bilinç…..……..……..99
Grafik 29. Şehrin Sosyal Sorunlar'..……100

KISALTMALAR

A.g.e. : Ad' geçen eser
A.g.m. : Ad' geçen makale
A.g. t. : Ad' geçen tez
Bkz. : Bak'n'z
C. : Cilt
DİE : Devlet İstatistik Enstitüsü
ETSO : Edirne Ticaret ve Sanayi Odas'
GSMH : Gayri Safi Milli Has'la
GSYİH : Gayri Safi Yurt İçi Has'la
Gösterilen yer: Gös. Yer
Haz. : Haz'rlayan
İŞKUR : Türkiye İş Kurumu
MEB : Milli Eğitim Bakanl'ğ'
OECD : Organisation For Economic Co-Operation And Development
s. : Sayfa
S. : Say'
TD : Tapu Tahrir Defterleri
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
vd. : Ve devam'

GİRİŞ

Edirne, Anadolu ve Balkan ülkeleri aras'nda çeşitli kültür al'şverişlerinde bulunulmuş şehir özelliğinde ve Osmanl' İmparatorluğu döneminin öncesinde ve dönem boyunca kültür ve eğitim merkezi durumunda bir şehir olmuştur.

Şehrin gerek tarihi dokusundan gerekse coğrafi yap's'ndan dolay' geçmişten günümüze sosyal bir hareketliliğin var olduğunu görüyoruz. Bu hareketliliklerin Edirne'nin bugünkü geldiği konumunu şekillendirmede önemli rol oynad'ğ' görülmektedir.

Bu çal'şmada Edirne ilinin tarihsel gelişimi içinde sosyal yap's'n'n değişimine göre demografik yap's' ve kalk'nma göstergeleri olan istihdam ekonomik yap' gibi konular ile ele al'narak nas'l bir süreçten geçtiği irdelenecektir. Edirne ilinin y'llara göre değişen gelişimi ele al'nan olan konular ile değinilip, Türkiye genelindeki konumu konusuna 'ş'k tutmay' amaçlamaktad'r. Geçmişten günümüze kadar olan k'sm'nda tarihi perspektif çerçevesinde bak'l'p, günümüz ile ilgili güncel anket çal'şmas' ile Edirne ilindeki değişen sosyal yap'daki, demografi, ekonomik yap', eğitim gibi özellikler incelenerek Edirne ilinin bugünkü geldiği konumu değerlendirilecektir.

Çal'şmam'zda ilk olarak Edirne'nin tarihi gelişimine ve gelişimini etkileyen önemli olaylar'na, bu dönemlerdeki ekonomisine genel bir bak'ş ile coğrafyas'ndan bahsedilerek iki boyut da ele al'nm'şt'r. Bu konular bir ilin temel çerçevesini oluşturmaktad'r. Buna istinaden ilk bölümde Edirne bu çerçevenin s'n'rlar'nda ele al'nm'şt'r.

İkinci k'sm'nda analizi yap'lacak Edirne iline dair geçmişten günümüze sosyal, demografi, göç, ekonomik, istihdam, vb. konularda ildeki istatistiki göstergelerle birlikte irdelenerek Türkiye genelindeki konumu karş'laşt'rmal' olarak incelenecektir

Üçüncü bölüm araşt'rmam'z'n uygulamal' bölümünü oluşturmaktad'r. Çal'şmada anket yöntemiyle elde edilen sonuçlar; nüfus yap's', eğitim ve meslek özellikleri, gelir dağ'l'm', sosyal yaşam vb. başl'klar grafiklerle ele al'narak ilin günümüz yap's'na dair ç'kar'mlara ulaş'lacakt'r.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL VE COĞRAFİ ARKA PLAN

1.1. Edirne'nin Ad'n'n Ortaya Ç'k'ş' ve Edirne'deki İlkçağ Uygarl'klar'

Edirne'nin ne zaman kimler taraf'ndan kurulduğu hakk'nda esasl' bir tarihi bilgiye rastlan'lmay'p, ancak milattan 117-137 sene önce Edriyen adl' imparator zaman'nda eski Oküdama Mahallesi'nde kurulmuş ve eskiden bunun ad' Araysta ve Oristiya olarak an'lm'şt'r.[1]

Edirne'nin yaz'l' tarihi öncesi dönemlerini gün 'ş'ğ'na ç'karan ilk araşt'rmalar, 1936'da Türk Tarih Kurumunca, Arif Müfid Mansel yönetiminde başlam'şt'r. Bu araşt'rmalar', yine Türk Tarih Kurumu'nca düzenlenen Şevket Aziz Kansu yönetimindeki araşt'rmalar izlemiştir. Edirne'nin ilk tarih dönemleri, t'pk' tarih öncesi dönemleri gibi yeterince ayd'nlat'lmam'şt'r. Trakya Bölgesi'ndeki diğer tüm yerleşmelerin tarihine benzer bir biçimde, Edirne ve çevresinin tarihinin de Traklar'la başlad'ğ' öne sürülmektedir.[2] Traklar; Orta Asya'dan güney Rusya'ya geçip Tuna'y' aşarak gelmiştirler. Bu gelişleri M.Ö. XX. y.y.'da başlay'p MÖ. XII. y.y. kadar sürmüştür. Traklar budun (kavimler) ve her buduna bağl' boylar (kabileler) halinde yaşam'şlard'r. Ergene vadisinde Mediaten, ilin diğer k's'mlar'nda ise Odris budunu yaşam'şt'r. Bunlar Maden Devri medeniyetine sahiptirler.[3] Edirne'nin en eski halk', Traklar soyundan Odrislerdir. Odrisler bu yörede, Meriç ve Tuna Irmaklar'n'n birleştiği bugünkü Edirne'nin bulunduğu yerde bir kent kurmuşlard'r. Bu nedenle, kentin ilk ad'n'n Odrisa ya da Odrisia olduğu san'lmaktad'r.

---

[1] Rat'p Kazanc'gil, Nilüfer Gökçe, *Dağdevirenzade M. Şevket Beyin Edirne Tarihi ve Balkan Savaş' An'lar'*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yay'nlar' No:41, Edirne 2005, s.25.

[2] Güher Yakar, *Edirne'de Ekonomik Durgunluk ve Al'nacak Önemler*, TÜAF Araşt'rma Projesi, Edirne 2000, s. 1.

[3] İlhan Özalp, *Edirne Tarihi*, Edirne Ticaret Borsas' Yay'nlar', Edirne 1999, s. 10.

Odrisler'den sonra kent M.Ö. IV. y.y.'da Makedonya Kral' II. Filip taraf'ndan Makedonya'ya kat'lm'şt'r.[4] Bu yerleşim birimi, genel olarak kabul gören bir varsay'ma göre, Odrisa ya da Odrisia ad'n'n değiştirilmesi sonucunda, Orestia ve Orestas olarak an'lmaya başlam'şt'r.[5]

Edirne de tarihi dönemlerde birçok uygarl'k yaşam'şt'r. Bunlardan bir tanesi Akhalar'd'r ve bu uygarl'k M.Ö. 1400 - 1200 y'llar' aras'nda bu bölgede yaşam'şt'r. M.Ö. V. y.y. ortalar'na kadar Perslerin hâkimiyetinde kalm'şt'r. Edirne M.Ö. 280'de Galatlar, M.Ö. 168'de de Romal'lar''n nüfuzu alt'na girmiştir.[6] Roma imparatorlar'ndan meşhur Hadrianus eski bak'ms'z Odrisye şehrini beğendiğinden onu yenileştirmiş ve ad'n' Hadrian şehri manas'na gelen Hadrianapolis koymuştur.[7] Böylece Roma döneminde şehir Hadrianopolis, Hadrianupolis, Adrianapolis, Adrianupollis adlar'yla an'lm'şt'r.[8] Milad'n 365 senesinde Roma İmparatorluğu ikiye ayr'l'nca bütün Anadolu ile beraber Hadrianapolis de Roma'n'n hakimiyetinden düşmüştür.[9] Hadrianoupolis (Hadrianus'un kurduğu şehir, Hadrianus'un şehri) sözcüğünün Türkçe de Edrenebol, Edrene ve Edirne olarak evrimleşmesiyle bugünkü halini alm'şt'r. Başka bir ihtimal de, Hadrianoupolis'ten türetilmiş olan, şehrin Bulgarca ad' Odrin'den gelmiştir.[10]

Edirne, Osmanl' Dönemi'nin başlang'ç y'llar'nda Edrinus, Edrune, Edrinabolu ve Edriye diye an'ld'. Bugünkü ismine en yak'n halini, I. Murat taraf'ndan Edrine olarak değiştirmesi ile alm'şt'r.[11] Ayr'ca 1476'da yaz'lan

---

[4] *Baştan Sona Edirne Tarihi*, http://www.tarihimiz.net/v3/Haberler/Tarih/BASTAN-SONA-EDIRNE-TARIHI.html, (16.12.2010).
[5] Güher Yakar, *a.g.e*., s. 1.
[6] *Baştan Sona Edirne Tarihi*, http://www.tarihimiz.net/v3/Haberler/Tarih/BASTAN-SONA-EDIRNE-TARIHI.html, (16.12.2010).
[7] "Edirne Tarihi Notlar"', *Edirne Postas' Gazetesi*, Y'l 17,Say':1084, 08.11.1941,s. 2.
[8] Güher Yakar, *a.g.e.*, s. 1.
[9] "Edirne Tarihi Notlar"', *Edirne Postas' Gazetesi*, Y'l 17,Say':1084, 08.11.1941,s. 2.
[10] Vikipedi, *Edirne ili ,http://tr.wikipedia.org/wiki/Edirne_(il),*(21.02.2011)
[11] Güher Yakar, *a.g.e.* , s. 1.

Aş'kpaşazade Tarihi'nde şehrin ad' Edrene olarak geçer.[12] Günümüzdeki Edirne ad' ise, XVIII. y.y.''n ilk y'llar'ndan itibaren kullan'lmaya başlanm'şt'r.[13]

Hikayet-i Beşir Çelebi'de Sar' Saltuk Sultan Menk'besinde bizzat Peygamberimiz Hz. Muhammet'in Edirne'ye Dar-ün Nasr (üstün şehir) ad'n' verdiği belirtilmektedir. Bunlara ek olarak tarihte kentin ad' Dar-ül Karar (k'yamete kadar yaşanacak şehir), Dar-ül Mülk (Başkent), Dar-ül Meymene (Ordular Kenti) olarak geçmektedir. (Bu isim zaman içinde farkl' biçimlerde söylenmiştir.) [14]

1.2. Edirne'nin Tarihçesi

Edirne, Osmanl' İmparatorluğunun Avrupa k'tas'ndaki ilk payitaht' ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yaln'z bu k'ta üzerinde toprağ' bulunan üç ilinden birinin merkezidir.[15]

Osmanl' İmparatorluğu'ndan önce Edirne Bizans devrindeki tarihi boyunca Balkanlardan inen tehlikelerin devaml' tehdidi alt'nda kalm'şt'r.[16] Şöyle ki; M.S. II. ve III. yüzy'llarda alt'n dönemini yaşayan şehir IV. y.y.'dan itibaren birçok savaşa sahne olmuş; Got, Hun, Bulgar ak'nlar'na karş' Bizans egemenliğinde kalm'şt'r.[17] Edirne bir taraftan d'ş ak'nlara maruz kal'rken bir taraftan da Bizans''n iç mücadelelerine sahne olmuştur ki bunlar Bizans İmparatorluğu içindeki ayaklanmalard'r.[18]

---

[12] Mehmet Emin Cenker, *Edirne'de Şehirleşme,* (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Ana Bilim Dal' Bas'lmam'ş Doktora Tezi), İstanbul 1996, s. 49.
[13] Ahmet Usal, "Edirne Tarihi ve İlkçağ'da Edirne", *http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/pdf/edirne_tarihi_giris.pdf,* (10.03.2011), s. 41.
[14] Gös.Yer.
[15] *Edirne'nin 600. Fethi Y'ldönümü Armağan Kitab'*, Türk Tarih Kurumu Yay'nlar', Ankara 1965, s. 1.
[16] Türk Tarih Kurumu, *a.g.e.*, s. 41.
[17] Elmas Erdoğan, Nazan Kuter, "Edirne Kenti Kültür Varl'klar'n'n Kent Estetiği Aç's'ndan Değerlendirilmesi", *Tekirdag Ziraat Fakültesi Dergisi / Journal of Tekirdag Agricultural Faculty,* Say':3, Tekirdağ 07/2010, s. 138.
[18] Türk Tarih Kurumu, *a.g.e.*, s. 49.

1361 y'l'nda I. Murat zaman'nda Edirne Lala Şahin Paşa taraf'ndan fethedilene dek Bizans egemenliğinde kalm'şt'r. 1453 y'l'nda İstanbul'un fethine kadar 92 y'l boyunca Osmanl' İmparatorluğu'nun başkenti olan şehir, daha sonraki y'llarda "Paşa Sancağ'" ad'yla Rumeli Beylerbeyliği'ne bağl' bir vilayet olarak kalm'şt'r.[19] XVII. y.y.' da İmparatorluğun üniversite şehri olarak tan'nan Edirne Avrupa'n'n en büyük beşinci şehri haline gelmiştir.[20]

Edirne'nin Osmanl' yönetimine 1361 y'l'nda girmesiyle I. Murat''n Osmanl' başkentini 1365 y'l'nda Bursa'dan Edirne'ye taş'm'şt'r. I. Bayezid (Y'ld'r'm) Balkanlarda düzenlediği seferlerde Edirne'yi üs olarak kullanm'şt'r. 1453 y'l'nda İstanbul'un fethine kadar Edirne Osmanl' Devleti'ne başkentlik yapm'şt'r.[21] Trakya, Tunca nehri k'y's'nda, Castirium (savunma kenti) özelliğini taş'mas', Balkanlara giden ak'nc' yollar'n'n birleştiği yerde olmas' ve yörenin ticari konumunun önemi nedeniyle, Osmanl' İmparatorluğu Edirne'yi başkent yapm'şt'r.[22]

İstanbul'un fethinden sonra başkent olma durumundan ç'kt'ysa da, önemini yitirmemiştir. XVI. y.y.'da bat'ya düzenlenen seferlerin merkez üssü ve padişahlar'n çoğu zamanlar'n' geçirdikleri bir yer konumuna gelmiştir. Bu yüzden padişahlardan Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim kentin mimarisine büyük önem ve özen göstermişlerdir. Mimar Sinan''n ustal'k eserim dediği Selimiye Cami de bu dönemde yap'lm'şt'r.[23] Selimiye Camii (1569-1575) yap'm' alt' y'l sürmüştür.[24]

XVII. y.y.'da padişahlar'n dinlenmek ve avlanmak için s'k s'k Edirne'ye gelmeleri ve IV. Mehmet ve halefleri olan II. Süleyman, II. Ahmet ve II. Mustafa

---

[19] Metin Soysal, *İlden İle Türkiye*, Hürriyet Yay'nlar' Dan'şma Dizisi, İstanbul 1973, s.109.
[20] Edirne Ticaret ve Sanayi Odas', *http://www.etso.org.tr/edirne.html* ,(10.01.2011)
[21] *Anabiritanica Genel Kültür Ansiklopedisi*, Cilt 8, Ana Yay'nc'l'k, İstanbul 1986, s. 9.
[22] *www.edirneden.biz/icerik.asp?ICID=797,*(12.04.2009)
[23] *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt 7, Milliyet Yay'nc'l'k, İstanbul 1986, s. 3523.
[24] TC. Edirne Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, *Edirne İli Çevre Durum Raporu*, 1999, s. 1.

gibi padişahlar'n uzun y'llar burada kalmalar', Edirne'nin önemini daha da artt'rm'şt'r. [25]

XVIII. y.y. baş'nda Edirne'de tarihte Edirne Vakas' olarak an'lan bir ayaklanma gerçekleşmiştir. Sebebi, Sultan II. Ahmet vefat etmiş, yerine Sultan II. Mustafa Edirne'de tahta ç'km'şt'r. Padişah, bu dönemde devlet işleriyle ilgilenmemiştir, vaktinin çoğunu avc'l'kla geçirmiştir. Sadrazam ve Şeyhülislam ise görevlerini kötüye kullanmakla suçlanm'şlard'r. İstanbul'daki muhalifler yeni Sadrazam ve Şeyhülislam tayin ederek Edirne üzerine yürümüşlerdir. Sultan II. Mustafa, Yeniçerilerin de isyanc'lara kat'lmas'yla taht'ndan indirilmiştir. Yerine Sultan III. Ahmet geçirilmiştir (1703).[26]

1703'te meydana gelen ve II. Mustafa'n'n tahttan indirilmesiyle sonuçlanan Edirne Vakas' veya Feyzullah Efendi Vakas' olarak bilinen olaydan sonra asilerin şehirde yağma ve talanda bulunmalar'ndan başka art'k padişahlarda Edirne'de ikamet etmekten vazgeçmişlerdir. Bu durum şehrin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir.[27] XVIII. y.y. da Edirne'de oldukça uzunda say'labilecek bir gerileme devri dönemi yaşanm'şt'r. Edirne adeta kaderine terk edilmiştir. Bu yüzy'l da Edirne'de 4 Temmuz 1745'te ç'kan büyük bir yang'nda 60 adet mahalle yand'ğ' gibi büyük can ve mal kayb' olmuştur. Bu afetten k'sa bir süre sonra Edirne'yi deprem harap etmiştir (Ağustos 1751). Bu depremde de pek çok bina y'k'lm'ş ve zayiat olmuştur.[28] 1159 ve 1745 büyük yang'nlar'yla 1165 ve 1751'deki depremler ile yaşanan dört büyük felaketten sonra ekonomisi gerilemeye başlam'şt'r. Ekonomik gerilemeyi h'zland'ran felaketler olarak:

- Devletin kötü idaresi
- Savaşlar nedeniyle halk'n kenti terk etmesi

[25] İbrahim Sezgin, "XVIII. As'rda Edirne'nin İktisadi ve Ticari Durumu", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt 8 Say' 1,Edirne 2006, s. 29.
[26] Ahmet Usal, *a.g.e.,* s. 44.
[27] İbrahim Sezgin, *a.g.m*., s. 29.
[28] Sevgi Aşk'n, *Balkan Savaşlar'nda Edirne*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dal', Yüksek Lisans Tezi) Edirne 2007, s. 20.

- XIX. y.y. da yaşanan Ruslar'n ilk istilas'
- Rus istilas'ndan iki y'l sonra görülen veba salg'n' Edirne'yi sosyal ve ekonomik aç'dan çok etkilemiştir.[29]

Belirtilen veba salg'nlar' Edirne'de 1878 y'l'n'n Şubat ve Haziran aylar'nda tifüs salg'nlar' olarak görülmüştür ve bundan en fazla k'r'lan göçmenler olmuştur.[30] Aşağ'daki tabloda say'lar' verilmiştir.

Tablo 1. 1878 Y'l' Göçmen Nüfusu ve Ölü Say'lar'[31]

	Nüfus	Tifüslü	Ölüm
Edirne Halk'	42.000	4.000	400(%10)
Rus Askeri	25.000	4.500	2.500(%25)
Muhacirler	45.000	16.000	10.000(%62)

Yukar'da da değinildiği gibi Edirne bir tek Rus istilas'na uğramam'ş dört defa düşman istilas'na uğram'şt'r. Bunlar ilk ikisi Ruslar, üçüncüsü Bulgarlar sonuncusu da Yunanl'lar taraf'ndan olmak üzere 1829, 1878, 1913 ve 1920 tarihlerinde gerçekleşmiştir.[32]

1869-1870'te İstanbul'u Edirne üzerinden Avrupa'ya bağlayan ünlü "Şark Demiryolu'nun aç'lmas' ve 1894'te İstanbul'u Gümülcine üzerinden Selanik'e bağlayan demiryolu hatt'n'n hizmete girişiyle yeni bir gelişme, Edirne'de canlanma potansiyelini gerçekleştirmiştir. Bu sebeple şehre yabanc'lar'n girişi sağlanm'ş, yayg'n olarak el sanatlar'na dayal' sanayi körelmiş, sanayi ve ticaret az'nl'klar'n eline geçmiştir. Böylelikle şehre yabanc'lar'n girişi sağlanm'ş, yayg'n olarak el sanatlar'na dayal' sanayi körelmiş, sanayi ve ticaret az'nl'klar'n eline geçmiş, buna rağmen tar'm kesimi canl'l'ğ'n' büyük oranda korumuş, İstanbul'un tah'l ambar' ve mand'ras' olma konumunu sürdürmüştür. Edirne 1872 ve 1912'ye kadar kültür

[29]Güher Yakar-Nalan Kuter, *a.g.m.,*s. 11.
[30] Bilal Şimşir, "Rumeliden Türk Göçleri ve Keşan Üzerine", *15-16 May's 2003 Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne 07/ 2006, s. 32.
[31] Gös. Yer.
[32] Türk Tarih Kurumu, *a.g.e.,* s. 180.

varl'klar'n' korumuş ise de I. Dünya Savaş' ekonomik hayat' iyice ortadan kald'rm'şt'r.[33]

I. Dünya Savaş' başlamadan önce yap'lan 21 Aral'k 1913 tarihli Londra Bar'ş Konferans''nda Edirne ilinin Osmanl' ve diğer devletler için önemi bir kez daha ortaya ç'km'şt'r. Yunanl'lar konferansta az say'da Bulgar vatandaş'n'n orada yaşamas'na rağmen Edirne'yi mutlaka almalar' gerektiğini belirtmişler, Bulgarlar *"Edirne'yi Türkiye'ye b'rakacak hiçbir Bulgar hükümetinin ayakta kalamayacağ'"* sav'yla konferanstan anlay'ş beklemiştir. Osmanl'lar'n da Edirne'yi istemelerindeki gerekçeleri de; eski başkentleri olduğunu ve Edirne'de Müslümanlar için vazgeçemeyecekleri kutsal mahalleler bulunduğunu önemle dile getirmişlerdir. Fransa da Edirne'nin Bulgaristan'a terk edilmesini önermiştir. Fransa'n'n bu düşünceleri, Edirne Osmanl''ya kal'rsa Bulgaristan ile aralar'nda daima çat'şma odağ' olacağ' için Bar'ş Konferans''ndaki bar'ş'n kal'c' olamayacağ' görüşüdür. Londra görüşmeleri diğer devletlerin istekleri ve Bulgarlar ve Osmanl''n'n Edirne'yi istemeleri yüzünden t'kanm'şt'r. [34]

Bu süreçlerden sonra XIX. y.y. sonlar' ile XX. y.y. başlar'nda Edirne çalkant'l' bir döneme girmiştir ve bu süreç etkisini bir müddet sürdürmüştür. XIX. y.y.'da Yunanistan ve Romanya'n'n bağ'ms'zl'klar'n' ilan etmeleri, I. Dünya Savaş' ve Kurtuluş Savaş' Edirne halk'n'n Anadolu'ya göç etmesine ve dolay's'yla Edirne ekonomisinin tümüyle durgunluğa girmesine yol açm'şt'r.[35]

25 Temmuz 1920'den başlayan Yunan işgali de Edirne'yi sosyal-ekonomik olarak etkilemiştir. [36] Bu savaşlar şehir içindeki bütün şaşaal' binalar', köprü, yol, saray vb. gibi kültürel varl'klar' da yok ederek mahalleleri ortadan kald'rm'şt'r.[37] Yunanl'lar'n işgalleri büyük zafer sonunda Mudanya Mütarekesi'ne kadar sürmüştür.

---

[33] http://www.edirneden.biz/icerik.asp?ICID=797, (12.04.2009).
[34]Sacit Kutlu, *Milliyetçilik ve Emparyalizm Yüzy'l'nda Balkanlar ve Osmanl' Devleti*, İstanbul Bilgi Yay'nlar', İstanbul 2007, s. 355.
[35] Mehmet Emin Cenker, *a.g.t*., s. 90.
[36] Osman Peremeci, Edirne Tarihi, İstanbul Resimli Ay Matbaas', İstanbul 1940, s. 317.
[37] *http://www.edirneden.biz/icerik.asp?ICID=797*, (12.04.2009).

25 Kas'm 1922 tarihinde şehir tahliye edilmiştir; Lozan Antlaşmas' ile Edirne Türkiye s'n'rlar' içine al'nm'şt'r.[38]

1.3. Edirne'nin Coğrafi Özellikleri

İlk Türkçe ansiklopedi olan Kamus-ül Alam''n, II. cildinde, 1889 tarihindeki Edirne vilayetinin s'n'rlar' ve yüzölçümü hakk'nda şu bilgileri verilmiştir; "Devlet-i Aliye-i Osmaniye'nin Rumeli k'tas'ndaki vilayetlerin en büyüklerinden olup, doğudan Şehr-İ Emanetine Mülhak Kaza-İ Erbaa (dört kaza) ile, bat'dan Selanik vilayeti ile, kuzeydoğu cihetinden Karadeniz ile, güneyden dahi Marmara ve Adalar denizi ile s'n'rl' ve çevrilidir. Yüzölçümü yaklaş'k ve tahmini olarak 42.500 km² olarak belirtilmiştir. O dönem Edirne kazalar' da; Ceseri (Köprülü) Mustafa Paşa, Ceseri (Köprülü) Ergene, Uzunköprü, Dimetoka, K'rcaali, Ortaköy, Havza'd'r[39]

Edirne ili, Marmara Bölgesi'nin Trakya bölümünde bulunmaktad'r ve Trakya'n'n bat' s'n'r' boyunca kuzeyden güneye uzan'r.[40] Meriç havzas'nda yer alan il topraklar', 40° 30' ve 42° 00' kuzey enlemleri ile 26° 00' ve 27° 00' doğu boylamlar' aras'nda kalmaktad'r. 6.276 km2'lik alan'yla Türkiye topraklar'n'n %0,8'ini kapsar. Trakya'da İstanbul'dan sonra ikinci büyük ilidir.[41]

Edirne'nin doğusunda K'rklareli'ne bağl' Pehlivanköy, Merkez ve Kofcaz; Tekirdağ'a bağl' Malkara ve Hayrabolu; güney doğusunda Çanakkale'nin Gelibolu ilçesi; kuzey ve kuzeybat's'nda Bulgaristan, bat's'nda Yunanistan, güneyinde de Ege Denizi bulunmaktad'r. Edirne ilinin Bulgaristan ile 88 km'lik s'n'r' vard'r. Bu s'n'r K'rklareli il s'n'r'ndan başlar, Tunca 'rmağ'n' keser ve güneybat' yönünde uzanarak

---

[38] *Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi*, Cilt 6, Meydan Yay'nevi, İstanbul 1990, s. 84.
[39] Ramazan Özey, "XIX. As'rda Edirne Vilayeti Coğrafyas'", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S.6, İstanbul 07/2002, s. 9.
[40] Rag'p Yaz'r, *Görsel Genel Kültür Ansiklopedisi*, Görsel Yay'nlar, İstanbul 1981, s. 214.
[41] *Yurt Ansiklopedisi Türkiye,il il:Dünü, Bugünü,yar'n' (Diyarbak'r,Edirne,Elaz'ğ,Erzincan, Erzurum,Eskişehir,Gaziantep),* Anadolu Yay'nc'l'k, İstanbul 1981, s. 2352.

Meriç 'rmağ'nda sona erer. Burada Türk-Bulgar-Yunan s'n'rlar' birleşir. Edirne-Yunanistan s'n'r'n'n uzunluğu 204 km'dir. Bu s'n'r Enez'de sona erer.[42]

Edirne, Merkez ilçesi ile birlikte toplam dokuz ilçeden oluşmaktad'r. İlçeleri; Merkez, Enez, Havsa, İpsala, Lalapaşa, Keşan, Meriç, Süloğlu, Uzunköprü. Edirne ilinde 26 belediye, 248 köy bulunmaktad'r.[43]

Marmara Bölgesi'nde bulunan Edirne, hem Akdeniz ikliminin hem de orta Avrupa 'ya özgü kara ikliminin etkisinde kalan bir geçiş bölgesidir.[44] Yazlar' s'cak ve kurak, k'şlar çok soğuk ve sert geçmektedir. Marmara ve Meriç Havzalar'nda yer alan Edirne genel nemlilik indislerine göre de yar' nemli iklim tipine girmektedir. İlin Güneyinde ve Ege Denizi Saroz Körfezinde yer alan Enez İlçesi ve sahil şeridinde Akdeniz iklimi hüküm sürmekte olup, yazlar s'cak ve kurak, k'şlar 'l'k ve yağ'şl' geçer.[45] 2010 y'l' K'ş mevsiminde; Edirne mevsim normallerini civar'nda ortalama s'cakl'k gerçekleşmiştir.[46]En yüksek s'cakl'k 25.07.2007 tarihinde 44.1 ^{0}C, en düşük s'cakl'kta 21.02.1985 tarihinde -19 ^{0}C olarak yaşanm'şt'r.[47]

Edirne'nin üç adet akarsuyu vard'r. Bunlar, Ergene (uzunluğu 281 km), Meriç(211 km) ve Tunca (61 km) d'r. Bu akarsulardan; Meriç 'rmağ'n'n kollar' ile Edirne yak'nlar'nda birleşen Arda ve Tunca 'rmaklar' boyunca uzanan vadi ve ovalarda tar'ma elverişli zengin alüvyal topraklar bulunmaktad'r. Edirne ilinin orta k'sm'ndan geçen Ergene Havzas' da ülkemizin tar'ma elverişli en büyük ovalar'ndan

---

[42] *Anabiritanica Genel Kültür Ansiklopedisi*, *a.g.e.,* s. 8.
[43]Gazi Üniversitesi Mimarl'k Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, *Edirne Kent Bütünü Araşt'rma Raporu,* http://www.belgeler.com/blg/293d/edirne-analitik-rapor, (09.02.2011).
[44] Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasar'm Proje Yar'şmas', *www.mimarlarodasi.org.tr/yarismadocs%5C**edirne**_yarisma_sartname.doc*, (10.03.2011), s. 24.
[45] Edirne Tar'm İl Müdürlüğü*, 2008 Edirne Tar'm Çal'şma Raporu*, 2009, s. 9.
[46] Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü*,* *http://www.dmi.gov.tr/FILES/verideger/2010-iklim-verileri.pdf* ,(04.04.2011).
[47] Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, *http://www.dmi.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=EDIRNE,* (04.04.2011).

birisidir.[48] Baraj gölleri de Alt'nyaz' (yüz ölçümü 4.25 km^2), Kad'köy (6.20 km^2), Süloğlu (2.88 km^2), Sultanköy (3.37 km^2).[49] Doğal göl olarak da Gala gölü (yüz ölçümü 8 km^2)dür.

Fiziki özellikleri bak'm'ndan coğrafyas'na ek olarak tarihsel dokusunu koruyan bir şehir olmas' itibariyle Roma, Bizans ve Osmanl' Dönemlerinden günümüzde de halen varl'ğ'n' sürdüren semtleri ve mahalleleri Edirne ilinde mevcuttur. Bu semtler ve mahalleler; Kaleiçi (Kentin En Eski Semti), Aina Beldesi, Kale d'ş'nda fetihten sonra oluşturulan mahalleler; Tabakhane (Debhane), Kirişhane, Ayşekad'n, K'y'k (K'yak Baba), Buçuktepe, Muradiye, Menzil Ah'r', Tekke Kap', Umurbey Mahallesi, Saraçhane, Horozlu Yokuşu, Kale İçi ve Kale D'ş'ndaki yerleşimlerin haricinde Edirne'deki bir diğer yerleşim alan' da kuzeybat'da Yeni İmaret, Y'ld'r'm Semtleri ve Meriç'in bat's'nda Karaağaç olmak üzere iki ana alanda toplanm'şt'r.[50]

---

[48] İsmail Hakk' İnan, "Edirne Ekonomisinde Tar'm'n Yeri ve Önemi", *Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Seminer Kitab'*, İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul 2003,s. 39.
[49]T.C. Başbakanl'k Devlet İstatistik Enstitüsü, *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler,* Ankara 1998, s. 2.
[50] Ahmet Usal *Edirne'nin Semtleri ve Mahalleleri,*
http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/pdf/edirne_semtleri.pdf, (10.03.2011), s. 7.

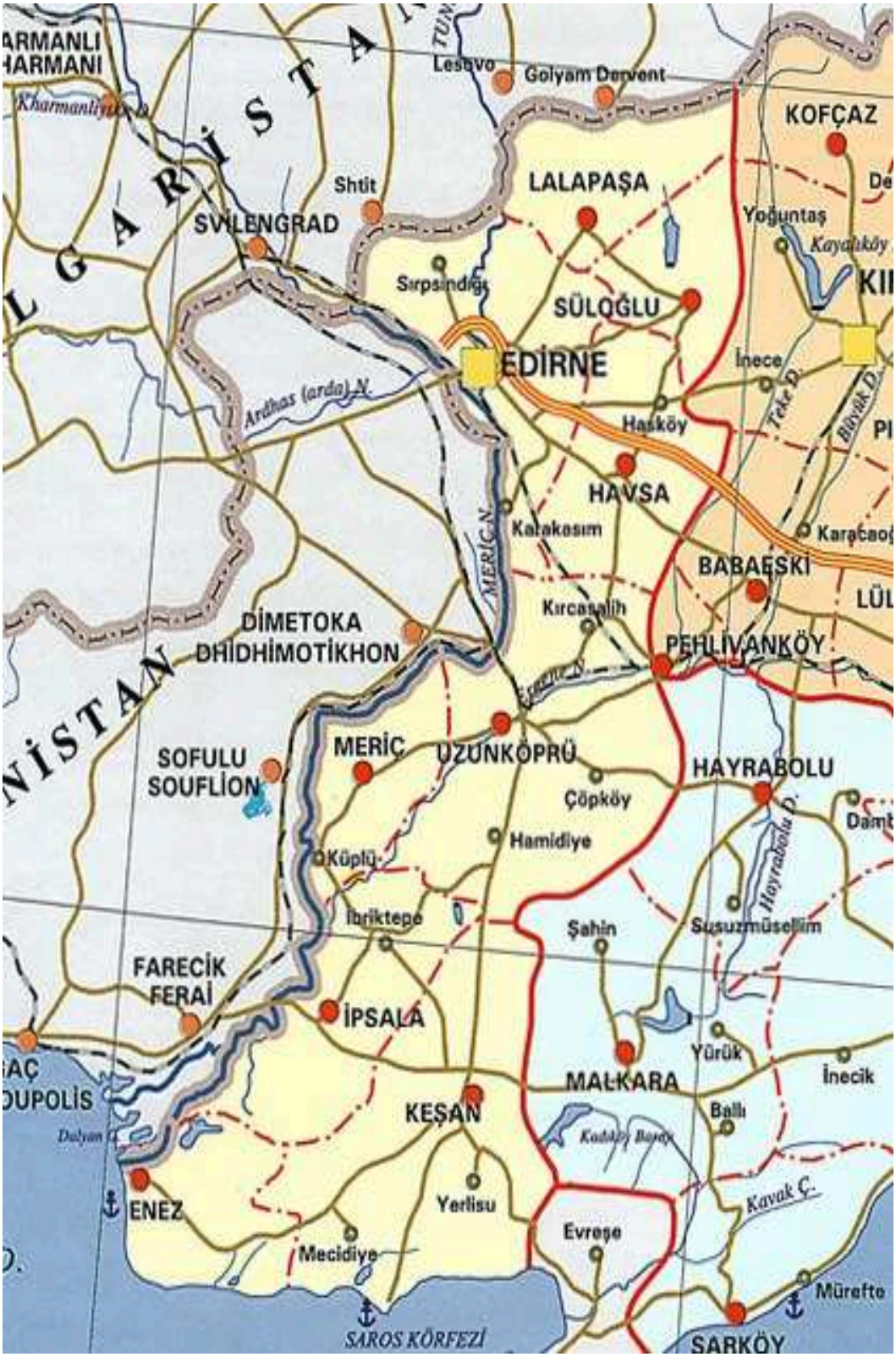

Şekil 1. Edirne Haritas’

İKİNCİ BÖLÜM

EDİRNE İLİ SOSYAL YAPI UNSURLARI

2.1. Edirne'nin Demografik Yap's'

Edirne ilinin demografik yap's' Osmanl' Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak iki dönem olarak incelenmiştir. Osmanl' Dönemi nüfusu dönemin nüfus say'm' özelliklerinden dolay' da genel nüfus say's' ve dini olarak ele al'nm'şt'r. Cumhuriyet Dönemi başl'ğ'nda Cumhuriyet'ten günümüze kadar da nüfus say'm' sonuçlar' değerlendirilmiştir. Edirne ilinin s'n'r şehri olmas' itibariyle de göç hareketleri incelenmiş bu dönemlerdeki göç rakamlar' ele al'nm'ş ve değerlendirilmiştir.

2.1.1. Osmanl' Dönemi Edirne Nüfusu

Nüfus, Arapça kökenli bir kelime olup "nefs"in çoğuludur. Kelimenin sözlükteki anlamlar' şöyledir: İnsan topluluğu, halk, ahali, belli bir yer, bölge veya insanlar'n say's'. Kavram olarak nüfus; "Bir doğa parças'n', kendine ülke yapm'ş, bunu nesiller boyu sürdürmüş, böylece günümüze kadar gelebilmiş, bundan sonra da varl'ğ'n' sürdürebilecek olan yaşayan insanlar topluluğu"dur.[51]

Osmanl' İmparatorluğu'nda nüfus say'mlar' yap'lm'şt'r fakat bu say'mlar demografik amaçla yap'lm'ş olmamakla birlikte belli aral'klarla yap'lan nüfus ve arazi say'mlar' yap'lm'şt'r. Osmanl' Dönemi'nde otuz ve k'rk y'l arayla nüfus ve

[51] Sedat Murat, *Dünden Bugüne İstanbul'un Nüfus ve Demografik Yap's'*, İstanbul Ticaret Odas' Yay'nlar', Yay'n No:2006-49, İstanbul 2006, s. 43.

arazi say'm' yap'lm'şt'r. O dönemlerde bugünkü Türkiye topraklar'na tekabül eden bölgede yaklaş'k 12- 12.5 milyon insan'n yaşad'ğ' tahmin edilmektedir.[52]

Osmanl' Devleti'nde özellikle arazi tahrirleri ve bunlar'n sonuçlar'n' tespit eden ve özetleyen istatistik defterleri büyük bir devletin dayand'ğ' düzeni kuvvetlendirmek ve bu düzene dayanak sağlamak amac'yla haz'rlanm'şt'r. Bu tahrirler (yaz'mlar), bugünkü istatistik bilimleri yaz'mlar' gibi bilimsel araşt'rma zihniyeti ile yap'lm'ş değildir. Osmanl' tahrirlerinin (yaz'mlar'n'n) temel amac' vergi ve asker toplamak olmuştur.[53]

XVI. y.y.'da Osmanl' devletinde tapu tahrir defterlerine göre kay'tl' olan nüfusun dinsel olarak ayr'şt'r'l'p kaydedildiği aşağ'daki tabloda TD 370[54] numaral' defterde belirtilen Müslüman Hristiyan ve Yahudi haneleri 1530 ve 1570 y'llar' gösterilmiştir.

Tablo 2. 1530 ve 1570 y'l'nda Müslüman, Hristiyan ve Yahudi haneleri[55]

Y'llar	**Müslüman Hane+ Mücerred[56]+Muaf**	**Hristiyan Nefer**	**Yahudi Hane+ Mücerred**
1530	3638	488	243
1570	4533	508	486
Toplam	8171	996	729

[52] Nur Serter, *Türkiye'nin Sosyal Yap's',* Filiz Kitabevi, İstanbul 1994, s. 18.

[53]Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, *http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/adnan-guriz/turkiyede-nufus-politikasi-ve-hukuk-duzeni/genel-nufus-politikasi-ve-turkiyede-nufus-politikasi.pdf*, (05.01.2011), s. 16.

[54]Başbakanl'k Osmanl' Arşivinde bulunan bu defter 1530 y'l'nda haz'rlanan bir icmal defteridir. Rumeli'nin büyük bir k'sm'n' ihtiva eden bu defterde Edirne kazas' ilk s'rada yer almaktad'r. Bu defter Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü taraf'ndan iki cilt halinde yay'nlanm'şt'r. Kaynak; Arzu Diktaş, *XVI. y.y. Son Çeyreğinde Edirne'de Sosyal Hayat*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dal', Yüksek Lisans Tezi) ,Edirne 2008, s. 23.

[55] Arzu Diktaş, *a.g.t.,* s.39-40-42

[56]Osmanl'ca kelimedir. Anlam'; tek baş'na yaşayan, evlenmemiş, bekâr. Kaynak:*http://tr.wiktionary.org/wiki/m%C3%BCcerred* (11.11.2010).

Tablo 2'de Edirne Hristiyan ve Yahudi hanelerinin toplam' Müslüman hanelerin toplam'na oran' 1/5'tir. Hristiyan hanelerinin toplam', Müslüman hanelerinin toplam'n'n 1/8'dir. Yahudi hanelerinin Müslüman hanelerine oran' ise 1/11'dir. Yahudi hanelerinin Hristiyan hanelerine oran' da 2/3'tür. Nüfusu da belirlerken tahminî nüfus, hane say's'n'n 5 ile çarp'lmas' ve ç'kan say'ya mücerredlerin eklenmesi ile bulunmuş olan tahmini rakamlar tablo 3'de belirtilmiştir (Kesin olmamakla beraber hâne say's'n'n 5 rakam' ile çarp'larak tahminî nüfusu bulunmuştur).[57]

Tablo 3. 1530-1570 Y'llar'nda Müslüman Hristiyan ve Yahudi Nüfusu

Y'llar	Müslüman[58]	Hristiyan[59]	Yahudi[60]
1530	17.000-20.000	2400-2500	1250-1300
1570	22.500-25.000	2500-2600	1650-1700

Tablo 3'e göre geçen 40 y'lda Edirne'de nüfusun artm'ş olduğu görülmektedir. Müslüman ve Yahudi nüfusunun Hristiyan nüfusuna göre daha fazla artm'şt'r. Müslüman nüfusunda yaklaş'k 5000 kişilik art'ş olmuş bunu Yahudi nüfusu yaklaş'k 400 kişilik art'ş ile takip etmiştir. Hristiyan nüfusu 40 y'lda 100 kişi ile en az art'ş göstermiştir. XVI. y.y.' da Edirne'nin nüfusunun 20.000'i aşt'ğ' 1570 y'l'nda 30.000'e ulaşt'ğ' tapu tahrir defterlerinden anlaş'lmaktad'r.[61] 1571-1580 y'llar' aras'nda da Edirne nüfusu 27.400'tür.[62]

Gezgin Evliya Çelebi de Selimiye Cami (1574 y'l'nda yap'm' bitmiş 1575 y'l'nda ibadete aç'lm'şt'r) yap'ld'ktan sonra Müslüman tüccarlar'n sur içindeki eski kentin s'k'ş'k mahallelerini terk edip yeni vakf'n yan'nda daha geniş bir mahalle

[57] Arzu Diktaş, *a.g.t.,* s.43.
[58] Gös. Yer.
[59] Arzu Diktaş, *a.g.t,* s.44.
[60] Gös.yer.
[61] Mehmet Esat Sar'caoğlu, *Mali Tarih Aç's'ndan Osmanl' Devletinde Merkez Taşra İlişkileri (II. Murat Döneminde Edirne Örneği),* Kültür Bakanl'ğ' Yay'nlar', Ankara 2001. s. 18.
[62] Yusuf Hallaçoğlu, XVI-*XVII. Yüzy'llarda Osmanl'larda Devlet Teşkilat' ve Sosyal Yap',* III. Bask', Türk Tarihi Kurumu Bas'mevi, Ankara 1996, s. 104.

kurduğunu, eski kenti gayri Müslimlere b'rakt'ğ'n' anlat'r.[63] Buna göre de yukar'daki tablolardan da anlaş'ld'ğ' gibi Edirne de o dönem gayri Müslimlerin nüfusunu bir kez daha kan'tlar niteliktedir.

Edirne'nin nüfusunun gösterdiği seyir, tarihsel, sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda yaşad'ğ' gelişmelere s'k' s'k'ya bağl'd'r. Osmanl' Dönemi'nde 92 y'l başkent olan İmparatorluğun en büyük şehri Edirne'de nüfus hareketleri düzensiz bir seyir takip etmiştir.[64] XVI. y.y.'da Edirne nüfus yönünden Osmanl' Devleti'nin en kalabal'k şehirlerindendir.[65] Edirne Osmanl' Rumeli yönünde yapt'klar' fetih hareketlerinde askeri bir üs olarak kullan'lm'ş, padişahlar'n Bursa yerine Edirne'de yaşamaya başlamalar' ile şehrin önemi daha da artm'şt'r. Bunun sonucu olarak da şehrin nüfusunda art'ş meydana gelmiştir.[66] XVII. y.y.'da Edirne 350 bin nüfusu ile İstanbul, Paris ve Londra'dan sonra Avrupa'n'n dördüncü büyük kenti olmuştur.[67]

Osmanl' da ilk nüfus say'm' 1831 y'l'nda yap'lm'şt'r. Bu nüfus say'm'n'n sebebi; o dönemde II. Mahmut yeniçeri ocağ'n' kald'rm'ş ve onun yerine Müslüman çocuklardan oluşan Asakir-i Mansure-i Muhammediye adl' bir ordu kurmas'd'r. Bu orduya kaç asker al'nacağ'n' öğrenmek için nüfus say'm' emrini verilmiştir. Ayr'ca bu nüfus say'm' ile halktan al'nacak vergileri hesaplanm'şt'r. [68] Bu say'm da Rumeli ve Anadolu'da bulunan tüm İslam ve Hristiyan erkek nüfusu kapsanm'şt'r. 1831 y'l'nda yap'lan ilk nüfus say'm'ndan sonra, Edirne'deki nüfus hareketlerinin kay'tlar'n' tutmak, ortaya ç'kacak yeni gelişmeleri takip ve kay't alt'na almak üzere Edirne'de halktan 250'şer guruş maaşla bir emin ve güvenilir iki kişi

---

[63]Halil İnalc'k, Donald Quataert, *Osmanl' İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, Cilt 2, İstanbul 2004, s. 704.
[64] Edirne Tar'm İl Müdürlüğü*, 2002 Edirne Tar'm Çal'şma Raporu*, s. 2.
[65] Arzu Diktaş, *a.g.t.,* s. 43.
[66] İbrahim Sezgin*, a.g.m.,* s. 28.
[67] T.C. Kültür ve Turizm Bakanl'ğ', *Başkent Edirne*, http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-1333/2-baskent-edirne.html, (10.02.2011).
[68]Wikipedia*, Osmanl' Devleti İlk Nüfus Say'm'*
http://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_Devleti'nde_ilk_n%C3%BCfus_say%C4%B1m%C4%B1, (21.02.2011).

görevlendirilmiş ve bu görevlilerin haz'rlayacaklar' defterleri belirli aral'klarla İstanbul'a göndermeleri kararlaşt'r'lm'şt'r.[69]

1831 nüfus say'm'na göre Edirne Vilayeti'nin nüfusu 74.948'dir. XIX. y.y.''n ortalar'na doğru nüfus say'mlar' yap'lmaya başlanm'şt'r. Fakat 1831 y'l'nda yap'lan ilk nüfus say'm'n'n özelliği sadece erkek nüfusunu kapsam'ş olmas'd'r.[70] Edirne şehrinin nüfusu bu dönem de erkek nüfusu 44 bindir. Dolay's'yla bu rakamlara kad'n nüfusu da ilave ettiğimizde 1831 y'l'nda Edirne Sancağ'n'n nüfusu 150- 160 bin kişidir.[71] Ayr'ca bir başka kaynakta da belirtilenlere göre 1831'de Edirne Kad's' Rauf Bey'in yapt'ğ' say'ma göre, Edirne'nin nüfusu, 10.174 Müslüman ve 10.042 Reaya (Gayri Müslim) olmak üzere toplam 20.216 olarak belirlenmiştir. 1870 Edirne vilayet salnamesine göre Edirne'nin nüfusu 19.576 Müslüman ve 48.546 gayri Müslim ve 539 K'pti[72] olmak üzere toplam 68.661 idi.[73]

Tablo 4. 1885 Y'l' Edirne Nüfusunun Dinsel Dağ'l'm'[74]

	Merkez	**Genel**
Müslüman	117.208	434.366
Rum Ortodoks	77.830	267.220
Ermeni Gregoryen	3.841	16.642
Yahudi	8.918	13.717
Toplam	207.797	731.945

1885 y'l'nda Tablo 4'de Müslüman, Rum Ortodoks, Ermeni Gregoryen ve Yahudi nüfusunun Merkez ilçe ve Edirne genel nüfus verilerinde Müslüman nüfusunun hem Merkez (117.208) de hem de genelde (434.366) diğerlerinden

[69] Mehmet Esat Sar'caoğlu, *a.g.e.*. s. 21.
[70] Y'lmaz Karadeniz, *H. 1182 Şer`İyye Siciline Göre Amasya'n'n İdari, Sosyal, Siyasi ve İktisadi Yap's',* (İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dal', Yüksek Lisans Tezi), Malatya 1996, s. 92.
[71] Okan Yaşar, "Edirne İli'nin Nüfus Hareketleri Bak'm'ndan İncelenmesi ve Son Dönemde Göçlere Kat'lanlar'n Sosyo-Ekonomik Nitelikleri", *Doğu Coğrafya Dergisi,* Say':21, Erzurum 01/2009, s. 195-220
[72] K'ptîler veya Koptlar, M's'r''n eski halk'd'r. Osmanl' zaman'nda kendi hallerine b'rak'l'p sadece vergileri fazla tutulur. Kavalal' Mehmet Ali Paşa zaman'nda devlette yüksek kademelere kadar ç'karlar. İngiliz egemenligi alt'nda başkald'r'ya destek olurlar.kaynak:
tr.wikipedia.org/wiki/K'ptiler.(05.03.2011)
[73] *Yurt Ansiklopedisi, a.g.e.,* s. 2377.
[74] Mehmet Emin Cenker, *a.g.t.,* s. 58.

oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu dönemde Merkez nüfusu toplamda 207.797, toplam il genel nüfusu 731.945'tir.

1885 y'l'na göre dinsel ve etnik nüfusu oluşturanlar; Müslüman, Rum, Ermeni, Yahudi olarak Tablo 5'de belirlenmiştir. 1893 y'l' nüfus say'm'nda Edirne Merkez Sancak nüfusuna ilave olarak Katolik, Protestan nüfusu da eklenmiştir. 1889 y'l' say'm'nda da halk 777.676 kişidir, bunlardan 377.000'i Müslüman, 225.000'i Rum, 104.000'i Bulgar, 15.000'i Ermeni ve diğer 50.000 kadar' Yahudi, K'pti'dir.[75]

Tablo 5. 1893 Nüfus Say'm'na Göre Edirne Merkez Sancak Nüfusunun Dinsel ve Etnik Dağ'l'm'

	Kad'n	**Erkek**	**TOPLAM**
Müslüman	57.162	60.046	117.208
Rum	37.449	40.381	77.830
Ermeni	1.917	1.914	3.831
Bulgar	14.708	16.213	14.708
Katolik	136	173	309
Yahudi	4.370	4.548	8.918
Protestan	18	24	42
Toplam	115.760	123.309	239.069

Kaynak: Yurt Ansiklopedisi, s. 2376.

1881-1882 ve 1893 Osmanl' Devleti Genel Nüfus Say'm''nda Edirne Vilayeti'nin nüfusu 851.497 kişidir. Bununla birlikte sadece Edirne Merkez Sancağ''n'n nüfusu ise 230.109'dur. 1897 y'l'nda Edirne Vilayeti'nin nüfusu 986.446 kişiye ulaşm'şt'r. Ayn' y'lda vilayetin yüzölçümü 64.356 km² olup, nüfus yoğunluğu 15.3 kişidir. Bu nüfusun % 51.2'si erkek, % 48.8'i kad'nlardan oluşmaktad'r. Ayr'ca Edirne Vilayeti nüfusunun % 29.3'ü Gayri Müslimlerden oluşmaktad'r.[76]

XVIII. y.y.''n ikinci yar's'nda Alman seyyah Carsten Niebuhr Danimarka kral'n'n hizmetinde iken bir heyetle birlikte Türkiye, İran, Arabistan, M's'r ve

[75] Ramazan Özey, *a.g.m.,* s. 9.
[76] Okan Yaşar, *a.g.m*., s. 198.

Hindistan araşt'rma seyahati yaparken Edirne'nin nüfusunu 39.000 olarak belirtmiştir. Bu dönem de padişahlar'nda Edirne'de ikamet etmekten vazgeçmelerinin sonucu olarak kalabal'k maiyetlerinin de şehri terk ettiği ve bu yüzden k'smen tenhalaşt'ğ' söylenebilir.[77]

1901 y'l' Edirne vilayet salnamesi verileri Tablo 6'ya göre Edirne ilinin Merkez ilçe nüfusunun etnik dağ'l'mlar'nda çeşitlilik gözlenmektedir. Müslüman nüfusu bu dönemde toplam nüfusun yaklaş'k yar's' kadard'r. Bu tabloda ayn' zamanda Rum vatandaşlar' da ikinci s'rada yer al'yor. Bu dönemde Edirne'de Rum, Ermeni, Bulgar, Latin kökenli nüfus ile birlikte Müslüman, Katolik, Yahudi ve Protestan nüfusu mevcut olmuştur.

Tablo 6. 1901 Edirne Vilayet Salnamesi'ne Göre, Edirne Merkez İlçesi Nüfusu

	Yabanc' Kad'n	**Yabanc' Erkek**	**Yerli Kad'n**	**Yerli Erkek**	**Toplam**
Müslüman	792	2.001	20.590	21.690	45.073
Rum	221	579	14.000	14.553	29.353
Ermeni	46	182	1.873	1.681	3.782
Bulgar	42	395	4.541	5.106	10.084
Katolik	41	168	105	102	416
Yahudi	147	117	4.258	4.429	8.951
Protestan	6	6	28	30	70
Latin	1	3	-	-	4
Ecnebi	-	-	-	-	-
Toplam	1.296	3.451	45.395	47.591	97.733

Kaynak: Yurt Ansiklopedisi, s. 2376.

I. Dünya Savaş''n'n başlad'ğ' tarih olan 1914 y'l'nda Edirne ilinin nüfusunun dinsel dağ'l'm'nda 1901 y'l'na göre art'ş olduğu görülür. Ama 1885 y'l'na göre azalma gözlenmektedir (Bkz. Tablo 4). Müslüman nüfus Merkez'de 53.731, il genelinde 360.417, Rum Ortodoks nüfusu Merkez'de 36.222, il genelinde 224.529, Ermeni Gregoryen nüfusu Merkez'de 4.536 ve genel de 19.725. Yahudi nüfusu da Merkez'de 13.889, genelde 22.515 olarak belirtilmiştir.

[77] İbrahim Sezgin, *a.g.m.,* s. 29.

Tablo 7. Edirne Genel Nüfus 1901

	Yabanc' Kad'n	Yabanc' Erkek	Yerli Kad'n	Yerli Erkek	Toplam
Müslüman	1.518	3.104	65.779	67.740	138.141
Rum	417	1.010	40.576	43.254	85.258
Ermeni	55	195	1.987	1.784	4.021
Bulgar	54	130	17.688	18.812	36.684
Katolik	41	395	144	161	741
Yahudi	177	209	4.733	4.956	10.075
Protestan	6	6	28	39	70
Latin	1	3	-	-	4
Ecnebi	-	-	-	-	-
Toplam	2.269	5.052	130.935	136.737	274.994

Kaynak: Yurt Ansiklopedisi s. 2376.

1901 y'l' için yine ayn' şekilde genel nüfus verilerine bakacak olursak da Tablo 7' de Müslüman nüfusunun birinci s'rada olduğu görülür ve toplam nüfusun yaklaş'k olarak yar's'd'r. Rum nüfusu (85.258) il genelindeki nüfus verilerinde yine ikinci s'rada yer ald'ğ' gözlenir. Hemen ard'ndan bu s'ray' Bulgar (36.684), Yahudi (10.075), Ermeni nüfusu (4.021), Katolik (741), Protestan (70), Latin nüfusu (4) takip eder. Bu verilerde yerli ve yabanc' nüfus diye ayr'ma gidilmiş yerli nüfusun toplam kad'n nüfusu 130.935 iken yabanc' nüfusun toplam kad'n nüfusu da 2.269'dur. Yerli erkek nüfusu toplamda 136.737 iken yabanc' erkek nüfusu toplamda 5.052'dir.

Edirne'nin 1913 Balkan Harbi sonucunda sancağ'ndan ikisinin (Dedeağaç ve Gümülcine) Bulgaristan'a verilmesi, 1915'te Dimetoka ve Meriç'in bütün sağ sahilinin terk edilmesi ayr'ca harp nedeniyle ç'kan göç ili büyük bir nüfus kayb'na uğratm'şt'r.[78]

[78] Ayhan Gençler, Ayhan Aytaç, "Edirne'nin İstihdam'na Genel Bir Bak'ş", 15-16 May's 2003 *Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne 07/ 2006, s. 138.

Tablo 8. 1914 Y'l' Nüfusun Dinsel Dağ'l'm'[79]

	Merkez	Genel
Müslüman	53.731	360.417
Rum Ortodoks	36.222	224.529
Ermeni Gregoryen	4.536	19.725
Yahudi	13.889	22.515
Toplam	108.378	627.186

1914 y'l' I. Dünya Savaş''n'n başlang'c'nda Edirne 108.378 nüfusa sahiptir. Tablo 7'de görüldüğü gibi Edirne de Müslüman halk'n'n yan' s'ra Rum Ortodoks, Ermeni Gregoryen, Yahudilerin varl'ğ'n' görülmektedir. Müslüman nüfustan sonra en fazla nüfusa Rum Ortodokslar'n sahip olduklar' görülmüştür.

2.1.2. Cumhuriyet'in İlan'ndan Sonra Edirne Nüfusunun Gelişimi

Cumhuriyet'in ilan'ndan sonra Türkiye de ilk nüfus say'm' 1927 y'l'nda yap'lm'şt'r. Türkiye'de ilk düzenli nüfus say'm' 1927'de, ikinci nüfus say'm' ise 1935'te yap'lm'şt'r. Daha sonra 5 ve 0 ile biten y'llarda nüfus say'm' yinelenmiştir. En son nüfus say'm' 1990'da yap'lm'ş ve daha sonraki say'mlar'n 10 y'lda bir yap'lmas' kararlaşt'r'lm'şt'r.[80]

Cumhuriyet'in ilân'ndan sonra ç'kar'lan çeşitli kanunlarla nüfus işleri ile ilgili teşkilât'n geliştirilmesine özen gösterilmiştir. 1943 y'l'nda ç'kar'lan 4445 Say'l' Kanun Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü'nün kuruluş ve görevleri ile ilgili önemli bir hukukî metin niteliğini taş'maktad'r.[81]

---

[79] Mehmet Emin Cenker, *a.g.t.,* s. 58.
[80] Atatürk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, www.esata.k12.tr/.../TÜRKİYE'DE%20NÜFUS%20VE%20YERLEŞME.doc,(25.12.2010).
[81] Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/adnan-guriz/turkiyede-nufus-politikasi-ve-hukuk-duzeni/genel-nufus-politikasi-ve-turkiyede-nufus-politikasi.pdf , (05.01.2011), s. 20.

Edirne Cumhuriyet'e y'k'ma uğram'ş ve düşük nüfuslu bir il olarak girmiştir.[82] Nüfusu Türkiye nüfusuna göre fazla gelişme göstermemiş, 1927- 2010 y'llar' aras'nda Türkiye'nin nüfus art'ş' % 440 olurken, Edirne nüfusu %145'lik bir art'ş göstermiştir. Tablo 9'da görüldüğü üzere Edirne ilinde 1927-1940 döneminde nüfus artm'ş, 1940-1945 döneminde azalm'ş, 1945-1990 döneminde yeniden artm'ş ve 1990 y'l'ndan sonra tekrar azalma eğilimine girmiştir.

Tablo 9. Türkiye ve Edirne Genel Nüfusu

Y'llar	Türkiye Nüfusu	Edirne Nüfusu
1927	13.648.987	158.840
1935	16.158.567	184.840
1940	17.821.543	251.373
1945	18.790.987	198.271
1950	20.947.155	221.268
1955	24.065.543	252.190
1960	27.755.532	276.479
1965	31.391.651	303.234
1970	35.605.653	316.425
1975	40.348.789	340.732
1980	44.737.321	363.286
1985	50.664.654	389.638
1990	56.473.653	404.599
2000	67.804.543	402.606
2007	70.586.256	396.462
2008	71.517.100	394.644
2009	72.561.312	395.463
2010	73.722.988	390.428

Kaynak:TÜİK

Edirne nüfusunun istikrarl' olmad'ğ' anlaş'lmaktad'r. Bunun en önemli sebebi, ilin s'n'rda bulunmas', zaman zaman ortaya ç'kan milletler aras' gerginliklerdir.[83] İl nüfusundaki bu dalgalanmalar ile nüfusun zaman içerisinde gösterdiği büyüme ülke genelinin çok gerisinde kalm'şt'r. 1927- 2010 aras'ndaki 83 y'll'k dönemde ülke genel nüfusu 5.4 kat art'ş göstermiştir. Edirne nüfusu da 2.4 kat

82 Mehmet Emin Cenker, a.g.t., s. 185.
83 Neşide Y'ld'r'm, *Türk Aile Sistemi İçinde Edirne Ailesinin Sosyal Yap' Özellikleri*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yay'nlar' No:22, Edirne Araşt'rma Dizisi:12, Edirne 1995, s. 88.

art'ş göstermiştir. Edirne nüfusunun Cumhuriyetin ilk y'llar'nda gelişmesi üzerindeki en büyük etkiyi II. Dünya Savaş' yapm'şt'r. Savaş'n başlang'c'nda bir s'n'r ili olan Edirne'deki askerlerin say's', savunma amac'yla artt'r'lm'şt'r (1935-1940 dönemi). Savaş'n bütün şiddetiyle devam ettiği bir sonraki dönemde ise, Edirne de bulunan askeri birlikler, stratejik amaçlarla Çatalca hatt'n'n gerisine çekilmiş, üç gün gibi k'sa bir sürede gerçekleşen bu harekât'n ard'ndan, sivil halk'n bir bölümü de ili terk etmiştir. Böylece 1940- 1945 döneminde il nüfusunda mutlak olarak bir gerileme gözlenmiştir.[84] II. Dünya Savaş''nda Edirne boşalt'lm'şt'r.[85] Bunun nedeni olarak da Alman ordular'n'n bat' s'n'r'm'za kadar ulaşmas' nedeniyle il nüfusunun ülkemizin iç bölgelerine göç etmesidir. [86]

1945'ten sonra yani savaştan sonra bir önceki dönemde ili terk edenlerin geri dönmesiyle birlikte, il nüfusu yeniden art'şa geçmiştir. 1945'te 198.271 olan Edirne nüfusu 1950 y'l'nda 221.268 olarak nüfusunun artm'ş olduğunu görüyoruz. 1950'den sonra il nüfusu yavaş artm'şt'r.[87] Ülke genelinde 1950'den sonra nüfus h'zla artm'ş bununla birlikte ayn' h'zl' art'ş Edirne de görülmemiştir.

1970'de ilin kalk'nmada öncelikli iller kapsam'na al'nmas' ve sanayi teşvikleri sayesinde de önemli yat'r'mlar gerçekleşmiş, böylece kent nüfusu yeni bir gelişme ivmesi kazanm'şt'r.[88] Edirne ilinde 1975 y'l'ndan sonra yap'lan nüfus mübadelelerinle 1989 y'l'nda gerçekleşen mübadele sonras' yap'lan 1990 nüfus say'm'nda en yüksek rakama (404.599) sahip olduğu gözlenmiştir.

Bu savaş döneminden sonra Edirne nüfusu 1990'a kadar pozitif artarak gelişme göstermiş 1990'dan sonra nüfusu sürekli gerileme göstererek azalmaya başlam'şt'r. 1990 y'l'ndan sonra başlayan bu gerileme Türkiye genelindeki nüfusta

---

[84] *Yurt Ansiklopedisi, a.g.e.,* s. 2361.
[85] http://www.edirne.web.tr/HTMLPAGES.asp?id=17(04.03.2010).
[86] Okan Yaşar, *a.g.m*., s. 21.
[87] Neşide Y'ld'r'm, *a.g.e*., s. 88.
[88] Mehmet Emin Cenker, *a.g.t.,* s. 57.

gözlenmemiştir. Görülen azalmalar da 1990 y'l'ndan önceki y'llardaki rakamlar'n alt'na düşmemiştir.

2.1.2.1. Edirne'de Köy ve Şehir Nüfusu

Şehirlerde gelişmeler başlad'ktan sonra köyler şehirlere nazaran geride kalm'ş ve az gelişmiş gibi görülür. Şehrin bir parças' olan köyler; şehre bir destek ve güç temin ederler fakat ikinci planda kalm'şlard'r.[89] Köy ve şehirler birbiriyle ilişkili olurlar, bu ilişki çerçevesinde Edirne ilinin köy ve şehir nüfusunun gelişimine değinilmeden genel olarak köy ve kenti birbirinden ay'ran öğeleri s'ralamak gerekir, bunlar;

- Nüfus yoğunluğunun farkl'l'ğ'
- Aile yaşam'ndaki değişmeler, gelenek görenek farkl'l'ğ'
- Sosyal ve kültürel yaşam'n ayr'l'ğ'
- İş alanlar' ve iş bölümlerinin çeşitliliği
- Teknolojinin getirdiği olanaklar,
- Eğitim, bürokratik ve yönetsel kurumlar'n varl'ğ',
- Eğlence, haberleşme ve ulaş'm'n çeşitliliği,
- Eğitim düzeylerinin farkl'l'ğ',
- Mimari biçimleniş farkl'l'ğ'd'r.[90]

Edirne'ye Rumeli'nin çok değişik yörelerinden gelen göç olaylar'yla birlikte halk, yaşay'ş özelliklerini de beraberinde getirmişlerdir. Bu nedenle köylerle kentler aras'ndaki yaşay'ş fark' giderek ortadan kalkmaktad'r. Edirneli çağdaş yaşama her

[89] Georges Duby, "Köy Toplumu ve Gelişme Güney Fransa Örneği", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuas'*, Cilt 25 No:3, İstanbul 04/1966-06/ 1966, s. 80.
[90] Aysun Eyüboğlu, "Göçler, Kentleşme ve İnsan Olgusu" , *Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu II*, Edirne 1997, s. 157.

zaman aç'k olmuştur.[91] Yukar'da say'lan köy ve şehir farkl'l'klara rağmen Edirne'de köy ve şehir aras'nda hayat tarz' itibariyle farkl'l'klar olmakla beraber, kültürel yönden önemli farklar yok denecek kadar azd'r. Son zamanlarda hemen bütün Türkiye'de görüldüğü gibi, Edirne'nin bilhassa k'rsal köyleri şehir merkezlerine göç eğilimi içerisindedirler. Öyle ki, Merkez'e uzak baz' köylerin nüfusu sadece yaşl' nüfustan ibaret kalm'şt'r. Gençlerin büyük k'sm'n'n eğitim veya iş amac'yla şehir merkezlerine geldikleri ve bir daha geri dönmedikleri anlaş'lmaktad'r. Hatta nüfusun bu şekilde erozyonu dolay's'yla baz' köylerde ilkokula devam edecek yeterli say'da çocuk bulunmad'ğ' için, o köylerde okullar kapat'lmak mecburiyetinde b'rak'lmaktad'r.[92]

Tablo 10. Say'm Y'llar'na Göre Köy ve Şehir Nüfuslar', Y'l'k Nüfus Art'ş H'z'

Y'l'	Toplam	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Y'll'k Nüfus Art'ş H'z' (%)		
				Toplam	Şehir	Köy
1945	198 271	52 463	145 808	-47.46	-60.35	-42.61
1950	221 268	56 354	164 914	21.95	14.31	24.63
1955	252 190	73 516	178 674	26.16	53.17	16.03
1960	276 479	86 542	189 937	18.39	32.63	12.23
1965	303 234	102 171	201 063	18.47	32.20	11.39
1970	316 425	119 978	196 447	8.52	32.13	-4.65
1975	340 732	135 792	204 940	14.80	24.76	8.46
1980	363 286	153 236	210 050	12.82	24.17	4.93
1985	389 638	178 610	211 028	14.01	30.65	0.93
1990	404 599	210 421	194 178	7.54	32.78	-16.64
2000	402 606	230 908	171 698	-0.49	9.29	-12.30
2007*	396.462	259.809	136.653			
2008*	394.644	262.039	132.605			
2009*	395.463	264.213	131.250			
2010*	390.428	261920	128.508			

Kaynak: Edirne Tar'm İl Müdürlüğü*, 20010 Edirne Tar'm Çal'şma Raporu,*s. 6.
*Nüfus Say'm Sistemi değiştirildiğinden nüfus art'ş h'zlar' aç'klanmam'şt'r.

[91] Zaman Gazetesi, *http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=557278&bolgeno=372&title=edirnenin-ekonomik-durumu*, (10.04.2011).
[92] Neşide Y'ld'r'm, *a.g.e.*, s. 88.

Edirne ilinin köy ve şehir nüfusunun gelişimi Tablo 10'da görülmektedir. II. Dünya Savaş' y'llar'ndan sonraki dönemden itibaren günümüze kadar olan bu dönemlerde şehir nüfusunun günden güne artt'ğ' görülmektedir. Tablo'da gösterilen y'llara göre 1945 y'l'nda şehir nüfusu köy nüfusundan daha azd'r, köy nüfusu şehir nüfusunun üç kat'd'r. 1950 y'l'nda da ayn' şekilde köy nüfusu şehir nüfusunun üç kat'd'r. Her iki nüfusta da art'ş görülmektedir. 1990 y'l'na kadar köy nüfusu şehir nüfusundan fazlad'r. 1990 y'l'ndan itibaren şehir nüfusu köy nüfusunu geçmeye başlam'şt'r. Ayn' zamanda şehir nüfusu ile ilgili olarak bu y'ldan itibaren ve daha önceki y'llar' da göz önünde bulundurarak şunu söylememiz mümkündür; şehir nüfusunda 2009'a kadar hiçbir dönem düşüş yaşanmam'şt'r.

2010 y'l'na gelindiğinde şehir nüfusu yaklaş'k 3000 kişi azalm'şt'r. Köy nüfusu için bahsedilen dönemlerde ayn' şeyi söyleyemeyiz. Köy nüfusu bu dönemlerde dalgal' bir şekilde dönemsel art'şlar yaşam'ş, ayn' şekilde dönemsel düşüşler yaşam'şt'r. 1990 y'l'ndan sonrada belirttiğimiz gibi şehir nüfusunun alt'ndad'r. En son y'llardaki verilere göre de 2008 y'l'ndan itibaren köy nüfusu şehir nüfusunun yar's'd'r. Genel toplamda azalma olmad'ğ' için köyden şehre doğru yerleşimin olduğunu söyleyebiliriz.

2.1.2.2. Cinsiyete Göre Edirne Nüfusu

Edirne ilinin 1960 y'l'ndan itibaren kad'n ve erkek nüfusunun değişimleri Tablo 11'de gösterilmiştir. Türkiye genelinde 1960- 2010 y'llar' aras'nda erkek nüfusu ve kad'n nüfus oranlar'nda değişme olmam'şt'r (% 51 erkek, % 49 kad'n). Edirne ilinde ise y'llar itibariyle değişimler olmuştur. 1960 y'l'nda %51 erkek nüfusu ve % 49 olan kad'n nüfusu 1975 y'l'nda erkek nüfus oran' %54'e ç'km'ş, kad'n nüfus oran' ise %46'ya düşmüştür. 2000 y'l'ndan sonraki y'llarda ve 2007 y'l' sonuçlar'na göre de kad'n nüfus oran' tekrar artmaya başlam'ş %46,9'dan % 48,7'ye yükselmiştir. Ayn' dönem de erkek nüfus oran' da %53,1'den %53,1'e düşmüştür.

Tablo 11. Y'llara Göre Edirne İlinin Cinsiyete Göre Nüfusu ve Türkiye & Edirne'nin Yüzdelik Oranlar'

Y'llar	Türkiye		Edirne			
			Toplam			
	Erkek	Kad'n	Erkek		Kad'n	
	%	%	Nüfus	%	Nüfus	%
1960	51	49	142.130	51,4	134.349	48,6
1965	50,9	49.1	157.377	51,9	145.857	48,1
1970	50,6	49,4	165.161	52,2	151.269	47,8
1975	51,4	48,6	182.944	53,7	157.788	46,3
1980	50,7	49,3	195.638	53,8	167.648	46,2
1985	50,6	49,4	209.988	53,9	179.650	46,1
1990	50,7	49,3	213.966	52,8	190.633	47,2
2000	50,7	49,3	213.724	53,1	188.882	46,9
2007[93]	50,1	49,9	203.569	51,3	192.893	48,7
2008	50,1	49,9	202.714	51,3	191.930	48,7
2009	50,2	49,8	201.450	50,9	194.013	49,1
2010	50,2	49,8	196.262	50,2	194.166	49,8

Kaynak:TÜİK

2010 y'l'ndaki göstergeler de kad'n nüfus oran'n'n düşüş yaşanan diğer y'llara göre % 49,8 oran' ile en yüksek oran' vermiştir. Erkek nüfusu da 2010 y'l'nda %50,2 oran'ndad'r. Yukar'daki tabloya göre Türkiye'nin yüzdelik nüfus oranlar' ve Edirne'nin oranlar' karş'laşt'r'ld'ğ'nda 1960 y'l'ndan itibaren Türkiye geneline göre; Edirne kad'n nüfus oran'n'n Türkiye kad'n nüfus oran'n'n alt'nda olduğu görülür. Erkek nüfusunun oranlar' Türkiye geneliyle paralellik göstermektedir ve rakamlar birbirine yak'nd'r. En son 2010 verilerine göre Edirne ve Türkiye kad'n ve erkek oranlar' birbirlerinin ayn's'd'r.

2.1.3. Osmanl' ve Cumhuriyet Dönemlerinde Edirne'de Göçler

Edirne'deki göç hareketleri Osmanl' Dönemi ve Cumhuriyet dönemi olarak ele al'narak incelenmiştir. Osmanl' Dönemi göç hareketleri Osmanl' Devleti'nin yönetim ve idaresi doğrultusunda çeşitli milletlerin varl'ğ'n' yaşam'ş buna istinaden

[93] 2007 y'l'ndan itibaren Adrese Dayal' Nüfus kay't sistemine geçilmiştir.

de bu çeşitlilik farkl' etnik ve dini gruplar' bir arada olmas' anlam'na gelmiştir. Cumhuriyet Dönemi göçte de Edirne ilinin ald'ğ' ve verdiği göçler y'llar itibariyle ele al'nm'şt'r.

2.1.3.1. Osmanl' Dönemi Edirne'de Göç

Sözlük anlam' bir yerden başka bir yere taş'nma olan göç, tarihte insanlar'n toplu/ferdi olarak sosyal, ekonomik v.b. gibi sebeplerle yer değiştirmesi olarak bilinmektedir.[94]

Nüfus bak'm'ndan Edirne Osmanl' Devleti'nde siyasi konumu itibariyle ve günümüzde de Türkiye'de serhat şehirlerinden olmas'ndan dolay' geçmişten günümüze kadar hep geçişlerin yaşand'ğ' göç etkileriyle her dönem nüfus hareketlerinin gözlendiği bir şehir konumundad'r. Ayr'ca tarih öncesi çağlarda da birçok medeniyete ev sahipliği yaparak kültürel ve tarihi zenginliklere sahip olmuştur. Edirne ilinin bu çok medeniyetli olmas'nda coğrafi konumunun önemi de büyüktür. Edirne; Balkanlardan gelen göçlerin etkisi ile birçok medeniyetin ilk durağ' konumundad'r. İlk çağda Edirne iline; Traklar, Yunanlar, İskitler, Persler, Makedonyal'lar, Keltler, Romal'lar[95] gelmişlerdir.

İlk çağlardan sonra da Türkiye topraklar' çevresinden nüfus toplamas' ve çevresine nüfus yaymas' bak'm'ndan üç önemli dönem geçirmiştir. Bu dönemlerde de göç hareketleri görülmüştür. Bunlardan ilki; 1071 Malazgirt Zaferi'nden 1299 da Osmanl' Devleti'nin kuruluşuna kadar geçen 288 y'll'k birinci devrede Orta Asya' dan giderek h'zlanan göç dalgalar' halinde akarak biriken Oğuz Boylar' (24 Oğuz boyu) Anadolu'nun Türkler için ikinci bir anayurt olmas'n'n temellerini atm'şlard'r Anadolu'da biriken bu Türk nüfus 1299–1699 aras'ndaki 400 y'll'k ikinci devrede

---

[94]Hande Uzunoğlu, *İzmir'de Göç Dalgas'*, AR&GE Bülten 2006 Temmuz Bölgesel http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/7475BDA1-95B7-4855-B351-9ADCE4362AFE/7093/izmirgoc_huzunoglu.pdf, (05.05.2011), s. 1.

[95]İlhan Özalp, *K'sa Edirne Tarihi,* Edirne Ticaret Borsas' Yay'nlar', Edirne 1999,s. 10.

merkezden çevreye yönelerek komşu topraklar üzerinde Osmanl'-Türk ak'nlar' biçiminde yoğunlaşt'. Böylece bir yandan Türk Müslüman toplumlar'n Osmanl' bayrağ' alt'nda toplanmas'n' sağlarken; bir yandan da fethedilen ancak nüfusu Türk olmayan Ege adalar' ve başta Balkanlar (Rumeli) ve Bat' Trakya olmak üzere Avrupa topraklar'na da Türk ve Müslüman nüfusun yerleşmesine neden olmuştur. Üçüncü devre önemlidir çünkü bu devrede; 1699 Karlofça Antlaşmas''ndan beri imparatorluğun giderek zay'flamas' ve gerileme devrine girmesi ve eski gücünü ve ihtişam'n' kaybetmesi nedeniyle 1768 Osmanl' -Rus harbinden sonra başlayan ve sonras'nda giderek artan bir biçimde d'şar'dan Türkiye'ye Türk ve Müslüman nüfus yönelerek göçler halinde gelmeye başlam'şt'r.[96]

Sultan III. Ahmet sonras' (1703); Edirne'nin yavaş yavaş gözden düştüğü ve siyasi önemini kaybettiği kabul edilir. XVIII. y.y. ile birlikte kentin talihi tersine dönmüştür. Yönetim bozukluklar', başar's'zl'klar, Bat'da terk edilen kale ve bölgelerden gelen göçlerin de etkisiyle Edirne eski ihtişam'n' kaybetmeye başlam'şt'r.[97]

1880'li y'llardan önce de Edirne ilinde Yahudilerin göçü olmuştur. 1394 y'l'nda Fransa Kral' Alt'nc' Karlos taraf'ndan Fransa'dan kovulan Yahudiler de Edirne'ye s'ğ'nd'lar. İstanbul'un 1453 y'l'nda Fatih Sultan Mehmet taraf'ndan fethinden sonra, 1454 y'l'nda, Edirne Aşkenaz Yahudi Cemaati Başkan' Haham İzak Sarfati, Bat' Avrupal' Yahudilere çağr'da bulunup onlar'n Osmanl' İmparatorluğu'na gelip yerleşmelerini istedi Yahudi nüfusuyla ilgili olarak da 1568 y'l'nda 3907 olan Edirne'deki Yahudi nüfusu 1922 y'l'nda 13.000'e ulaşm'şt'r. 1922'den sonra bu rakam giderek azalm'şt'r[98]. Ayr'ca Cumhuriyet'in ilan'ndan sonraki dönem de 1998 y'l'nda Edirne Yahudi nüfusu 3'tür.[99]

---

[96] Tuncay Özdemir, *Balkan Yar'madas'ndan Anadolu'ya Türk Göçlerinin Lalapaşa Nüfusu Üzerindeki Etkileri ve Dağ'l'ş',* www.tayakadinkoyuedirne.com/FileUpload/.../File/balkanlardan_goc.doc, (03.02.2011), s. 3.

[97] Ahmet Usal,*Edirne Tarihi:Osmanl' Döneminde Edirne,* http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/pdf/osmanli_donemi_edirne.pdf, (10.03.2011), s. 6.

[98] Görülen bu önemli azal'ş birçok etkenin sonucunda meydana gelmiştir. Bu etkenlerden bir k'sm' kentin art'k Osmanl' İmparatorluğu'nun başkent olmamas'ndan, bir diğer k'sm' Balkan savaşlar'ndan

1829 y'l'nda Rus istilas' sonucunda meydana gelen göçlerle Edirne'nin nüfusu 100.000'in alt'na düşmüştür.[100] Osmanl' Rus Savaş' döneminde Edirne'den göç başlam'şt'r. Müslüman halk çekildikçe, H'ristiyan köylerinin ileri gelenleri Edirne'ye yerleşmişlerdir. Edirne'nin işgalden önce 140.000 olan nüfusu 100.000'e düşmüştür. Bu durum karş's'nda 1831 y'l'nda halk'n moralini yükseltmek amac'yla Edirne'ye gelen dönemin padişah' II. Mahmud, burada on gün kalarak askeri kurumlar' teftiş etmiştir ve Meriç üzerinde büyük köprü yap'lmas'n' istemiştir. [101] Bu dönemde Müslüman ve Gayri Müslüman nüfus giderek eşitlenmiştir.[102]

Edirne'deki göçmen say's' 1878 y'l'n'n ilk yar's'nda, 35.000 ile 55.000 aras'nda değişmiştir. Eylül 1879 y'l'nda ise 80.000'e kadar ç'km'şt'r. Fransa'n'n Edirne Konsolosu Laffon 31 Ekim 1883 tarihli raporunda "Doğu Rumeli'den ve Bulgaristan'dan Müslüman ahalinin göçü, gitgide daha büyük boyutlara ulaş'yor, yaklaş'k son üç ayda Edirne'den 50.000 muhacir ailesi geçti"[103] olarak belirtilmiştir. Ayr'ca 1890 y'l'na kadar Edirne, kozmopolit bir şehir olarak başta Türkler, Yunanl'lar ve Çingeneler de dâhil olmak üzere birçok dini ve etnik gruplara ev sahipliği yapm'şt'r. 1890 y'l'nda başlad'ğ' görülen şiddetli askeri çat'şmalar'n Edirne'de 1920 y'l'na kadar Türk-Rus, Balkan ve I. Dünya Savaşlar' askeri mücadelelerine tan'k olmuştur. Bu işgaller ve savaşlar s'ras'nda ve sonras'nda Edirne'de fiziki ve demografik olarak büyük nüfus göçleriyle sonuçlanmas'na ve etnik yap's'nda önemli değişimine yol açm'şt'r.[104]

---

dolay'd'r. Bu y'llarda göç edenler Selanik ve Amerika'ya gitmişlerdir. Cumhuriyet Dönemi'nde ise k'smen 1934 y'l'nda meydana gelen Trakya olaylar' nüfusun azalmas'na önemli bir neden olmuştur. Daha sonra 1948 y'l'nda İsrail devletinin kurulmas'yla aralar'nda Edirneli Yahudilerin de bulunduğu Türkiye Yahudilerinin kitlesel olarak İsrail'e göç etmelerinden dolay' meydana gelmiştir.(bkz. R'fat N. Bali, Edirne Yahudileri,www.rifatbali.com/images/stories/dokumanlar/edirne_yahudileri.pdf s. 8.)

[99] R'fat N. Bali, *Edirne Yahudileri,* www.rifatbali.com/images/stories/dokumanlar/edirne_yahudileri.pdf, (02.01.2011), s. 7.

[100] *Meydan Larousse, a.g.e.,* s. 85.

[101] *Yurt Ansiklopedisi*, *a.g.e.,* s. 2375.

[102] Mehmet Esat Sar'caoğlu, *a.g.e*., s. 18.

[103] Mohammad Arafat, "Bulgaristan'daki Türk Az'nl'ğ'n Türkiye'ye Göçü", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt 1, Say' 1, Edirne 06/2000, s. 34.

[104] Nevnihal Erdoğan, "Upgrading Sarayici-Edirne: A Contextual Overview*", GBER,* Vol. 2 No. 3 2002 pp 15-19*,* s. 17.

Edirne I. Dünya Savaş' sonras'nda Lozan Anlaşmas''na da bağl' olarak Balkan ülkelerinden önemli oranda Çingene/Roman göçü alm'şt'r. Balkan ülkelerinden göç eden Çingene/Roman nüfusunun bir k'sm' sonraki y'llarda Anadolu'nun değişik şehirlerine de buradan göç etmişlerdir. Bugün Türkiye'nin birçok farkl' bölgesinde yaşayan Çingenelerin/Romanlar'n nüfusa oranla en yoğun olarak yaşad'ğ' illerin bas'nda Edirne gelmektedir.[105]

Edirne'nin 1921-1927 aras'nda Yunanistan'dan ald'ğ' göç miktar' 49.336 kişidir. Al'nan göçün il nüfusuna oran' % 32.71'e ulaşm'şt'r.1935'te, ilde komşu ülkelerden gelen göçmenlerin say's' 61.000dir. Bu rakam il toplam nüfusunun yaklaş'k % 33'ü demektir. Bu kişilerin 27.000'e yak'n' Yunanistan'dan, 25.500'ü Bulgaristan'dan, 4.000'den biraz fazlas' Yugoslavya'dan ve 3.000'i de Romanya'dan Edirne'ye göç etmişlerdir.[106] Rumeli'nin çok değişik yörelerinden gelen göç olaylar'yla birlikte halk, Edirne'ye yaşay'ş özelliklerini de beraberinde getirmişlerdir ki Edirne'nin zengin bir kültüre sahip olmas' da bu yüzdendir. Edirne'nin bu dönemlerde göç hareketleri sonucunda göçmenlere ev sahipliği yapm'ş olduğunu görmekteyiz ayr'ca Edirne'nin Osmanl' Dönemi nüfus yap's'n'n çeşitliliğinden de göçmenlerin önemli bir durağ' olduğu anlaş'lm'şt'r.

2.1.3.2. Cumhuriyet Dönemi Edirne'de Göç

Edirne tarihsel olarak Türkiye'nin önemli şehirlerinden biridir ve Türkiye'nin Avrupa'ya aç'lan kap's'd'r. Birçok farkl' kültürü bir arada bar'nd'rmaktad'r.[107] Edirne halk'n' Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Yugoslavya ve Arnavutluktan gelen göçmenler teşkil eder. Kökü 100- 200 y'l' aşabilen yerli aile say's' azd'r. Buna

[105] Mim Kemal Öke, Sinem Kurt Topuz, *Devlet Yurttaş ilişkisi Kapsam'nda Çingene/Roman Kökenli Yurttaşlar'n Yurttaşl'k Alg'lay'ş': Edirne Örneği*, TÜBİTAK Proje No: 108K382, Kas'm 2009,Bolu, s. 19.
[106] Okan Yaşar, *a.g.m.,* s. 204.
[107] Mim Kemal Öke, vd., *a.g.e.*, s. 19.

rağmen merkez ve köylerde yerli halk özelliğini taş'yanlar az say'da da olsa vard'r. Yerli say'lanlar'n önemli bir k'sm' da I. Dünya Savaş' ve Balkan Savaş''ndan sonra Edirne'ye göçmen olarak gelenlerdir.[108]

Balkanlarda ve Trakya'da Cumhuriyet'in kuruluşuna değin süren savaşlar, kar'ş'kl'klar, Edirne'nin sosyo-ekonomik yap's'n' doğrudan etkileyen büyük ölçekli nüfus hareketlerine yol açm'şt'r. Lozan Anlaşmas' sonras'nda Doğu Trakya'n'n Bulgar ve Rum halk' bat'ya göç ederken Bat' Trakya'n'n bir bölüm Türk halk' da doğuya göç etmiştir. Göçler ve nüfus değişimi II. Dünya Savaş' sonras'na değin sürmüştür.[109] Böylece Türkiye genelinde de Cumhuriyet'in ilk y'llar'nda özellikle mübadele yolu ile gelen göçmenlerin nüfus art'ş'nda önemli bir rol oynad'ğ' bir gerçektir.[110]

Edirne ilindeki göç hareketleri 1937 y'l'nda Trakya Bölgesi'nde Ereğli'ye 1200 Romanya göçmeni yerleştirilmesinden sonra ayn' y'l içinde Edirne'ye de ikinci kafilenin yerleştirildikleri ve bu göçmenlerden mühim bir k'sm' bilhassa Havsa ve Uzunköprü ilçelerine sevk edilmiştir.[111] 1937 y'l'nda gelen göçmenlere Edirne de göçmen evleri tahsis edilmiş ve bu evlerde yaşamaya başlam'şlard'r. 1938 y'l'nda gelenlere yeni evler yap'lmas' gerek görülmemiştir.[112] Yine o dönem gelen göçmenlere Edirne vilayetinden yemelik buğday dağ't'm' yap'lm'şt'r.[113] İskân Dairesi taraf'ndan göçmenlere 250 çift hayvan da verilmiştir.[114]

1938 y'l' Edirne Postas' Gazetesi'nde yukar'da da değinilen göç dalgas' sonucunda Edirne de toplamda 244 ecnebi yaşad'ğ' belirlenmiştir. Diğer Trakya

---

[108] Neşide Y'ld'r'm, *a.g.e.,* s. 87.
[109]Edirne Ticaret Borsas', *Edirne Organize Sanayi Bölgesi*, http://www.etb.org.tr/web/edirne-osb.php (18.12.2010)
[110] Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/adnan-guriz/turkiyede-nufus-politikasi-ve-hukuk-duzeni/genel-nufus-politikasi-ve-turkiyede-nufus-politikasi.pdf (05.01.2011) s. 13.
[111] Edirne Postas' Gazetesi Y'l 12. Say':671, Edirne 25.08.1937.
[112] Edirne Postas' Gazetesi, Y'l 13, Say':746, , Edirne 01.06.1938.
[113] Edirne Postas' Gazetesi, Y'l 14,Say':791, Edirne 09.11.1938, s. 2.
[114] Edirne Postas' Gazetesi Y'l 13,Say' 740, Edirne 11.05.1938. s. 1.

bölgesi illerinde say'larda; Çanakkale 192, Tekirdağ 58, K'rklareli 38 ecnebi olduğu tespit edilmiştir. Trakya da en fazla ecnebinin yaşad'ğ' ilin Edirne olduğu görülmüştür. Rakam'n yüksek olmas'n'n önemli nedenin s'n'rda olmas' ve göçmenlerin ilk durağ' olmas'd'r. O dönemde Türkiye de yaşayan ecnebi say's' da 53.646 olarak belirtilmiştir.[115] Romanya'dan ülkemize 1938 y'l'n'n son aylar'nda gelen göçmenlerin bir k'sm' Edirne'nin İpsala ilçesine yerleştirilmiştir. Şöyle ki; göçmenlerin 245 hanesinden 565 kişisi İpsala ilçesine gelmiş İbriktepe, Hac'köy, Kozköy, Pazardere ve Sultanköy'e gönderilmiştir. Bu göçmenler beraberinde 61 at, 65 öküz, 53 inek, 7 buzağ', 149 koyun, 5 eşek, 85 araba,10 pulluk, 2 t'rm'k ile ekin makinesi ve 13536 kilo ağ'rl'ğ'nda ev eşyas' getirmişlerdir.[116] Son göç dalgas' 1989 y'l'nda yaz aylar'nda yaşanm'şt'r ve Bulgaristan'dan gelenlerin büyük bir k'sm' Edirne'ye yerleştirilmiştir.[117]

2.1.3.2.1. Cumhuriyet Dönemi Say'm Y'llar'na Göre Rakamlarla Edirne'de Al'nan ve Verilen Göç

Türkiye yedi coğrafi bölgeden oluşmaktad'r. Bu bölgeler aras' göç hareketlerine her zaman rastlamak mümkündür. Türkiye' de bölgeler aras'nda ekonomik eşitsizlik söz konusudur. Bireyler, bu eşitsizliğe duyarl' olarak, geri kalm'ş doğu bölgelerinden gelişmiş bat' bölgeleri doğrultusunda göç etmiştir. K'saca, Türkiye'de iç göçün yönü "doğu bat'" şeklindedir. [118] Göçe konu olan nüfusa "aç'k nüfus", konu olmayan nüfusa da "kapal' nüfus" denir.[119] Edirne ili s'n'rda olmas'ndan dolay' y'llar itibariyle her türlü göç hareketi ile karş' karş'ya kalm'şt'r ve bundan dolay' da Edirne nüfusu aç'k nüfustur.

---

[115] Edirne Postas' Gazetesi Say':180, Edirne 28.09.1938, s. 2.
[116] Edirne Postas' Gazetesi, 24.12.1938, y'l:15,say':803,Edirne s. 2.
[117] Mehmet Emin Cenker, *a.g.t.,* s. 58.
[118]Fatih Çelik, "Türkiye'de İç Göçler 1980-2000", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Say': 22, Kayseri 01/2007, s. 95.
[119] Sedat Murat, *a.g.e.,* s. 54.

Al'nan göç ifadesi, ülke s'n'rlar' içerisindeki belirli bir alana diğer alanlardan gelen göçe denir.[120] Verilen göç ifadesi ise ülke s'n'rlar' içindeki belirli bir alandan, diğer alanlara giden göçü ifade etmektedir. Net göç, belirli bir alan'n ald'ğ' göç ile verdiği göç aras'ndaki farkt'r.[121] Belirli bir alan'n ald'ğ' göç verdiği göçten fazla olmas' durumunda net göç pozitif, tersi durumda ise negatif olmaktad'r. Net göç h'z' ifadesi ise, göç edebilecek her bin kişi için net göç say's'd'r.[122]

Tablo 12. Say'm Dönemleri İtibariyle Göç ve Edirne

Y'llar	Al'nan Göç	Verilen Göç	Net Göç	Net Göç H'z'
1965-1970	54.554	30.779	23.775	76.7
1975-1980	21.364	24.063	-2.699	-7.9
1980-1985	23.754	29.269	-5.515	-15
1985-1990	24.462	31.955	-7.493	-21
1990-2000	35.973	41.079	-5.106	-14
2007-2008[123]	11.202	14.249	-3.047	-7.69
2008-2009	15.183	12.910	2.273	5.76
2009-2010	14.019	14.830	-811	-2.08

Kaynak:TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=38&ust_id=11, (20.01.2011).

Tablo 12'de Edirne ili say'm dönemleri itibariyle nüfus hareketleri gösterilmiştir. 1965 y'l'ndan 2010 y'l'na kadar olan 45 y'll'k dönemde Edirne ili hep göç veren ve göç alan bir il olmuştur. Al'nan göç miktar' 1965- 1970 döneminde en yüksek olsa da verilen göç miktar' da ele al'nan diğer dönemler içinde üçüncü s'radad'r. Bu dönemdeki göç hareketleri; İstanbul civar'nda kurulan büyük sanayi tesislerine olan işçi ak'm', traktör say's'n'n artmas' ile tar'm kesiminde beliren işsizlik ve bunlar'n diğer kentlere göçleridir.[124]

1965-1970 y'llar'nda al'nan göç verilen göç miktar'ndan yüksek olmuştur ki bu nedenle de net göç bu dönemde pozitiftir. Edirne'nin genelde nüfus ald'ğ' iller;

[120] http://www.cografik.com/goc-nedir-goc-cesitleri-neden-goc-edilir.html (02.12.2010)
[121] Tüik verilerinde hesaplanan rakamlar'n ifadesi.
[122] FerhatTopbaş, Tanr'över Banu., **"**Türkiye'de İç Göç Ak'mlar' Üzerine Bir Çal'şma:Lowry Hipotezi", *II. Ulusal İktisat Kongresi 20-22 Şubat 2008* ,İzmir 2008, s.3 http://www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/topbas.pdf (09.10.2010)
[123]2007 y'l' itibariyle veriler ADNSK sonuçlar'd'r.
[124] Sadi Demirdeş, *"Edirne İl'inde 1935-1970 Y'llar' Aras'nda Nüfusun Seyri",* (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Enstitüsü, Yay'nlanmam'ş Mezuniyet Tezi), İstanbul 1977, s. 27.

Tekirdağ, K'rklareli, İstanbul ve Çanakkale illeridir.[125] Bu dönemde en yüksek al'nan göç rakamlar'na ulaş'lmas'nda o dönemlerde Edirne iline s'n'r komşusu ülke olan Bulgaristan ve Türkiye aras'ndaki yak'n akraba göçü anlaşmas' etkili olmuştur. Türkiye D'şişleri Bakan' İhsan Sabri Çağlayangil ile Bulgaristan D'şişleri Bakan' Ivan Başev, 22 Mart 1968 günü "Yak'n akrabalar' 1952 y'l'na kadar Türkiye'ye göç etmiş olan Türk as'll' Bulgar vatandaşlar'n'n Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne göç etmeleri" hakk'nda bir anlaşma imzalam'şlard'r.[126] Bu anlaşman'n yaşand'ğ' dönemde al'nan ve verilen göç miktarlar'nda en yüksek rakamlara ulaş'lm'şt'r.

1975- 1980 y'llar' aras'nda al'nan göç say's' yar'dan fazla düşüş yaşam'şt'r (21.364 kişi). Verilen göçte bir önceki döneme göre azalm'şt'r (24.063). Ayn' y'llarda bu sefer al'nan göç verilen göçten az olduğu için net göç negatiftir. Bu dönemden sonra al'nan göçte dönemsel yükselmelere rağmen düşüş olduğu gözlenir (Bkz. Tablo 12). Edirne ili 1985- 2000 y'llar' aras'ndaki 15 y'll'k zamanda verilen göç miktar' en yüksektir.

2007 y'l'ndan sonra göç edenler için diğer y'llardaki al'nan göç rakamlar'na göre Edirne'ye olan tercihler azalm'şt'r. En düşük al'nan göç miktar' bu dönemdedir. Ama ayn' dönemden sonraki bir y'l içerisinde de geçen dönem negatif olan net göç pozitif olmuştur. Al'nan göç bir y'lda hemen hemen dört bin kişi artm'şt'r. Bu dönemde de diğer verilen göç miktar' da 1300 kişi azalm'şt'r.

2007 y'l'ndan sonra adrese dayal' nüfus kay't sisteminin devreye girmesiyle bundan sonraki dönemlerle ilgili detaylara ulaş'labilme imkân' sağlanm'şt'r. TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü, ADNKS (Adrese Dayal' Nüfus Kay't Sistemi) 2008 Nüfus Say'm' Sonuçlar'ndan 2007- 2008 dönemi göç durumu detaylar' şu şekildedir; bu dönemde toplam 11.202 göç al'rken, bu al'nan göçün 5.409'u erkek, 5.793'ü

---

[125] Erol Tümertekin, *Türkiye'de İç Göçler*, Taş Matbaas', İstanbul 1968, s. 68.
[126] Mohammed Arafat , "Bulgaristan'daki Türk Az'nl'ğ'n Türkiye'ye Göçü", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi C Serisi,* Cilt 1,Say':1, Edirne 2002, s. 36.

kad'nd'r.[127] Verilen göç ise toplam 14.249, bu rakam'nda 7.133 kişisi erkek, 7.116 kişisi kad'nd'r.[128] Edirne'nin en çok göç ald'ğ' ilk on ilin s'ras'yla; İstanbul (2.911 kişi), Tekirdağ (1.302 kişi), K'rklareli (677 kişi), Ankara (472 kişi), Bursa (411 kişi), İzmir (356 kişi), Çanakkale (297 kişi), Ağr' (237 kişi) Kocaeli (196 kişi) Kars (186 kişi), en az göç al'nan ilk on il ise şöyle s'ralan'r: "Karaman (8 kişi), Aksaray (12 kişi), Osmaniye, K'rşehir ve K'r'kkale (13 kişi), Çank'r' (14 kişi), Kilis (17 kişi), Artvin (18 kişi), Uşak (19 kişi), Nevşehir (21 kişi)"[129] ve Edirne'nin en çok göç verdiği iller ise s'ras'yla; İstanbul (3.597 kişi), Tekirdağ (2.631 kişi), K'rklareli (734 kişi), Ankara (541 kişi), Bursa (479 kişi), İzmir (415 kişi), Çanakkale (411 kişi), Bal'kesir (265 kişi), Kocaeli (251 kişi), ve Ağr' ve Antalya (172 kişi); en az göç verilen illeri de s'ras'yla; Karaman (5 kişi), Sinop ve Nevşehir (14 kişi),Çank'r' (16 kişi), Kilis (17 kişi), Bayburt (18 kişi), Bilecik ve Burdur (22 kişi), Rize (24 kişi), Aksaray (25 kişi). [130]

2008- 2009 dönemin de Edirne toplam; 15.183 göç alm'şt'r. Al'nan göçün cinsiyete göre dağ'l'm' da şu şekildedir; 7.237 kişisi erkek, 7.946 kişisi kad'nd'r.[131] Bu dönemde toplam verilen göç; 12.910 kişidir. Bu rakam da 6.337 kişi erkek, 6.573 kişi kad'nd'r.[132] 2008- 2009 y'l' Edirne ilinin en fazla göç ald'ğ' ilk 10 il[133] de s'ras'yla; İstanbul (5.168 kişi), Tekirdağ (2.055 kişi), K'rklareli (796 kişi), Ankara (438 kişi), Çanakkale (407 kişi), İzmir (405 kişi), Bursa (382 kişi), Bal'kesir (300 kişi), Kocaeli (288 kişi) ve Zonguldak (211 kişi). En az göç al'nan ilk on il[134] de:

---

[127] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_il.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=1&p_yil=2008&p_dil=1&desformat=html,(10.02.2011)
[128] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_il.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=2&p_yil=2008&p_dil=1&desformat=html, (10.02.2011)
[129] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=1&p_yil=2008&p_dil=1&desformat=html(10.02.2011)
[130] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=2&p_yil=2008&p_dil=1&desformat=html,(10.02.2011)
[131] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_il.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=1&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html,(10.02.2011)
[132] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_il.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=2&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html,(10.02.2011).
[133] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=1&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html, (10.02.2011).
[134] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=1&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html,(10.02.2011).

“Aksaray (9 kişi), Kilis (13 kişi), Karaman (15 kişi),Bart’n (20 kişi), K’r’kkale (21 kişi),Nevşehir ve Bilecik (22 kişi), Erzincan(24 kişi), Burdur (25 kişi), K’rşehir (26 kişi).” 2008- 2009 y’llar’ aras’nda Edirne ilinin verdiği göç toplam 12.910 kişidir, cinsiyete göre aç’l’m’nda 6.337 kişi erkek, 6.573 kişi kad’nd’r.[135] Bu dönemde en çok göç verdiği ilk 10 iller[136] s’ras’yla; İstanbul (3.807 kişi), Tekirdağ (1.959 kişi), K’rklareli (671 kişi), Ankara (615 kişi), İzmir (510 kişi), Bursa (476 kişi), Çanakkale (365 kişi), Bal’kesir (276 kişi),Kocaeli (272 kişi), ve Antalya (178 kişi); en az göç verilen iller de s’ras’yla; Karaman (15 kişi), Artvin, Bayburt ve Niğde (16 kişi), Batman (18 kişi), Aksaray, Çank’r’, Karabük ve Nevşehir (19 kişi), Hakkari (21 kişi) illeridir.

2009–2010 Dönemi göç durumu; Edirne’nin toplam 14 bin 19 göç al’rken, 14 bin 830 göç verdiği belirtildi. Edirne'nin net göçünün; eksi 811 kişi, net göç h’z’n’n ise binde -2,08 olduğu tespit edilmiştir.[137] Buna göre Edirne ald’ğ’ göçten 811 kişi daha fazla göç vermiştir. Edirne'nin ald’ğ’ toplam (14 bin 19 kişi) göçün; 6.990 kişisi erkek, 7.029 kişisi kad’n; verdiği göçün (14 bin 830 kişi) ise 7.037’si erkek, 7.793’ü kad’nd’r.[138] Bu dönemde Edirne'nin en çok göç ald’ğ’ ilk on ilin s’ras’yla; İstanbul (4.002 kişi), Tekirdağ (1.689 kişi), K’rklareli (830 kişi), Ankara (513 kişi), Çanakkale (454 kişi), İzmir (452 kişi), Bursa (401 kişi), Bal’kesir (328 kişi), Kocaeli (258 kişi) ve Ağr’ (216 kişi), en az göç al’nan ilk on il de; “Karaman (10 kişi), Burdur (17 kişi), Düzce (18 kişi), Artvin (22 kişi), Aksaray (24 kişi), Çank’r’ (24 kişi), Rize (26 kişi), K’rşehir (26 kişi), Uşak (27 kişi), ve Bayburt (29 kişi).” Edirne'nin en çok göç verdiği illerin[139] ise s’ras’yla; İstanbul (4.596 kişi), Tekirdağ (2.274 kişi), K’rklareli (733 kişi), Ankara (653 kişi), İzmir (473 kişi), Bursa (400 kişi), Çanakkale (358 kişi), Kocaeli (305 kişi), Bal’kesir (286 kişi) ve Antalya (215 kişi) , en az göç verilen iller; Çank’r’ (8 kişi), Kilis (9 kişi), Aksaray (11 kişi), Artvin

---

[135] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_il.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=2&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html, (10.02.2011).
[136] http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=2&p_yil=2009&p_dil=1&desformat=html, (10.02.2011).
[137] http://www.medyakesan.com.tr/haber_goster.asp?HaberID=2186(05.03.2011).
[138] http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4(05.02.2011)
[139] TÜİK, *ADNKS Sonuçlar’*, http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4 (05.02.2011)

(12 kişi), Karaman (17 kişi), Uşak (20 kişi), Yozgat (21 kişi), K'rşehir (21 kişi), Giresun (22 kişi) ve Bart'n (24 kişi) illeridir.[140]

Son dönemde al'nan göç ve verilen göç miktar' birbirine yaklaşm'ş, verilen göç yine al'nan göçten fazla olarak Edirne ilini terk edenlerin göçlerinin devam ettiği görülmektedir. 1965- 1970 y'l' hariç verilen göç al'nan göç miktar'ndan fazla olmuştur. Bunun çeşitli sebepleri olabilir; iç göçün sebeplerinden "Kentlerde sanayinin gelişmiş olmas' nedeniyle iş bulma olanağ'n'n fazla olmas'"'[141] da Edirne ili s'n'r şehri olmas'na rağmen diğer şehirlerdeki istihdam olanaklar'na yöneltmiştir ki 1980'lerden itibaren Türkiye'nin d'şa aç'k bir politika izlemesi neticesinde Trakya'da özellikle ihracata yönelik Çorlu ve Lüleburgaz'da yat'r'mlar yap'lmas' [142] kişileri bu bölgelere yöneltmiştir. Bu şekilde bölge insanlar' başka illere doğru yönelirken, diğer illerden ç'kanlar için de Trakya çok cazip bir çekim merkezine dönüşmüştür.[143]Son y'llardaki verilere de bakacak olursak Tekirdağ iline her dönem göç verilmiştir. En çok göç verdiği iller s'ralamas'nda ikinci s'rada olmas' Tekirdağ, Çorlu, Lüleburgaz olan yat'r'mlar'n etkisi vard'r.

2.2. Kalk'nma Göstergeleri

Kalk'nma göstergeleri ilk olarak işgücünün sektörler baz'nda işe yerleştirilmesine ve cinsiyete göre, kay'tl' işsiz say'lar' ele al'narak, diğeri de kalk'nman'n parças' olan istihdam' yaratan sektörleri de ele alarak incelenmiştir.

---

[140] Edirne Olay Gazetesi, http://www.edirneolay.com/haber_oku.php?hid=1550,(10.01.2011)
[141] www.cografyaxl.com (10.12.2010)
[142] Babaeski Belediyesi, *http://www.babaeski-bld.gov.tr/babaeski_tarihi.asp?idd=8,* (23.02.2011).
[143] Alpay Hekimler, **"**Trakya Bölgesinin İstihdam Yap's'n'n Temel Özellikleri ve Geleceğe İlişkin Perspektifler", I. *Trakya Bölgesi Kalk'nma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Kitab',* Trakya Üniversitesi Yay'nlar' No:103, Edirne 16- 17 Ekim 2009, s. 21.

2.2.1. Kamu Sektörü ve Özel Sektöre Göre İşe yerleştirilen Toplam İş Gücü

Edirne ilinin 1999 y'l'ndan günümüze kadar olan verileri 'ş'ğ'nda Tablo 13 haz'rlanm'şt'r. Tabloda verilen veriler Edirne ilinin y'llara göre y'l içinde kamu ve özel sektör de işe yerleşmiş iş gücünün toplam rakamlar' verilmiştir. 1999 y'l'nda kamu sektöründe işe yerleştirilen kişi say's' (753 kişi) y'llara göre en yüksek rakamlar'n' vermiştir (Bkz. Tablo 13). Genel toplam işe yerleştirilen say's' ayn' y'lda da diğer y'llara göre 960 kişi ile en yüksek seviyededir.

Tablo 13. Edirne İlinde Sektörlere Göre İşe Yerleştirilen Say's'

Y'llar	Kamu Sektörü Toplam Kişi Say's'	Özel Sektör Toplam Kişi Say's'	Genel Toplam
1999	753	207	960
2000	652	219	871
2001	612	204	816
2002	306	141	447
2003	176	123	299
2004	292	210	502
2005	151	308	459
2006	148	368	516
2007	126	446	572
2008	44	228	272
2009	96	81	177
2010	50	668	718

Kaynak: İş Kur İstatistik Y'll'klar' 1999-2010

2000 y'l' verilerinde (219 kişi) 1999 y'l'na göre kamu sektöründe düşüş olmuş, özel sektörde azda olsa bir art'ş olmuştur. Genel toplamda da bu y'l içinde kamu sektöründeki düşüş yüzünden azalma görülmektedir. 2001 y'l' içinde her iki sektörde işe yerleştirilen kişilerde diğer geçmiş y'llara oranla art'ş yoktur. 2002 ve 2003 y'llar'nda kamu sektöründe ve genel toplamda yar' yar'ya azalma vard'r; özel sektörde de bu dönemlerde azal'ş devam etmektedir.

Sektörlerdeki diğer y'llarda görülen azalma 2004 y'l'nda yaşanmam'şt'r. Bunun aksine art'ş görülmüştür. 2003 y'l'nda 176 olan kamu sektöründe işe yerleştirilen kişi say's' 2004 y'l'nda 292 olmuştur. Özel sektör de 2003 y'l'nda 123 iken 2004 y'l'nda 210'a yükselmiştir. 2004 y'l'ndan sonraki y'llarda kamu sektöründe işe yerleştirilen say's' sürekli düşmüştür. 2004 y'l'ndan 2007 y'l'na kadar da özel sektörde işe yerleştirilen say's' artm'şt'r.2008 y'l'nda kamu sektöründe işe yerleştirilen say's' tabloda verilen y'llara göre 44 kişi ile en düşüktür.2009 y'l'nda da özel sektörde tablodaki y'llara göre (81 kişi) en düşük rakam' göstermektedir. Geçen y'llarda kamu sektöründeki sürekli düşüşe göre özel sektörde işe yerleşen toplamdaki kişi say's'nda sürekli bir düşüş yaşanmam'şt'r; ara dönemlerde (2003-2007 y'llar'nda) artm'şt'r. 2010 y'l'nda kamu sektöründe işe yerleşen say's' 2009 y'l'na göre yar' yar'ya azalm'şt'r. 2010 y'l'ndaki kamudaki bu azalmaya karş'n özel sektörde geçen y'llara göre en yüksek rakama ulaş'lm'şt'r ki bir önceki y'la göre özel sektördeki rakam hemen hemen 8 kat artm'şt'r.

Edirne İli İş Gücü Piyasas'na Dair Son Veriler: 2008 y'l'nda yap'lan Edirne ili iş gücü piyasas' araşt'rmas'ndaki anket[144] sonucuna göre de sektörler baz'nda çal'şanlar'n say's'n'n en fazla ön plana ç'kt'ğ' sektör tekstildir. Hem toplam hem de 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çal'şanlar en çok tekstilde istihdam edilirken, 9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde çal'şanlar'n en istihdam edildiği sektör g'da ürünleri içecek ve tütün imalat'd'r. Toplam çal'şanlar'n %26,7'si tekstil sektöründedir. 9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde çal'şanlar'n %26,1'i g'da ürünleri içecek ve tütün imalat' sektöründe iken, 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çal'şanlar'n %27,1'i tekstil sektöründe çal'şmaktad'r. İş gücü piyasas' bilgi hizmetleri dairesi başkanl'ğ' Edirne ilinde çal'şanlar'n mesleklerine göre dağ'l'm'nda en fazla nak'şç' mesleğinde diğer mesleklere göre daha fazla kişi istihdam' olduğunu belirtmişlerdir. Çal'şanlar'n say's'n'n en fazla olduğu sektör tekstil olduğuna göre bu rakam'n yüksekliği tesadüfi değildir. Nak'şç' mesleğinden sonra toplamda en fazla çal'ş'lan meslekler; el ve makine dikişçisi (genel), büro memurudur (genel).

[144] Tar'm sektöründe 9, sanayi sektöründe 89, inşaat sektöründe 9 ve Hizmetler sektöründe 142 işyeri olmak üzere toplam 249 işyeri anketi doldurmuştur.

2.2.2. Kamu ve Özel Sektörlerde Cinsiyete Göre İşe Yerleştirilen İş Gücü

Kamu ve özel sektörler olarak kad'n ve erkeklerin işe yerleştirmeleri ayr' ayr' ele al'nm'şt'r. Tablolar İŞKUR'un resmi web sitesinden ve İŞKUR kütüphanesinden al'nan istatistik y'll'klar'ndan elde edilen veriler 'ş'ğ'nda düzenlenmiştir.

2.2.2.1. Erkeklerin İşe Yerleştirilmesi

Tablo 14. Edirne İlinde Erkeklerin Sektörler İtibariyle İşe Yerleştirilmesi

Y'llar	Kamu Sektörü	Özel Sektör	Toplam
1999	608	119	727
2000	563	157	720
2001	528	155	683
2002	170	61	231
2003	85	91	176
2004	160	124	284
2005	86	200	286
2006	119	298	417
2007	103	325	428
2008	40	144	184
2009	85	64	149
2010	46	365	411

Kaynak: İş Kur İstatistik Y'll'klar' 1999-2010

Erkeklerin işe yerleştirilmesinde sektörlerde tabloda da görüldüğü gibi kamu sektörü özel sektöre göre daha ön plandad'r. 1999 y'l'nda kamu sektöründe işe yerleşen erkek say's' (608 kişi) ve toplam işe yerleşen erkek say's' (727 kişi) en yüksektir. Bu y'ldan itibaren işe yerleşen erkek say's' toplamda y'ldan y'la düşmüştür. Son 10 y'lda önemli bir azalma vard'r. 2009 y'l'nda toplamda 149 erkek yerleşen say's' ile 1999'a göre 5 kat azalm'şt'r. Kamu sektöründe işe yerleşen say's' 2003, 2005 ve 2009 y'llar'nda ayn'd'r. Özel sektörde işe yerleşen say's' 2002'de 61 kişi olarak en düşüktür. 2006 ve 2007 y'llar'nda özel sektörde işe yerleştirilen say's' kamu sektörünü geçmiştir. Özel sektör deki işe yerleştirme de rakamlar'n bu şekilde

artmas'nda o dönemde aç'lan İpek Yol fabrikas' etkili olmuştur. Bu da özel sektörde istihdam' artt'rm'şt'r. 2010 y'l'nda da özel sektör de işe yerleşen erkeklerin say's' ele al'nan y'llar içinde en yüksek rakam' vermiştir. Kamu sektöründe 2010 y'l' içinde özel sektörde gerçekleştiği gibi bir art'ş gözlenmemiştir.

2.2.2.2. Kad'nlar'n İşe Yerleştirilmesi

Tablo 15. Edirne İlinde Kad'nlar'n Sektörler İtibariyle İşe Yerleştirilmesi

Y'llar	Kamu Sektörü	Özel Sektör	Toplam
1999	145	88	233
2000	89	62	151
2001	84	49	133
2002	136	80	216
2003	91	32	123
2004	132	86	218
2005	65	108	173
2006	29	70	99
2007	23	121	144
2008	4	84	88
2009	11	17	28
2010	4	303	307

Kaynak: İş Kur İstatistik Y'll'klar' 1999-2010

Kad'nlar'n işe yerleştirilme say'lar' erkek işe yerleştirme say'lar'na göre düşüktür. Bunun baz' sebepleri olabilir; Çal'şma yaşam'nda buna cinsiyet ayr'mc'l'ğ' olarak rastlar'z. Cinsiyet ayr'mc'l'ğ'n'n en önemli nedenlerinden biri, kad'n'n biyolojik farkl'l'ğ' nedeniyle ona toplumsal olarak biçilen roldür. Çal'şma yaşam'na kat'l'm, eğitim düzeyiyle art'ş göstermektedir. Cinsiyete dayal' zihniyet kal'plar' ve maddi olanaks'zl'klar, eğitimde aileler taraf'ndan erkek çocuklara tan'nan öncelikler, kad'nlar'n eğitimlerini olumsuz etkileyen faktörler aras'ndad'r.[145]

[145] Fatma Gül Çetinel, Tülin Dalk'ranoğlu, "Konaklama işletmelerinde Kad'n ve Erkek Yöneticilerin Cinsiyet Ayr'mc'l'ğ'na Karş' Tutumlar'n'n Karş'laşt'r'lmas'", *Dumlup'nar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Kütahya 04/2008, s. 280.

Tablo 15 değerlendirildiğinde kad'nlar'n kamu sektöründe işe yerleşme say's' 1999 y'l'nda en fazlad'r. 2008 ve 2010 y'llar' kamu sektöründe işe yerleşen kad'n say's' 4 kişi ile en düşük rakamd'r. Özel sektörde ise en düşük rakam 2009 y'l'nda 17 kişi ile kamu sektörünün en düşük rakam'n'n alt'na düşmemiştir. 2007 y'l'nda özel sektörde işe yerleşen kad'n say's' ikinci en yüksek rakamlar' vermiştir; 121 kişi olmuştur. Özel sektörde en yüksek rakam olan 303 kişi ile 2010 y'l'nda ulaş'lm'şt'r. Genel toplama bakacak olursak y'llar içinde en fazla işe yerleştirilen kad'n say's' 2010 y'l'nda görülmüştür, kamu özel sektörlerin toplam'nda en az işe yerleşen kad'n say's' 99 kişi ile 2006 y'l'nda olmuştur.

2.2.3. Edirne İlindeki Kay'tl' İşsizler

İşsizlik kavram' Türkçede işi olmayan anlam'na gelen ve 'iş' kökünden türeyen bir kavramd'r. İşsizlik ise iktisatç'lar taraf'ndan şöyle tan'mlan'r: Çal'şma arzusu olan ve çal'şmaya muktedir, cari ücret düzeyinde belirli sürelerde iş aramas'na rağmen iş bulamayan kimseye işsiz, bu olguya da işsizlik denmektedir.[146]

Çal'şma çağ'nda ve gücünde olan, çal'şmak isteyen, kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, kurum taraf'ndan henüz kendisine iş bulunamayan aktif kay'tlardaki kişilerdir. Kay'tl' iş gücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çal'şmak isteyenler ç'kar'ld'ğ'nda geri kalanlar kay'tl' işsiz say'lmaktad'r.[147]

Kay'tl' işsiz= Kay'tl' İş Gücü – (Daha iyi şartlarda iş arayanlar, emekli olup iş arayanlar, belli bir işyerinde çal'şmak isteyenler)

Edirne ilinde toplam kay'tl' işsiz say's' ve Türkiye genelinde toplam kay'tl' işsizler karş'laşt'r'larak Tablo 16 haz'rlanm'şt'r. İl genelinde en yüksek kay'tl' işsiz

[146] Kuvvet Lordoğlu, Nurcan Kaplan, *Çal'şma İktisadi*, Der Yay'nc'l'k No:358, İstanbul 2003, s. 393.
[147] Türkiye İş Kurumu Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İstatistik Y'll'ğ' 2008,* Ankara 2009, s. 11.

2009 y'l'nda kay't alt'na al'nm'şt'r. 5.853 ile Edirne ilinde en yüksek olan kay'tl' işsizler ayn' şekilde Türkiye genelinde de 2009 y'l'nda en yüksek rakama ulaşarak 1.689.349 kay'tl' işsiz olmuştur. 2010 y'l'na gelindiğinde Türkiye genelindeki kay'tl' işsiz rakam' düşmüştür, bu fark 275.349'tür ve bu kadar işsiz kay'tl' işsiz statüsünden ç'km'şt'r. Edirne ilinde de ayn' şekilde en yüksek kay'tl' işsiz rakam' 2009 y'l'ndad'r bu rakam 5.853 kişidir ve 2010 y'l'nda da 5.387 kişi ile ikinci yüksek rakama ulaş'lm'şt'r.

Tablo 16. Y'llar İtibariyle Edirne ve Türkiye'deki Toplam Kay'tl' İşsizler

Y'llar	Edirne İlinde Toplam Kay'tl' İşsiz	Türkiye Genelinde Toplam Kay'tl' İşsiz
1999	780	487.525
2000	2.550	730.496
2001	2.787	718.665
2002	421	464.228
2003	2.638	587.479
2004	3.197	811.946
2005	3.712	881.261
2006	4.889	1.081.853
2007	2.467	696.538
2008	3.658	987.840
2009	5.853	1.689.349
2010	5.387	1.414.000

Kaynak: İş Kur İstatistik Y'll'klar' 1999-2010

Edirne ilinde en düşük kay'tl' işsiz rakam'n' 421 kişi ile 2002 y'l'ndad'r. Türkiye genelinde de ayn' şekilde en düşük rakam' verdiği y'l olduğunu söyleyebiliriz (464.228 kişi). Bu karş'laşt'rmadan ç'kan sonuca göre Türkiye geneli ve Edirne ili genel toplam kay'tl' işsiz rakamlar' birbirine paralel olarak art'ş ve azal'ş göstermiştir. Türkiye genelinde en yüksek ve en düşük rakamlar'n görüldüğü y'llarda Edirne ili de paralellik göstererek ayn' yüksek ve düşük rakamlara ulaşm'şt'r. En düşük ve en yüksek rakamlara ulaş'lan y'llar Türkiye'de görülen ekonomik krizlerden sonraki dönemlerde yaşanm'şt'r. Bu krizler 2001 krizi ve 2009 y'l'nda yaşanm'şt'r. Buradan ç'kar'lacak sonuç şudur ki; işsizliğe karş' Edirne ilinde gereken önlemler al'nm'şt'r ki bu dönemlerde en yüksek olan rakamlar bir sonraki dönemlerde düşüşe geçerek azalm'şt'r.

2.2.3.1. Cinsiyete Göre Kay'tl' İşsizler

Kad'n ve erkek kay'tl' işsiz rakamlar' 1999-2010 y'l'na ulaş'lm'şt'r. Bu rakamlar'n karş'laşt'rmas'na gidilmeden önce OECD ülkeleri aras'nda 2004 y'l'nda yap'lan araşt'rma sonucuna göre "OECD Ülkelerinin hepsinde kad'nlardan daha fazla oranda erkek istihdam edilmektedir. Türkiye, Meksika, İtalya, Yunanistan, İspanya ve Polonya'da kad'nlar'n %50'sinden az', İzlanda, Norveç, Danimarka, İsveç ve İsviçre'de %70'inden fazlas' ücretli biçimde istihdam edilmektedir. Cinsiyet fark' en çok Türkiye ve Meksika'da dikkati çekmektedir."[148] İşgücü piyasas' cinsiyet temelinde değerlendirildiğinde kad'n işgücünün erkek işgücüne göre dezavantajl' olduğu görülmektedir. [149]

Tablo 17. Edirne İli Kad'n ve Erkek Kay'tl' İşsizler

Y'llar	Kay'tl' işsizler Erkek	Kay'tl' işsizler Kad'n	Y'llar	Kay'tl' işsizler Erkek	Kay'tl' işsizler Kad'n
1999	566	214	2005	2.242	1.470
2000	1.726	824	2006	3.589	1.280
2001	1.912	875	2007	1.765	702
2002	322	99	2008	2.382	1.276
2003	1.886	752	2009	3.716	2.137
2004	2.131	1.088	2010	3.472	1.915

Kaynak: İş Kur İstatistik Y'll'klar' 1999-2010

Türkiye genelindeki erkeklerin kad'nlardan daha fazla istihdam edilebilmesi ve cinsiyet fark'n'n en çok olduğu ülkeler aras'nda olmas' itibariyle Türkiye ile ilgili bu ç'kar'm' Tablo 17'deki Edirne rakamlar'yla doğrular niteliktedir. Tabloya göre de kay'tl' kad'n işsiz rakam' kay'tl' erkek işsize göre daha azd'r.

Erkeğin iş gücüne kat'lma oran' kad'na göre daha fazla olduğu için ayn' şekilde kay'tl' işsiz say's' da yüksektir. Yukar'da gösterilen rakamlarda kay'tl' erkek işsiz say's'n'n fazlal'ğ'n' görmekteyiz. İş hayat'nda kad'n'n eskiye göre daha aktif rol

[148] Türkiye İşveren Sendikalar' Konfederasyonu, *OECD Ülkelerinde Kad'nlar ve Erkekler Raporu "İstihdam ",* Yay'n No: 289, İstanbul 01/2008, s. 2.
[149]"İlknur Tenekeci, *Türkiye'de Kad'n İstihdam'n'n Değerlendirilmesi,*
Kad'n Hareketi Derneği, http://khd.semere.net/icerik.php?sayfa=18 (03.03.2011)

oynamas' günümüzde kad'nlar'n istihdam rakamlar' ve işe olan taleplerinin artmas' sonucunu meydana getirir, kad'nlar'n bu talepleri de işe yerleştirilmelerine kadar olan süreçte onlar' kay'tl' işsiz statüsünde tutar. Günümüze kadar gelinen y'llarda kay'tl' işsiz rakamlar'n'n sürekli artm'ş olmas' kad'n'n ilerleyen dönemlerde daha fazla çal'şma ihtiyac' hissetmesi ve iş hayat'nda bulunmak istemelerinin sonucudur. En düşük kay'tl' işsiz rakamlar' erkeklerde 566 kişi ile 1999 y'l'nda, en düşük kad'n kay'tl' işsiz rakam' da 99 kişi ile 2002 y'l'ndad'r. En yüksek erkek kay'tl' işsiz rakam' 3.716 kişi olarak 2010 y'l'nda, en yüksek kad'n kay'tl' işsiz rakam' olan 2.137 kişi 2009 y'l'ndad'r.

2.2.3.2. Eğitim Durumlar'na Göre Kay'tl' İşsizler

İŞKUR istatistik y'll'klar'ndan elde edilen veriler 'ş'ğ'nda Edirne ilinin 1999-2010 y'llar' aras'nda kay'tl' işsizlerin eğitim durumlar' ele al'n'rken okuma yazma bilmeyenler, okuryazar olanlar, ilköğretim, ortaöğretim, önlisans, lisans, master & doktora mezunlar'n'n kay't alt'na al'nm'ş işsizler incelenmiş bu rakamlar bir tablo halinde haz'rlanm'şt'r (Bkz. Tablo 18).

Tablo 18. Edirne İlinde Y'llar İtibariyle Eğitim Durumuna Göre İşsiz Say's'

Y'llar	Okuma Yazma Bilmeyenler	Okur Yazar Olanlar	İlköğretim	Ortaöğretim	Önlisans	Lisans	Master & Doktora
1999	9	16	444	274	-	4	-
2000	7	11	750	1465	-	317	-
2001	7	13	1005	1471	-	291	-
2002	7	8	249	125	-	32	-
2003	16	41	1498	847	123	111	1
2004	10	32	1622	1169	208	155	1
2005	17	28	2210	1113	163	182	1
2006	42	89	2492	1690	265	331	5
2007	2	2	1462	740	165	94	2
2008	6	4	2199	936	295	210	8
2009	32	43	3241	1626	561	338	12
2010	32	50	2834	1705	500	259	7

Kaynak: İş Kur İstatistik Y'll'klar' 1999-2010

Okuma yazma bilmeyenler aras'nda kay'tl' işsiz rakamlar'na Tablo 18'den bakacak olursak, 1999 y'l'nda 9 kay'tl' işsiz varken bu y'ldan sonraki y'ldan 2002 y'l' da dâhil olmak üzere kay'tl' işsiz 7 kişidir. 2003'te bu rakam 16'd'r; 2 kattan daha fazla artm'şt'r. 2004 y'l'nda azalma vard'r (10 kişi). 2005 y'l'nda 17 kişi, 2006 y'l'nda ise en yüksek okuma yazma bilmeyen kay'tl' işsiz rakam'na ulaşarak 42 olmuştur. 2007 y'l'nda ise bu yüksek rakam'n tersine kay'tl' işsiz en düşük rakama gelmiştir (2 kişi).2008 y'l'nda 6, 2009 y'l'nda 32 kişidir.Bu rakamlarda görünen şudur; Edirne ilinde okuma yazma bilmeyen kişilerin say'lar' diğer eğitim durumlar'ndaki işsizlere göre azd'r. Okuryazar olanlar'n işsiz kay'tlar'nda en yüksek rakama 2006 y'l'nda 89 kişi kay't alt'nda olarak görülür. Hemen ertesindeki sene de 2007 y'l'nda ise yüksek olan kay'tl' işsiz kişi say's' azalarak en düşük rakam' 2 kişi olarak belirtilmiştir.

İlköğretim mezunu kay'tl' işsizlerin rakamlar' diğer okuma yazma bilmeyen ve okuryazar olanlara göre yüksektir. İlköğretim mezunu işsiz rakamlar'nda ele al'nan 1999 y'l'ndan (444 kişi) en fazla işsizliğin olduğu 2009 y'l'na kadar yaklaş'k 8 kat işsizlik art'ş' olmuştur (3241 kişi). Y'ldan y'la ilköğretim mezunu kay'tl' işsizler 2002 y'l' hariç rakamlar hep artm'şt'r. Bütün eğitim durumlar'na göre en fazla işsizlik ilköğretim mezunlar'nda olmuştur.

Orta öğretim mezunu kay'tl' işsizler hesaplan'rken meslek lisesinden mezun Anadolu teknik mezunlar' hepsi toplanarak belirlenmiştir. 2002 y'l'nda en düşük işsiz say's' 125 ile kay't alt'ndad'r. En yüksek rakam 1705 kişi ile 2010 y'l'ndad'r. Ortaöğretim mezunlar'n'n işsizliğinin kay'tlar'nda dönemsel dalgalanmalar olsa da, ilköğretim mezunu olanlardan sonra en yüksek işsizlik rakamlar'na sahip olduğu gözlenmektedir.

Önlisans mezunu kay'tl' işsiz say's'nda y'ldan y'la art'ş olmuş, en yüksek rakama 561 kişi ile 2009da ulaş'lm'şt'r (Bkz. Tablo 18). En düşük olarak da 2003 y'l'nda 123 kişidir. Lisans mezunu işsizlerde 1999 y'l'nda 4 kişi ile en düşük rakam, en yüksek rakamda 2009 y'l'nda 338 kişinin işsiz olmas'd'r. Master ve doktora

mezunu kişilerde görülen işsizlik rakamlar' diğer eğitim durumundaki kişilere göre en azd'r.

Tablo 18'den ç'kan sonuca göre Edirne ilinde genel anlamda en fazla kay'tl' işsizler ilköğretim ve ortaöğretim mezunlar'nda görülmektedir. En az kay'tl' işsizler de en düşük eğitim durumundaki ile en yüksek eğitim durumundaki kişilerdir. Şöyle ki daha sonraki başl'klarda eğitim konusunda değinilmiş olan Edirne ilinde okuma yazma bilmeyen kişi say'lar'nda azalmalar olduğu görülmüş buna istinaden de kay'tl' işsiz say's' bu eğitim durumundaki kişi say'lar'n'n düşük olmas' doğald'r.

2.3. Edirne'nin Ekonomik Yap's'

Coğrafi konumuyla Edirne, tarihinin her döneminde ekonomik aç'dan canl' ve hareketli bir şehir olmuştur. Vak'f yolu ile kurulup yönetilen imaret sistemi, ilin kuruluş ve gelişmesinde temel rol oynarken, ekonomik hayat'n canlanmas'nda ve gelişmesinde de ana etken olmuştur. Bu sebeple şehre yabanc'lar'n girişi sağlanm'ş, yayg'n olarak el sanatlar'na dayal' sanayi körelmiş, sanayi ve ticaret az'nl'klar'n eline geçmiş, buna rağmen tar'm kesimi canl'l'ğ'n' büyük oranda korumuş, İstanbul'un tah'l ambar' ve mand'ras' olma konumunu sürdürmüştür.[150]

Coğrafi konumu Edirne'yi ekonomi boyutunda etkilemesi Cumhuriyet'in ilan'ndan sonra da sürmüştür. S'n'r şehri olman'n halkta yaratt'ğ' güvensizliğe II. Dünya Savaş' s'ras'nda askeri birliklerin geri çekilmesi de eklenince, 1940'larda Edirne önemli bir nüfus kayb'na uğram'ş, ilin ekonomik hayat' ikinci defa yoğun bir durgunluğa girmiştir. İldeki az'nl'klar'n kentimizden ayr'lmas' ile birlikte, onlar'n geliştirdiği ipek böcekçiliği ve bağc'l'k tamamen yok olmuştur. Buna karş' Edirne'ye

[150] http://www.edirneden.biz/icerik.asp?ICID=797(08.10.2010)

göç edenler ise, tütün ve ayçiçeği gibi sanayi bitkilerinin ilde yetiştirilmesine geçişte önemli rol oynam'şlard'r.[151]

Ülkenin demokrasiye geçtikten sonra bile 50 y'l askerlerden ar'nd'r'lmam'ş iki s'n'r aras'nda kalm'şt'r. 1960 ve 1970 y'llar' aras'nda Edirne'de tar'm, turizm, bankac'l'k sektörü yavaş yavaş canlanmaya başlam'şt'r. Cumhuriyet'ten sonra sönük bir dönem geçiren Edirne son y'llarda h'zl' bir gelişme ve kalk'nma içindedir.[152] Yine Trakya bölgesinin enerji sorununun d'ş kaynakl' giderilmesi, askeriyenin bölgeye gelmesi, okullaşma oran'n'n artmas' ve Edirne'nin pilot bölge olarak kabul edilmesi şehre hizmet, tar'm ve endüstri sektörlerinin gelişmesi olarak görülmüştür.[153]

Edirne ekonomisinde gelişen sektörler ihracat ve ithalatta ilerlemeler başlay'nca 1985 y'l'nda s'n'r ticaret kanunu ile daha da at'l'ma geçmişlerdir. Bu y'lda Edirne ekonomisinde 3-4 bin işgücü istihdam edilmektedir. Kentin ekonomisindeki diğer ilginç nokta ise; tüm kasaba ve köylerini kente ulaşt'ran yollar' sağlam'ş olmas'd'r. Edirne köy ve kasabalar' diğer vilayetlerle karş'laşt'racak olursak mahalleleri durumunda olduğu görülmektedir. Tüm köylülerin her gün şehre gidip geliyor olmalar' ekonomiyi çarpan kat say's'yla h'zland'rm'şt'r.[154]

Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'ne göre il ekonomisinin ülkemiz ekonomisi içerisindeki büyüklüğü 2001 y'l' resmi verilerine göre %0,73 olup bu büyüklük ile ülkemiz s'ralamas'nda 32. S'rada bulunmaktad'r.

---

[151] Edirne Ticaret Borsas', *Edirne Organize Sanayi Bölgesi*, http://www.etb.org.tr/web/edirne-osb.php (18.12.2010)
[152] Meydan Larousse Gençlik Ansiklopedisi C.1, Sabah Yay'nc'l'k, İstanbul 1977, s. 445.
[153] http://www.nedirbilelim.com/dizin2/edirne.html, (05.07.2009).
[154] Güher Yakar, *a.g.e.* ,s. 12.

Tablo 19. Edirne Ekonomisinde Sektörlerin Dağ'l'm'

Sektörler	Edirne	Türkiye
Tar'm	27,9	13,1
Ticaret	16,9	21,1
Sanayi	12,1	25,6
Ulaşt'rma Ve Haberleşme	16	15,9
Diğer Sektörler	11,6	10,7
Toplam	84,5	86,4
Devlet Hizmeti	13,6	10,5
Diğerleri	1,9	3,1
Toplam GSYİH	100	100

Kaynak: Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nün oluşturduğu ekonominin sektörlere göre dağ'l'm'nda Tablo 19' da görülen rakamlar 2001 y'l' % oranlar' TÜİK verileri olup günümüzde de bu rakamlar'n ve s'ralaman'n ciddi oranda değişmediği Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nce belirtilmiştir. İl ekonomisi içerisinde ilk s'rada yer alan tar'm sektörüdür, ard'ndan ikinci s'rada ticaret sektörü, üçüncü s'rada ulaş'm ve haberleşme, dördüncü s'rada devlet hizmetleri ve beşinci s'rada sanayi sektörü olarak yer almaktad'r (Bkz. Tablo 19).

DPT'nin 2003 y'l'nda yapm'ş olduğu Edirne ili gelişmişlik performans' çal'şmas'nda sosyo-ekonomik gelişmişlik aç's'ndan 81 il içinde, Edirne 16.s'rada yer alm'şt'r. Yine ayn' çal'şmaya göre gelişmişlik endeksi 0,56234 olan Edirne'nin merkez ilçesi, Türkiye'nin 872 ilçe içinde 2.14004 gelişmişlik endeksi ile 30. S'rada yer alarak sosyo-ekonomik aç'dan iyi say'labilecek bir durumda olduğunu göstermiştir. 2000 y'l'nda Edirne ilinin sektör oranlar'na bak'ld'ğ'nda, istihdam; tar'mda yüzde 59.7, hizmetler sektöründe 8.4, ticarette 4.1, sanayide ise yüzde 2.6 olarak gerçekleşmiştir. 2002 y'l'nda ise tar'm sektöründe çal'şanlar'n, ülke genelindeki duruma benzer biçimde, toplam istihdama olan oran' yüzde 49.6 olarak hesaplanm'şt'r. Bu da tar'mdan başka iş kollar'na doğru yoğun göç yaşand'ğ' gerçeğini ifade etmektedir.[155]

[155] Ahmet Atakişi, *Avrupa Birliği Bölgesel ve K'rsal Kalk'nma Politikas'n'n Finansman' Çerçevesinde Trakya Bölgesinin Analizi: Edirne Örneği* ,(Nam'k Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tar'm Ekonomisi Anabilim Dal', Doktora Tezi),Tekirdağ 2007, s. 145.

Edirne ekonomi anlam'nda üç merkezli bir yap' göstermektedir. Bunlar, Merkez bölgesi, Uzunköprü bölgesi ve Keşan bölgeleridir.[156] Edirne Merkez ilçe, ilin kuzeyindeki bölgenin merkezi durumundad'r. Bu Merkez bölge; Havsa, Süloğlu ve Lalapaşa ilçelerini kapsayan bir bölgedir. Bu bölgenin ekonomik anlamda K'rklareli Merkez ve K'rklareli'nin Babaeski ilçesi ile ilişkisi vard'r. Yunanistan ve Bulgaristan ile gelişen ticari ilişkiler de bölge ekonomisine katk'da bulunmaktad'r. Edirne'nin ikinci ekonomi merkezi ise Uzunköprü ilçesidir. Uzunköprü'nün merkez olduğu bölgede Meriç ilçesi alt bölge olup, ticari ilişkileri daha çok Uzunköprü ilçesine doğrudur. Uzunköprü ilçesi ayn' zamanda K'rklareli'nin Pehlivanköy ve Babaeski ilçeleri ile Tekirdağ''n Hayrabolu ilçelerinden de etkilenmektedir. Bu ilçelerden de Uzunköprü'ye doğru bir mal ve hizmet ak'ş' olmaktad'r. Uzunköprü'de yağ sanayinin gelişmiş olmas' nedeniyle bu ilçelerden Uzunköprü'ye ayçiçeği sat'ş' yap'lmaktad'r. Üçüncü bölge ise Enez ve İpsala ilçelerini içine alan Keşan ilçesi merkezli bölgedir. Enez ve İpsala ekonomisi daha çok Keşan ile direk ticari ilişkidedir. Bu bölgenin direk ticari ilişkisi olan yerler Uzunköprü bölgesi, Yunanistan ile İpsala s'n'r kap's' arac'l'ğ' ile oluşan ticari ilişkiler, Tekirdağ''n Malkara ve Şarköy ilçeleri, Çanakkale'nin Gelibolu ilçeleridir. 1987 y'l' sabit fiyatlar'na göre kişi baş'na düşen GSYİH' ya bak'ld'ğ'nda Edirne iller s'ralamas'nda 19.s'rada yer almaktad'r. Edirne ilinin gelişme h'z' Türkiye ortalamas'n'n yaklaş'k 4 kat'd'r. Bu durum ilin ekonomik yönden Türkiye'nin diğer bölgelerine göre daha h'zl' geliştiğini göstermektedir.[157].

Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nden al'nan bilgilere göre; Edirne'de kişi baş'na düşen Milli Gelir, (GSYİH) 2008 y'l' itibari ile valiliğimiz internet sitesindeki tahmini olarak yap'lan hesaplamaya göre 11700 $'d'r. (TÜİK'in 2001 verileri ve bu veriler içerisindeki Edirne Milli Geliri'nin ülkemiz ortalamas'n'n %112 si olduğu ve bu oran'nda değişmediği varsay'larak 2008 verilerine tatbik edilmesi suretiyle tahmini olarak hesaplanm'şt'r). Ayn' şekilde 2009 y'l' dikkate al'nd'ğ'nda Edirne Milli Geliri'nin 9617 $ olduğu hesaplanm'şt'r.

---

[156] Ahmet Kubaş, "Trakya Bölgesinde S'nai Yap' ve Sanayileşme-Industry and Environmental Problems in Thrace Area", *World Newspaper*, , 10573-6997, Istanbul/Turkey 05.06.2003, s. 11.
[157] http://www.edirneden.com/goster.php?id=24,(12.03.2010).

2.3.1. Tar'm Sektöründe Edirne

Türkiye de nüfusun büyük bir bölümü tar'msal faaliyetlerle geçimini sağlar. Ulusal gelirin ¼'ini tar'm sektörü karş'lar. İhracat'm'zda önemli bir paya sahiptir. Türkiye'deki endüstri tesislerinin büyük bölümü tar'msal maddeleri hammadde olarak kullan'r. Sanayinin gelişmesinde büyük önem taş'r. İhracatta f'nd'k, turunçgiller, tah'llar, meyve ve sebzeler, pamuk tütün, yağ bitkileri, zeytin ve çay gibi tar'm ürünleri önemli yer tutar.[158]

Edirne ilinde tar'm; işgücü katk's', toplum beslenmesine katk', g'da sanayine hammadde temini, imalat sanayinden gübre ilaç, makine vb. girdileri talep etme, ihracat ve milli gelire katk'lar' aç's'ndan il ekonomisinde önemli rol oynar.[159]

Edirne'de XV. ve XVI. yüzy'llarda bağc'l'k oldukça yayg'n olmuştur. Bağlardan elde edilen üzümden pekmez, ş'ra ve şarap yap'lm'şt'r. Şarap içmek Müslümanlar için yasak olduğundan evlerinde şarap bulunanlar'nki ele geçirildiğinde dökülmekte veya tuz katmak suretiyle sirkeye çevrilmiştir. Hristiyanlar ise belli ölçüden fazla şarab' evlerinde bulunduramam'şlard'r. Meyve olarak o dönemde çok çeşitli meyve ağaçlar'n'n yetiştirildiği görülmektedir. Bunlar armut, kiraz, ceviz vb. meyvelerdir. Edirne kazas'n'n köylerinde bu dönemde büyük miktarda buğday üretilmektedir. Edirne'ye bağl' has, zeamet, t'mar ve vak'f köylerinde toplam 323840 Akçe değerinde buğday elde edilmektedir.[160]

Edirne ilinde de XIX. y.y.'daki Merkezi konumu, şehre tar'm ve ticaret alan'nda hareketlilik kazand'rm'şt'r. Ancak Edirne Vakas', 1828- 1829 ve 1877-1878 Osmanl'-Rus Savaş''n'n yaratt'ğ' tahribat Edirne ve yöresinde tar'm' etkilemiştir.

---

[158] http://www.ekodialog.com/Turkiye_ekonomi/tarim.html (14.12.2010)
[159] İsmail Hakk' İnan, *a.g.b.,* s. 39.
[160] Bahattin Keleş, " XV. ve XVI. Yüzy'l'da Edirne'nin İktisadi ve Ticari Hayat"', *I. Edirne Kültür Araşt'rmalar' Sempozyumu Bildirileri,* Edirne Valiliği Yay'nlar', 23-25 Ekim 2003, s. 395.

Savaşlara karş'n XIX. y.y. sonlar'na doğru Edirne'nin tah'l üretiminde (özellikle buğday, arpa ve çavdarda) büyük bir art'ş görülmüştür.[161]

Roma, Bizans ve Osmanl' İmparatorluğu dönemlerinde, bir tar'm merkezi ve tah'l ambar' olarak, İstanbul'u yüz y'llarca beslemiş olan Edirne, bu işlevini günümüzde de sürdürmektedir. Meriç ve Ergene havzalar'n'n bereketli topraklar'nda tah'l ve sanayi bitkileri üretilmiştir ve XIX. y.y. sonlar'nda ve XX. y.y. başlar'nda, göçlerden önce, bağc'l'k, şarapç'l'k ve ipek böcekçiliği gibi işler yap'l'rken, göç sonras' bu etkinliklerin yerini tütün ve ayçiçeği üretimi alm'şt'r. Cumhuriyet sonras', traktörün yayg'nlaşmas'yla birlikte Edirne de tar'm'n yeniden yap'lanmas'; çay'r, mera ve otlaklar'n ekime aç'lmas' hayvanc'l'k ve mand'rac'l'ğ'n gerilemesine sebep olmuştur. Günümüzde Edirne tar'm sektörü içerisinde ulusal düzeyde etkili konumdad'r. Tar'm aç's'ndan ağ'rl'kla yap'lan üretim şekli bitkisel üretimdir. Yüz ölçümünün yar'dan fazlas' ekilmeye uygun arazisi olan bu topraklar'n sulamaya da gayet elverişli olmas' buralar'n "tah'l ambar'" unvan'n', eskiden olduğu gibi bugünde taş'mas'n' olanakl' k'lmaktad'r.[162] Sulama, gübreleme ve modern tar'm araçlar' kullanma hususunda önde gelen iller aras'ndad'r.[163]

Edirne ilinin topraklar'n'n % 80'i tar'ma elverişlidir.[164] Bu topraklar'n yüzde 40''na yak'n' tar'ma ayr'lm'şt'r; bunun büyük bir k'sm'n' ekili alanlar, yüzde 1,5 kadar'n' dikili yerler (bağ, meyvecilik, sebze bahçesi) meydana getirir. Topraklar'n %7 kadar' nadasa b'rak'lm'şt'r. Orman topraklar' yüzde %13 kadar, çay'r otlaklar ise bunun yar's' kadard'r. Tarlalar'n %75'i tah'la, %20'si sanayi bitkilerine, %20 kadar' da baklagil ve başka kuru sebzelerle bostana (kavun, karpuz) ayr'lm'şt'r.[165]

1930 y'llar'nda Edirne'de sebze yetiştiricileri ürettikleri mallar' daha iyi değerde satabilmek için bir konserve fabrikas'n' kurmay' amaçlam'şlard'r. Şirketin

---

[161] *Yurt Ansiklopedisi*, *a.g.e.,* s. 2377.
[162] Güher Yakar, *a.g.e.*, s. 12.
[163] http://www.nedirbilelim.com/dizin2/edirne.html, (05.07.2009).
[164] Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, *Edirne Tar'm Çal'şma Raporu 2010*, 2010, s. 10.
[165] Meydan Larousse, *a.g.e.* s. 87.

kurucular' sebze yetiştiricileri olup ayr'ca kentin varl'kl' kişileri de bu şirkete ortak olmuşlard'r. Depo olarak kullan'lan binay' cam ürünlerini üretmek üzere 1957 y'llar'nda faaliyete geçiren ortakl'k; bardak, çanak, şişe üretmeye başlam'ş ancak ekonomik kriz nedeniyle üretim durdurulmuştur.[166]

Edirne ilinde bitkisel üretim denilince ilk akla gelenler çeltik, ayçiçeği ve buğdayd'r. Söz konusu bu ürünler 328.951 hektarl'k alanda, toplam tarla alanlar'n'n (356.879 ha) % 92'sinde üretilmektedir. Buğday ve Ayçiçeği büyük bir oran' sulanmayan alanlarda ikili münavebe şeklinde üretilmektedir. Çeltik ise özellikle Meriç, Ergene ve Tunca Havzas'nda sulanan alanlarda üretilmektedir.[167] Buğday, pirinç, ayçiçeği, şekerpancar', fasulye, susam, kolza, domates, patl'can, p'rasa ve lahana ilde yetiştirilen başl'ca tar'm ürünleridir.[168] Edirne bölgesinin topraklar', kaliteli süpürge bitkisinin yetişmesine uygundur. Edirne, süpürgenin ve süpürgecilerin merkezi konumundad'r. 1950'li y'llarda 360 kadar süpürge atölyesinin bulunduğu ve baz' atölyelerde 25-30 kişinin çal'şt'ğ' bilinmektedir. Ancak son dönemlerde bu işten para kazanma imkânlar' azald'kça süpürge ustalar'n'n say's' da azalm'ş, bu işi meslek olarak yapabilecek gençler başka iş kollar'na yönelmişlerdir.[169]

Edirne tar'm ürünleri içinde ayçiçeği ve çeltik üretiminde söz sahibi olduğundan özellikle yörede ham ve rafine ayçiçeği yağ' üretimi ile çeltik işleme fabrikalar' oldukça fazla bulunmakta ve ülkemizin üretim ile istihdam'na katk' sağlamaktad'r.[170] Eskiden tütün, ipek böceği ve hayvanc'l'k ağ'rl'kl' olan tar'msal üretim yap'lm'şt'r.[171] Çay'r ve mer'alar'n gittikçe azalmas'na rağmen hayvan potansiyeli yüksektir. Koyun, k'l keçisi, s'ğ'r ve manda beslenir. Koyunlar'n çoğu k'v'rc'kt'r. En Eti yağs'z, sütü bol ve yapağ's' kalitelidir. En iyi kasapl'k türü olan bu k'v'rc'k koyunlar' ildeki en fazla beslenen türdür ve bu koyunlar'n sütünden peynir

[166]Emel Güler Gönenç, *Markalaşma Sürecinde Edirne,* Ege Bas'm, Edirne 2007, s. 59.
[167]Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, *Edirne Tar'm Çal'şma Raporu 2009*, 2009, s. 16.
[168] http://www.nedirbilelim.com/dizin2/edirne.html,(05.07.2009).
[169] R'fat Gürgendereli, "Edirne'ye Has Bir El Sanat' Olarak Süpürgecilik ve Süpürgecilikte Kullan'lan Terimler"*, Turkish Studies,İnternational Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish or Turkic*, Volume 4/8, Fall 2009, s. 1415.
[170] Ahmet Atakişi, *a.g.t.,* s. 146.
[171] Güher Yakar, *a.g.e.*, s. 12.

yap'l'r. [172] Tar'm ve hayvanc'l'ğ'ndan dolay' yağ ve peynir yap'm evleri ildeki sanayi kuruluşlar' aras'nda baş'nda yer almaktad'r, ayr'ca ilin Ege Denizi K'y'lar'nda bal'kç'l'k yap'lmaktad'r; Meriç deltas'ndaki k'y' gölleri dalyan olarak kullan'l'r; bu göllerden elde edilen çeşitli bal'klar aras'nda özellikle y'lanbal'ğ' (en çok Gala gölünde tutulur), Avrupa ülkelerine (başta Hollanda) sat'lmaktad'r.[173]

Edirne ilinde günümüzde bitkilerle ilgili yetiştiricilik de şu alanlarda çal'şmalar sürdürülmektedir: Ayçiçeği tar'm', bağ tesisi, Macar fiği yetiştiriciliği, meyvecilikte aş'lama, silaj yap'm', yonca tar'm'.[174] Edirne ekonomisindeki tar'msal ağ'rl'k, ilin geniş ve verimli tar'm alanlar'na sahip olmas'n'n bir sonucudur.[175]

Tablo 20. Edirne İlinin Arazilerin Kullan'l'ş Biçimi

Kullan'ş Şekli	Alan (Ha)	Oran' (%)
Tar'msal Alan	370.948	61
Ormanl'k Alan	104.502	17
Çay'r-Mera Alan'	57.409	9
Tar'm D'ş' Alan	76.933	13
Yüzölçümü	609.791	100

Kaynak: Edirne Tar'm İl Müdürlüğü*, 20010 Edirne Tar'm Çal'şma Raporu,*s.13.

İlimizin toplam yüzölçümü 609.791 hektard'r, bu alan'n yaklaş'k 370.948 hektar' tar'm arazisi (1989 y'l'nda tar'm arazisi 330.540 hektar[176]), 104.502 hektar' orman arazisi ve 57.409 hektar' çay'r-mera arazisidir. Tar'm d'ş' alan ise 76.933 hektard'r. Tar'msal arazinin yaklaş'k % 96's' tarla arazisi, % 1'i meyve ve bağ arazisi, % 3' ü ise sebze arazisidir. [177]

---

[172] *Meydan Larousse*, *a.g.e.,* s. 87.
[173] *Grolier International Americana Encyclopedia*, Cilt 5, Sabah Yay'nc'l'k, İstanbul 1993, s. 229.
[174]Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, http://www.edirnetarim.gov.tr/ (05.09.2010)
[175]Edirne Valiliği, http://www.edirne.gov.tr/default_B0.aspx?content=227 (04.08.2010)
[176] Mehmet Bülbül, Hasan Vural, Hürriyet Çelen, *"Edirne,Tekirdağ Ve K'rklareli İllerinde Yoğun Olarak Üretimi Yap'lan Baz' Tar'msal Ürünlerin Maliyetlerinin Tesbiti ve Tar'msal İşletmelerin Ekonomik Analizi*",Türkiye Bilimsel ve Teknik Araşt'rma Tar'm ve Ormanc'l'k Araşt'rma Proje No:TOAG-621,Ankara 1989, s. 24 (21 y'lda tar'm arazisinde yaklaş'k 40.000 hektar art'ş olmuştur).
[177] *Edirne Tar'm Çal'şma Raporu 2010*, *a.g.e.,* s. 13.

Edirne ilinde bitkisel üretim denilince ilk akla gelenler çeltik, ayçiçeği ve buğdayd'r. Söz konusu bu ürünler toplam tarla alanlar'n'n % 92'sinde üretilmektedir. Buğday ve Ayçiçeği büyük bir oran' sulanmayan alanlarda ikili münavebe şeklinde üretilmektedir. Çeltik ise özellikle Meriç, Ergene ve Tunca Havzas'nda sulanan alanlarda üretilmektedir.[178]

İl'de meyvecilik fazla gelişmemiştir. Kapama meyve bahçesi yok denecek kadar azd'r. Üretimi en fazla olan meyveler elma, armut, ceviz, erik, şeftali ve ayvad'r.[179] Meyve üretimi olarak 2001–2004 y'llar' aras'nda uygulanm'ş olan K'rsal Kalk'nma Projesi çerçevesinde toplam 222 da. bodur kiraz ve 129 da. bodur elma bahçesi kurulmuştur. Kurulan örnek bahçelerden sonra Tar'm ve Köy İşleri Bakanl'ğ'nca uygulanan sertifikal' fidan desteklemesi ile meyve alanlar' h'zla artm'şt'r.[180] Meyvecilikte, kavun, karpuz yetiştiriciliği ve bağc'l'k ileridir. Meyve olarak kavun, üzüm, karpuz, elma, armut, erik, k'z'lc'k ve badem önemli yer tutar. [181]

2.3.2. Sanayi Sektöründe Edirne

İstanbul'un fethine kadar Osmanl' İmparatorluğu'na başkentlik yapan Edirne'de sanayi alan'ndaki çal'şmalar XVII. y.y. da başlam'ş olup, sonraki y'llarda gelişerek, imparatorluğun önemli bir sanayi merkezi olmas'n' sağlam'şt'r.[182] Çeşitli türlerde silah, şarap, gül yağ', sabun, araba taht'revan' imalatç'l'ğ', ipek dokumac'l'ğ', basmac'l'k, mand'rac'l'k, oymac'l'k, cilt ve kitap işçiliği yap'lan işletmeler Osmanl' İmparatorluğu'nun sanayi işletmeleri olarak görülmüştür. Bunlara ilave olarak, ahilik taraf'ndan yönetilen kundurac', saraç ve debbağ işletmeleri şehrin

[178] *Edirne Tar'm Çal'şma Raporu 2009*, *a.g.e.*, s. 16.
[179] Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, *Edirne Tar'm Çal'şma Raporu 2004*, 2004, s. 25.
[180] *Edirne Tar'm Çal'şma Raporu 2010*, *a.g.e.,* s. 16.
[181] http://www.nedirbilelim.com/dizin2/edirne.html,(05.07.2009).
[182] Edirne Ticaret Borsas', *Edirne Organize Sanayi Bölgesi*, http://www.etb.org.tr/web/edirne-osb.php (18.12.2010)

ekonomisinde önemli bir yer tutmuştur. Osmanl' Dönemi'nde silah ve cephane Edirne'de imal edilmiştir.[183]

XVIII. y.y.'da defterlere kaydedilmiş 169 çeşit meslek saptanm'şt'r. Geleneksel üretim organizasyonunun içinde yer alan hirfet mensuplar', bağl' bulunduklar' kurallara göre mesleklerini icra etmektedirler. Bu mesleklerden dolay' Edirne'deki sanayi ve ticaret hayat'n'n yerel çerçevede kald'ğ'n' ve ancak kent ile yak'n çevresine dayal' üretim yap'ld'ğ'n' göstermiştir. Edirne'de bölgeleraras' yada uluslar aras' bir ticaretin konusu olacak yoğun üretime dayal' bir sanayi dal' gözlenememektedir. Bu 169 meslekten 38'i yiyecek maddelerinin yap'm, sat'm ve dağ't'm'na ilişkindir. Diğerleri de giyim kuşam, ulaş'm, hayvan koşumu ile diğer gerekli araç ve gereçlerin yap'm' ile ilgilidir. Bunun yan'nda 169 meslek grubu içinde günlük hayat ile ilgili hizmet üretenler bulunmaktad'r. [184]

Cumhuriyet öncesi dönemden sonra az'nl'klar'n ayr'lmas'yla ipek böcekçiliği ve bağc'l'k yok olarak yerini tütün ve ayçiçeği gibi sanayi bitkilerine b'rakm'şt'r. Bu bitkilerin tar'm sektöründe üretimi sanayi sektörüne geçişi kolaylaşt'rm'ş.1950'li y'llarda traktörün modern teknolojinin ve gübre kullan'lmaya başlamas'yla birlikte 1970'li y'llarda verim artm'ş ve ekonomi canlanm'şt'r. Tar'msal ürünleri işlemek üzere 1970'de sanayi işletmeleri kurulmaya başlanm'şt'r. 1969 y'l'nda ilin kalk'nmada öncelikli iller kapsam'na al'narak teşvik görmesi işletmeleri kapasite olarak büyütmüş ve say'lar' artm'şt'r.[185] Bir taraftan Avrupa'y' petrol üreten Ortadoğu'ya bağlayan en k'sa yol olan D-100 karayolu üzerinde olmas' diğer yandan teşvik görmeye başlamas', Edirne d'ş' özel sermayeden özellikle dokuma alan'nda yat'r'mlara girişmesine sebep olmuştur. Yurtiçi ve yurtd'ş' ulaş'm olanaklar'n'n genişliği ve İstanbul gibi büyük bir sanayi ve ticaret kentine yak'nl'ğ', büyük sanayi gruplar'n'n ilgisini çekmiş, yurtd'ş'ndaki işçilerin de kat'l'm'yla yeni yat'r'mlar yap'lm'şt'r. Bu teşvikler sonucu sanayi işletmelerinin say's' yirmi bire ç'km'şt'r.

[183] http://aygunhoca.com/tarih/35-tarih-konular/946-osmanli-devletinde-kultur-uygarlk.html (05.02.2011)
[184] Rat'p Kazanc'gil, *Edirne Mahalleleri Tarihçesi 1529-1990*, Edirne Valiliği Yay'nlar', No:7, İstanbul 1999,s.114.
[185] Güher Yakar, *a.g.e.,* s.13.

Ancak 1976 y'l'nda kalk'nmada öncelikli iller kapsam'ndan ç'kar'lmas', yat'r'mlar' durdurmuştur. Mevcutlar ise yönetim ve modernizasyonla yeniliklerini ancak tamamlam'şlard'r. [186] Edirne'nin s'n'r şehri olmas' nedeniyle hem imkanlar', hem de imkans'zl'klar' beraber yaşamakta, nitekim sanayileşmenin geri kalmas'nda olumsuzluklar özellikle 1990'l' y'llara kadar olan süreçte s'n'r bölgelerinin genelde merkezi alanlar' veya iç alanlar'n korunmas'na yönelik stratejik tedbirler uygulanmas'ndan dolay' bu bölgelere yat'r'mda da biraz ağ'r davran'lm'şt'r.[187]

D-100 karayolunun Ortadoğu Ülkeleri ile bağlant's'n'n tamamlanmaş olmas'n'n sağlad'ğ' olanaklardan diğerleri de; transit taş'mac'l'ğ' ve dolay's'yla ticaret sektörünün Edirne'de gelişmesini sağlam'şt'r. Yurt d'ş'na çal'şmaya giden işçilerimizin Türkiye'ye giriş ve ç'k'şlar'n' Edirne'den yapmalar' ticaretin gelişmesini sağlayan bir etkendir. [188]

Edirne'deki Küçük Sanayi Sitesi 29 Ekim 1979'da 330 üyesiyle 138.166 metrekare alana kurulmuştur. Resort alan olarak da 59.907 metrekare yeşil alanla birlikte 1000 metrekarelik de otopark alan' bulunan 1400 metrekarelik site içinde yol uzunluğu olan planl' bir saha içinde organize edilmiştir.[189]

Tablo 21. Edirne İli Y'llar İtibariyle İşletme Say'lar'

Y'llar	**İşletme Say's'**
2005	202
2006	215
2007	223
2008	251
2009	260
2010	260

Kaynak: Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

[186] Cemal Güler, "Edirne TSO", *KOBİ EFOR Ayl'k Sanayi-Ekonomi Dergisi,* Say':63, İstanbul 12/ 2004, s. 96.
[187] Ayhan Gençler, "Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesinde Ana Strateji ve Tedbirler", *Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Semineri Kitab',* İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul 2003, s. 152.
[188] Edirne Valiliği, http://www.edirne.gov.tr/sosyalekonomik.asp ,(04.08.2010)
[189] http://www.edirneden.com/goster.php?id=772 (12.03.2010).

Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nden al'nan verilerine göre y'llar itibariyle sanayi siciline kay'tl' olan Edirne ili firmalar'n'n say'sal durumu Tablo 21'deki gibidir. 2010 y'l' itibariyle bu işletmelerden yirmi üç adet KOBİ tan'm'n'n üzerinde büyük işletme, bunlardan üç adeti ise ilk 500 sanayi işletmesi aras'nda olduğu belirtilmiştir. İl genelinde 2005 y'l'ndan itibaren edinilen bilgilere göre işletme say'lar'nda yukar'daki tabloda art'ş olduğu görülmektedir. 2005 y'l'ndaki 202 işletme say's' 2010 y'l'nda 260'a yükselmiştir.

Tablo 22. Sektörler İtibariyle İşletmelerin Dağ'l'm'

Sektörü	**İşletme Adeti**	**İstihdam'**
Tekstil	20	4.236
G'da	148	1.986
Maden	28	1.444
Taş- Toprak	27	774
Diğerleri	37	723
Toplam	260	9.163

Kaynak: Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nden al'nan son araşt'rma verileri olan 2010 y'l' verilerine göre Edirne'de tekstil, g'da, maden, taş-toprak ve ayr'ca belirtilmemiş diğer sektörlerde toplam olarak 260 adet işletme bulunmaktad'r. Bu işletmelerde istihdam edilen toplam kişi say's' da 9.163 olarak belirtilmiştir**.** Edirne ilindeki sanayi daha çok g'da sektörü ile ilgili olup, Merkez, Uzunköprü ve Keşan ilçelerinde yoğunlaşm'şt'r.[190]

Edirne'de küçük sanayi siteleri de Merkez ilçe de iki, Uzunköprü, Keşan, Meriç, Süloğlu ilçelerinde birer tane olmak üzere alt' site mevcuttur. Alt' küçük sanayi sitesinin toplam alan' (m2) 675404'tür.

[190] Ahmet Kubaş, *a.g.m*, s. 2.

Tablo 23. İlimiz İlçelerine Göre Küçük Sanayi Sitelerinin Dağ'l'm'

İlçeler	Faaliyete başlad'ğ' y'l	Toplam alan (m2)	Toplam işyeri	Dolu işyeri say's'	Boş işyeri say's'	Doluluk oran' %	Mevcut istihdam
Edirne 1.KSS	1980	136000	333	312	21	93	634
Edirne 2.KSS	1996	137889	485	469	16	96	1189
Uzunköprü KSS	1971	168923	356	285	71	80	1200
Keşan KSS	1986	210000	452	444	8	98	975
Meriç KSS	1992	2592	36	22	14	61	22
Süloğlu KSS	2000	20000	45	10	35	22	20
TOPLAM	-	675404	1707	1542	165	-	4040

Kaynak: Edirne Stratejik Plan 2010-2014

Küçük sanayi sitelerindeki toplam dolu işyeri say's' 1542'dir. Bu işyerlerinde istihdam edilen kişi say's' toplamda 4040't'r.

Tablo 24. Edirne İli Organize Sanayi Bölgesi ile İlgili Bilgiler

Toplam Alan	107 Hektar
Parsel Say's'	44
Parsel Büyüklükleri	5000,7500,10000,15000
Bitiş Y'l'	2007
Tahsis Edilen Parsel Adedi	43
Projesi Onaylanan	13
İnşaata Başlanan	7 Firma
Faaliyete Geçen	1 Firma
Sektörlerin Dağ'l'm'	Makine, Kimya, Mobilya,Enerji, Tekstil, Temizlik Ürünleri Vs.
Tahmini İstihdam Miktar'	Tüm İşletmeler Faaliyete Geçtiği Zaman 2500-3000 Kişi

Kaynak: Edirne Ticaret ve Sanayi Odas' Müdürlüğü

İldeki organize sanayi bölgesine ayr'lan toplam alan 107 hektard'r. Organize sanayi bölgesinde tahmini istihdam miktar' tüm işletmeler faaliyete geçtiği zaman 2500-3000 kişidir.

Tablo 25. Edirne İli Ticaret ve Sanayi Odalar' Üye Say'lar'

Say's'	Oda Ad'	Üye Say's'
1	Edirne Ticaret ve Sanayi Odas'	3.083
2	Uzunköprü Ticaret ve Sanayi Odas'	1.335
3	Keşan Ticaret ve Sanayi Odas'	2.164
Toplam		6.582

Kaynak: Edirne Ticaret ve Sanayi Odas' Müdürlüğü

Edirne ilinde üç adet Ticaret ve Sanayi Odas' bulunmaktad'r. Ticaret ve Sanayi Odas' bulunmayan Lalapaşa, Süloğlu ve Havsa ilçelerindeki firmalar Edirne Ticaret ve Sanayi Odas'na, Meriç ilçesindeki firmalar Uzunköprü Ticaret ve Sanayi Odas'na, İpsala ve Enez ilçelerindeki firmalar ise Keşan Ticaret ve Sanayi Odas'na kay'tl'd'r.

2.3.3.Ticaret Sektöründe Edirne

Edirne, Osmanl' Türklerinin şehri almas'ndan sonra XVIII. y.y. başlar'nda II. Murat döneminde ticari olarak sürdürülen mücellitlik(ciltçilik), resim sanat', müzehhiplik (süsleme sanat'), yaz'c'l'k, musiki, mühür kentlik (mühürcülük), ipekçilik, saraçç'l'k, haffafl'k (ayakkab'c'l'k), lülecilik, kolanc'l'k, keçecilik, mutafl'k, iğnecilik, oymac'l'k, kutuculuk, marangozluk, oyuncakç'l'k, çilingirlik, demircilik, kuyumculuk, bak'rc'l'k, mumculuk, camc'l'k gibi el sanat' ürünü olan mallar yurt içinde ve yurt d'ş'nda Edirnekari diye ün salm'şt'r. Edirne'de dokunan kilimler, velençeler (battaniyeler), boğasiler (ince bez), astar ve mobilya döşeme kumaşlar' her yerde aran'rd'. Yine üretilen şekerlemeler, helvalar, gül esanslar' ve misk sabunlar' o dönemde Edirne'den al'nacak en güzel tüketim maddeleri olmuştur.[191]

XV. y.y.'da Edirne'de hükümdarlar'n bu kentte oturmas' nedeniyle ticaret yaşam' da canlanm'ş ve gelişmiştir. Kentteki yoğun et tüketimi deri sanayinin gelişmesiyle sonuçlanm'şt'r. XV. y.y.''n ikinci yar's'ndan itibaren ticaret ve sanat'

[191] Osman Peremeci, *a.g.e.,* s. 316.

ellerinde tutan Türk Esnaf ve zenaatç'lar'n yan'nda Müslüman olmayan kesim de bu çal'şma sahalar'na girmiştir.[192]

Edirne ili geçmişten günümüze gerek coğrafi konumu ve gerekse nüfus potansiyeli ile ilin ticari yönden gelişmesini sağlam'şt'r. Bu gelişmeye katk'da bulunan bir unsur şehirdeki ticari yap'lard'r. XVI. As'r başlar'nda tüccarlara hizmet veren on alt' han ve iki bedestenin varl'ğ' bilinmektedir. Asr'n ortalar'nda Rüstem Paşa'n'n yapt'rd'ğ' kervansaray, yine Semiz Ali Paşa'n'n yapt'rd'ğ' çarş' ve Selimiye Cami'nin yan'nda yapt'r'lan Arasta Çarş's' ile XVII. as'r başlar'nda Ekmekçizade Ahmed Paşa'n'n yapt'rd'ğ' kervansaray, şehrin ticari yönden gelişmesinde önemli katk'larda bulunmuşlard'r.[193] XVII. y.y.'da şehir de altm'ş kadar iş han' ve çarş' vard'r.[194] XVIII. y.y. Edirne yabanc' tüccarlar'nda ticaret amac'yla geldikleri şehir olarak dikkat çekmektedir. Gümrük kay'tlar'ndan edinilen bilgilere göre 1771'de beş Frans'z tüccar Edirne'de ticaretle uğraşm'şt'r.[195]

XVI. ve XVII. y.y.'larda Edirne'nin Eflak ve Buğdan, yani Romanya ve Macaristan ile de ticari ilişkileri vard'r. Bu konumu ile Edirne Akdeniz ile Tuna boyu aras'nda arac'l'k yapan bir kent olmuştur. Edirne'yi İstanbul'a bağlayan kervan yolu çok işlektir. Bu yolda sürekli olarak üç-dört kervan bulundurulurken, İstanbul'dan Edirne'ye günde iki kervan kalkmaktad'r. Edirne'yi İstanbul'a bağlayan ikinci yol ise Tekirdağ-İstanbul deniz yolu olmuştur. XVIII. y.y.'da Edirne kentinin ticaret olanaklar' konusunda Frans'zlarca haz'rlanan yazar' belli olmayan raporda kentin ticaret yaşam' ile ilgili önemli bilgiler verilmektedir. Rapora göre bu dönemde Edirne'ye gelen mallar aras'nda en önemlileri Londra ya da Londrin ad' ile bilinen yünlü kumaş çeşitleri olmuştur. Edirne'de bu d'ş al'ma karş'l'k yurt d'ş'na; yük, manda derisi, ipek ve bal mumu sat'lm'şt'r. Yünün başl'ca al'c'lar' da Frans'zlarla

---

[192] Yurt Ansiklopedisi, *a.g.e.,*s. 2372.
[193] İbrahim Sezgin, *a.g.e.,* s. 30.
[194] Engin, Naz'm, "Edirne Ekonomisinde Ticaretin Yeri ve Önemi"*, Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Semineri Tebliğler Kitab',* İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul 2003,s. 88.
[195] İbrahim Sezgin, *a.g.e.,* s. 31.

Venediklilerdir. Edirne'ye d'ş al'm yoluyla gelen mallar genellikle yöredeki panay'rlarda sat'lm'şt'r.[196]

Cumhuriyet'in ilan'ndan sonra Edirne'de ticaret büyük ölçüde tar'msal ürün ağ'rl'kl' olarak devam etmiştir. İl içi ve il d'ş' ticarete konu olan başl'ca ürünler ayçiçeği ve şeker pancar' gibi sanayi bitkileri, buğday ve pirinç gibi tah'llar ve süt ve süt ürünleridir. Bu ürünler bölgedeki fabrika ve imalathanelerde işlenmektedir. Sanayi ürünleri ticaretinde de tekstil ve konfeksiyon gibi sanayi ürünleri Edirne ticari hayat'na 1970'lerden sonra girmiştir.[197] 1970'lerden sonra ticari hayatta bu şekilde değişimin en önemli sebebi; 1970 y'l'nda kalk'nmada öncelikli yöreler kapsam'na al'nmas' ve teşvik uygulamalar'yla gelişmeye başlam'şt'r. Bu tarihten sonra Edirne'de orta ve büyük ölçekli fabrikalar kurulmaya başlanm'şt'r. Ancak Edirne 1976 y'l'nda kalk'nmada öncelikli iller kapsam'ndan ç'kart'lm'şt'r.[198]

Şehrin serhat şehri olmas' özelliği ile Pazarkule s'n'r kap's'n'n 2000 y'l'ndan itibaren tam gün aç'k tutulmaya başlanmas'yla s'n'r ülkelerle bavul ticaretinde önemli gelişmeler yaşanm'şt'r. Özellikle İpsala ve Pazarkule gümrük kap's'ndan giren Yunanl' "günübirlikçi turistler" hafta sonlar' Edirne ve Keşan'dan al'şveriş yapmaktad'r.[199]

İl genelinde halen faaliyet gösteren 34 adet Esnaf ve Sanatkârlar Odalar'na kay'tl' esnaf say's' ise 14.261 adettir. Edirne Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü verilerinde de ayr'ca il de dört adet Ticaret Borsas' bulunmakta ve bu borsalar'n üye say'lar' 724'tür.

---

[196] Yurt Ansiklopedisi *a.g.e.,* s. 2374.
[197] Naz'm Engin, *a.g. m.,* s.96.
[198] http://www.edirneden.com/goster.php?id=771(12.03.2010)
[199]Güler Gönenç, Emel, Altuğ Üzerem, Nevin, "Trakya Bölgesinde Turizmin Ticarete Etkisi"*, 15-16 May's 2003 Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne Temmuz 2006, s.145

2.4. Edirne ve Siyasi Yaşam

Osmanl' Devleti bir imparatorluk olduğu için daha çok padişahlar çerçevesinde Edirne'nin siyasi yaşam'na dair birinci bölümde tarihçe de değinildikten sonra bu bölümümüzde sosyal yap'n'n unsuru olarak Türkiye Cumhuriyeti'nde siyasi yaşamdaki Edirne'de rol oynayan partileri, Edirne ilinin seçim sonuçlar' 1954 y'l'ndan son seçimlere kadar gösterilmiştir.

Tablo 26. Edirne İli 1954-2011 Y'l' Aras' Milletvekili ve Partileri[200]

Y'l	Parti	%	Milletvekili Say's'
1954	DP	61	6
1957	DP	57	6
1961	CHP AP YTP	38 26 24	2 2 1
1965	AP CHP MP	56 30 6	2 1 1
1969	AP CHP	50 32	3 1
1973	CHP AP	44 41	2 2
1977	CHP AP	53 39	2 2
1983	HP ANAP	41 37	2 2
1987	SHP ANAP	29 26	2 2
1991	DYP DSP	31 25	2 2
1995	DSP DYP	33 28	2 2
1999	DSP ANAP	45 14	3 1
2002	CHP AKP	28 8	3 1
2007	CHP AKP MHP	30 20 16	2 1 1
2011	CHP AKP	51,66 30,37	2 1
Toplam			64

Edirne ili genel olarak tabloya bak'ld'ğ'nda sol partilerin ağ'rl'kl' olduğu bir şehirdir. Edirne'de tablo 26'daki y'llarda geçen 57 sene de toplamda 64 Milletvekili ç'km'şt'r

[200] http://www.secimsonuclari.biz/edirne, (13.06.2011)

2.5. Edirne ve Eğitim

Edirne, tarihsel dönemlerde çeşitli unvanlarla an'ld'ğ' gibi eğitim ve kültürel uygulamalar'yla Osmanl''ya ve dünyan'n öncü merkezlerinden biri olmuştur. Osmanl' Devleti'nin bu büyümesi ve güçlenmesi devlete bağl' kurumlar'n; özellikle de "Eğitim Kurumlar'"n'n tâbi bir sonucu olarak ortaya ç'km'şt'r.[201] Edirne'nin başkent olmas', k'sa süre sonra buras'n'n bilim ve eğitim merkezi halini almas'yla sonuçlanm'şt'r.[202] II. Murat zaman'nda kurulan Edirne'de Darülhadis Medreseleri Osmanl' medrese geleneğinde sadece hadis dersleri değil diğer ilimlerde okutularak önemli bir at'l'm olmuştur. Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde Edirne'de on iki medresenin bulunduğunu belirtmiştir. Bu medreselerden Muradiye Medresesi, Y'ld'r'm Medresesi'nin önde geldiğini belirtmiştir. Ahmed Badi Efendi'de "R'yaz-' Belde-i Edirne" isimli eserinde, Edirne'de 46 medresenin olduğundan söz etmiştir. Bu medreselerden günümüze ancak bir kaç' ulaşabilmiştir. Var olanlar'n da kurtulma sebebi büyük camiler ve külliye yan'nda var olmalar' nedeniyle korunmuşlard'r.[203]

XIX. y.y.''n sonlar'na doğru Edirne'de ilk, orta ve yüksek dereceli eğitim yapan 47 medrese ve 54 mahalle[204] mektebinin yan' s'ra, Rum, Ermeni Yahudi, Bulgar, İtalyan, Avusturya ve Frans'z ilk, ortaöğretim kurumlar' da mevcuttur. Cumhuriyet ile birlikte bu eğitim kurumlar' da h'zl' gelişim göstermiş, Türkiye'nin önde gelen şehirleri aras'nda girmiştir.[205]

---

[201]Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü, *http://edirne.meb.gov.tr/_belgeler/dunden_bugun.pdf* , (15.03.2011), s. 2.

[202]Yavuz Ercan, Toplumsal Ekonomik Siyasal Araşt'rmalar Vakf', *www.tesav.org/dosya/yavuz_ercan.doc,* (17.03.2011), s. 5.

[203]Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü, *http://edirne.meb.gov.tr/_belgeler/dunden_bugun.pdf ,* (15.03.2011), s. 3.

[204] 21 Türk İlkokulu, 12 Rum Cemaati Okulu, 5 Ermeni Cemaati Okulu, 2 Musevi Cemaati Okulu, 11 Bulgar Ortodoks Cemaati Okulu, 3 yabanc' okul (İtalyan, Avusturya, Frans'z) olmak üzere toplam 54 mahalle mektebi vard'r. ,*http://edirne.meb.gov.tr/_belgeler/dunden_bugun.pdf* , (15.03.2011), s. 9.

[205]Emine K'l'çarslan-Selçuk Duranlar, "Kalk'nma, Eğitim ve Üniversite Üçgeninde Edirne", *I. Trakya Bölgesi Kalk'nma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Kitab',* Trakya Üniversitesi Yay'nlar' No:103, Edirne 16- 17 Ekim 2009, s. 180.

Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü'nden al'nan bilgiler 'ş'ğ'nda; 1880 y'l'nda Edirne'de o dönemin valiliğini yapan Kadri Paşa'n'n Edirne Milli Eğitimi üzerine çal'şmalar' olmuş ve halen de varl'ğ'n' sürdüren eski ad' Hamidiye Mektebi olan Edirne Endüstri Meslek Lisesi bu dönemde kurulmuştur. Okul da o zaman'n geçerli mesleklerinden kundurac'l'k, marangozluk, mücellitlik, seccadecilik, hal'c'l'k, terzilik, sanat dallar' aç'lm'ş, daha sonra musiki s'n'f' da ilave edilerek öğrenciler bu dallarda yetiştirilmiştir. 1908 y'l'nda makine ile fanila ve çorap örmeye başlanm'şt'r.[206] 1923-1924 y'llar'nda eğitim ve öğretim alan'nda Edirne'de il ve ilçedeki ilkokullar'n say's' 7, köy ilkokullar'n'n say's' 34, öğretmen say's' 104, öğrenci say's' ise 3115'tir.[207] Cumhuriyet'in ilk y'llar'ndan sonra da Akşam K'z Sanat Okulu ve Enstitüsü 1936'da aç'lm'ş ve 1940'ta eksikleri tamamlanm'şt'r. Bu okulun önemi de yeni Türk devletinde sosyal hayat'n boşluğunu doldurup Türk kad'n' ve k'z'na yönelik ilk ad'mlardan biri olmuştur.[208] Ayn' dönemlerde Kaz'm Dirik'in başlatt'ğ' eğitim ve kültür seferberliği çerçevesinde de Halk Evleri'ne büyük işlerlik kazand'r'lm'şt'r. 1938 y'l'nda Karaağaç'ta Köy Öğretmen Okulu aç'lm'şt'r, daha sonra bu okul Kepirtepe köy enstitüsü ismini alm'ş ve Lüleburgaz'a nakledilmiştir.[209]

Günümüzde halen varl'ğ'n' sürdüren eski dönemlerdeki okullar şunlard'r: Erkek Yetiştirme Yurdu olan Bulgar Mektebi, I. Murat Lisesi, Şehit As'm İlköğretim okulu; Edirne Lisesi; Atatürk İlköğretim Okulu; Anadolu Öğretmen Lisesi; Eski Plevne İlkokulu ve Kadripaşa İlköğretim okullar'd'r. Ayr'ca Rum K'z Ortaokulu iken şimdiki Emniyet Müdürlüğü Misafirhanesi, İtalyan Kilisesi iken İstiklal İlköğretim Okulu olan, Alliance de İsrailite binas' iken şimdiki ad' İnönü İlköğretim Okulu[210] olan bu yap'larda halen varl'klar'n' sürdürmektedir eğitim öğretim gerçekleşmektedir.

---

[206] Edirne Endüstri Meslek Lisesi, http://www.edirneeml.k12.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=5&Itemid=77, (07.12.2010).

[207] Rat'p Kazanc'gil, Nilüfer Gökçe, Ender Bilar, *Edirne'nin Eğitim Tarihi (1361-2005*), Edirne Valiliği Yay'nlar', No:26, Edirne 2006, s. 214.

[208] Osman Peremeci ,*a.g.e,*, s. 431.

[209] Mehmet Emin Cenker, *a.g.t.,* s. 186.

[210] Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tan'tma Vakf', *http://www.cekulvakfi.org.tr/haber/osmanlidan-gunumuze-edirnenin-egitim-hayati* ,(04.03.2010).

Eski okullar'n varl'ğ'n'n yan' s'ra Edirne yeni Türkiye ile birlikte birçok eğitim kurumu, okullar kurulmuştur. Bu eğitim kurumlar'ndan bir tanesi de Edirne'deki tek üniversite olan Trakya Üniversitesidir. Trakya Üniversitesi; 41 Say'l' Kanun Hükmünde Kararname ile 20 Temmuz 1982 tarihinde "Bölge Üniversitesi" olarak kurulmuştur. Üç il 16 ilçeye yay'lm'ş bunlar; 8 fakülte, 3 enstitü, 4 yüksekokul, 1 konservatuar, 20 meslek yüksekokulu, 14 araşt'rma ve uygulama merkezi ve 1 anaokulundan ve 4 bölümden oluşmakta iken, Trakya Üniversitesi'nden Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (03. 07. 1992), Nam'k Kemal Üniversitesi (01. 03. 2006), K'rklareli Üniversitesi (29.05.2007) olmak üzere toplam üç üniversite oluşturulmuştur. Böylece "Bölge Üniversitesi" olma özelliğini yitirmiştir.[211] Üniversitenin 2010 y'l' lisans ve önlisans öğrenci say's' toplamda 22682'dir. Bu rakam'n 11040 kişisi k'z, 11642 kişisi de erkektir. Trakya Üniversitesinin Fen Bilimleri, Sağl'k Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerin de toplamda 1497 öğrenci kay'tl'd'r, bunlar'n 1238'i yüksek lisans, 259'u doktora programlar'nda öğrencidir. Üniversite de 2009-2010 y'l'nda toplam 1355 öğretim görevlisi görev yapmaktad'r, bu rakam'n 104'ü profesör, 85'i doçent, 298'i yard'mc' doçent, 160'' öğretim görevlisi, 81 okutman, 39'u uzman, 588'i araşt'rma görevlisi görevlisidir.[212]

[211] Emine K'l'çarslan-Selçuk Duranlar, *a.g.m,,* s. 180.
[212] http://www.osym.gov.tr, (03.02.2011).

Tablo 27. Edirne İli Okul, Öğrenci ve Öğretmen Say'lar'

Öğretim Y'l'	Okul Öncesi			İlköğretim			Ortaöğretim			Toplam		
	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'
1990-1991	2	1583	7	372	50760	2791	26	10774	776	400	63117	3574
1991-1992	2	1575	6	373	50202	2891	27	11727	791	402	63504	3688
1992-1993	2	1599	8	376	50528	2897	29	12817	761	407	64944	3666
1993-1994	2	1695	9	373	49920	2956	29	12982	815	404	64597	3780
1994-1995	2	1774	9	372	49391	2825	32	13639	770	406	64804	3604
1995-1996	3	2028	21	332	48407	2681	33	13987	927	368	64422	3629
1996-1997	2	2134	20	261	47609	2338	34	14474	933	297	64217	3291
1997-1998	2	2140	18	219	46477	2206	35	13045	870	256	61662	3094
1998-1999	2	2036	15	202	46770	2337	38	12844	914	242	61650	3266
1999-2000	2	2070	18	180	47103	2401	36	12949	932	218	62122	3351
2000-2001	2	2067	97	192	46588	2335	34	13287	980	228	61942	3412
2001-2002	2	2257	115	185	45698	2450	36	14186	999	223	62141	3564
2002-2003	2	2491	115	177	43821	2350	37	15174	1066	216	61486	3531
2003-2004	2	2391	115	175	43227	2288	39	15456	1076	216	61074	3479
2004-2005	3	2548	118	173	43070	2120	40	15076	1150	216	60694	3388

Öğretim Y'l'	Okul Öncesi			İlköğretim			Ortaöğretim			Toplam		
	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'	Okul Say's'	Öğrenci Say's'	Öğretmen Say's'
2005-2006	4	2784	112	167	42489	1998	41	16042	1213	212	61315	3323
2006-2007	7	3008	185	161	41938	2069	44	16208	1196	212	61154	3450
2007-2008	7	3047	127	158	41458	2161	44	15424	1240	209	59929	3528
2008-2009	8	3364	162	148	38780	2135	44	17193	1283	200	59337	3580
2009-2010	12	4451	253	150	38330	2097	47	17605	1321	209	60386	3671
2010-2011	13	4663	246	155	37875	2078	48	17402	1295	216	59940	3619

Kaynak: Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü

Edirne'de birçok okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlar' da mevcuttur. Bu kurumlar'n da Tablo 27'de Edirne ilindeki 1990 y'l'ndan itibaren okul, öğrenci ve öğretmen say'lar' belirtilmiştir. Bu tabloda say'lardan anlaş'lacağ' üzere okul say'lar'nda y'llara göre rakamsal olarak görülen bir düşüş gerçekleşse de öğrenci ve öğretmen say'lar'nda bir azalma yaşanmam'şt'r. Bu okul say'lar'ndaki düşüşün sebebini Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden edinilen bilgilere göre baz' köy okullar'n'n kapat'lmas'd'r. Bu kapanan okullardaki öğrenci potansiyeli ve eğitimlerini sürdüren öğrenciler okullar kapansa da taş'mal' eğitim sistemi ile eğitimlerini sürdürmektedir.

Bireylerin eğitim durumlar'na ilişkin ilin son dönem durumu Adrese Dayal' Nüfus Kay't Sistemine göre düzenlenen tablolar oluşturularak sunulmuştur. Buna göre 2008 y'l'ndan itibaren Edirne'de okuma yazma bilmeyenlerden kad'nlar da 3 y'l içinde azalma olmuştur. 2008 y'l'nda 9805 kad'n okuma yazma bilmezken 2010

y'l'nda 1861 kişi azalarak 7944 kad'n okuma yazma bilmediği hesaplanm'şt'r. Ayn' şekilde erkeklerde de okuma yazma bilmeyenlerde 3 y'lda azalma görülmüştür. Bu azalma erkekler de 822 kişidir. Kad'n ve erkek okuma yazma bilmeyenler karş'laşt'r'ld'ğ'nda kad'nlar'n daha fazla okuma yazma bilmediği rakamlarla belirlenmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin en fazla olduğu y'l 2008 y'l'd'r. Genel olarak okuma yazma bilmeyen erkekler okuma yazma bilmeyen kad'nlar'n yaklaş'k 1/3 ü kadard'r (Bkz. Tablo 28).

Tablo 28. Edirne İli Okuma Yazma Bilmeyen ve Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen Kad'n & Erkek Say's'

Y'l	Okuma Yazma Bilmeyen			Okuma yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen		
	Kad'n	Erkek	Toplam	Erkek	Kad'n	Toplam
2008	9805	3268	13073	18915	18716	37631
2009	8910	3015	11925	18193	18415	36608
2010	7944	2446	10390	17536	18051	35587

Kaynak:TÜİK, ***tuik****app.****tuik****.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul (07.04.2011)*

Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerde erkeklerle kad'nlar aras'nda çok fazla fark yoktur. Tablo 28'de 2008 y'l'nda erkeklerin kad'nlardan daha fazla okuma yazma bilip de okul bitirmediği görülür. Toplama bak'ld'ğ'nda 2010 y'l'na gelindiğinde 2044 kişi azalm'şt'r.

Tablo 29. Edirne İli İlkokul, İlköğretim, Ortaokul ve Lise Dengi Okul Mezunu Kad'n & Erkek Say's' ve Toplam'

Y' l	İlkokul Mezunu			İlköğretim Mezunu			Ortaokul ve Dengi Okul Mezunu			Lise Ve Dengi Okul Mezunu		
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T
2008	38081	32539	70620	9180	12940	22120	4944	7940	12884	22925	30195	53120
2009	39341	32679	72020	9283	13704	22987	4960	7911	12871	24498	30900	55398
2010	34661	26273	60934	18169	14267	32436	5377	8271	13648	26081	30649	56730

Kaynak:TÜİK, ***tuik****app.****tuik****.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul (07.04.2011)*

İlkokul, ilköğretim, ortaokul ve lise dengi okul mezunlar'na bakacak olursak Edirne ilinde ilkokul mezunu say's' hem kad'n hem erkek için en fazla gibi görünse de 2. s'rada lise ve dengi okul mezunu say's' gelir. İldeki eğitim düzeyi okuma yazma bilmeyen say's'n'n en düşük olmas'ndan dolay' yüksek olduğunu söyleyebiliriz (Bkz. Tablo 29).

Tablo 30. Edirne İli Yüksekokul veya Fakülte, Yüksek Lisans ve Doktora Mezunu Kad'n & Erkek Say's' ve Toplam'

	Yüksekokul veya Fakülte Mezunu			Yüksek Lisans Mezunu			Doktora Mezunu		
Y'l	K	E	T	K	E	T	K	E	T
2008	8318	11492	19810	409	666	1075	173	269	442
2009	10460	13131	23591	511	791	1302	254	436	690
2010	10567	13292	23859	792	1072	1864	291	468	759

Kaynak:TÜİK, ***tuik****app.****tuik****.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul (07.04.2011)*

Tablo 30'a göre; Edirne İlindeki fakülte veya yüksek okul mezunu say's' 3 y'lda 4049 kişi artm'şt'r. Erkeklerin say's' kad'nlara göre daha fazlad'r ama aralar'ndaki fark çok değildir. Yüksek lisans mezunu say's' da 2010 y'l'na gelindiğinde 789 kişi art'ş göstermiştir. Yüksek lisans mezunu Kad'nlar'n da say's' 3 y'l içinde hemen hemen 2 kat artm'şt'r. Doktora mezunlar'nda da y'llara göre art'ş vard'r, toplamda 3 y'lda 317 kişi artm'şt'r. Doktora mezunu olanlar'n say's' diğer yüksek lisans ve fakülte mezunu say'lar'na göre daha azd'r.

Edirne ilinle ilgili NTV'nin yapt'ğ' bir araşt'rmada da 2010 y'l' Türkiye'nin en yaşanabilir şehirleri s'ralamas'nda eğitim de Türkiye'nin en iyi dokuzuncu eğitim altyap's'na sahip olduğu belirlenmiştir.

2.6. Edirne Kültürü ve Turizmi

Edirne başl' baş'na bir kültürel cazibe ve çekim unsuru olan bir şehir olarak y'l'n her ay'nda her ülkeden turist çekebilecek özelliklere sahiptir. [213] Günümüze değin ulaşan turizm varl'klar' şunlard'r; Doğal varl'klardan olan mesire alanlar'; Sarayiçi, Söğütlük, Karaağaç, Bülbül Adas' ve doğal plajlar'; Enez Alt'nkum Plaj', Keşan Mecidiye ve Erikli plajlar'd'r. Tarihi ve kültürel yap'tlar'ndan camileri; Eski Cami (1413-1414), Üç Şerefeli Cami (1438-1447), II. Bayezid Camisi (1484-1488) ve Külliyesi, Selimiye Camisi (1569-1575), Y'ld'r'm Camisi (1397), Gazi Mihal Camisi (1422), Şahmelek Paşa Camisi (1429), Beylerbeyi Camisi(1429), Muradiye Camisi(1436), Ayşe Kad'n Camisi (1469), Kad' Bedreddin Camisi (1530), kervansaraylar'; Rüstem Paşa Kervansaray'(1554), Ekmekçioğlu Ahmet Paşa Kervansaray' (1609); çarş'lar'; Ali Paşa (1569), Arasta ve Bedesten(1414) Kapal'çarş'lar'; çeşmeleri; Ekmekçioğlu Ahmet Paşa Çeşmesi (1602), Ayşekad'n Çeşmesi (1647), Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Çeşmesi(1667), Y'ld'r'm Çeşmesi (1669), Valide Sultan Çeşmesi (1696), köprüleri; Gazi Mihal (1420), Meriç(1847), Uzunköprü (1443), Saray (1560), Fatih (1452), Bayezid (1488), hamamlar'; Sokullu, Tahtakale ve Mezit Bey, diğer tarihi yap'tlar; Adalet Kasr' (1561), Saat Kulesi (1895)'dir [214] Edirne'nin farkl' kültürleri bünyesinde bar'nd'rmas' ildeki tarihi mimari eserlerin varl'ğ'ndan anlaş'lmaktad'r. İldeki mimari değerlerin rakamsal verileri; 21 olağanüstü değerde an't, 19 birinci derecede değerli an't, 40 ikinci derecede an't, 65 üçüncü derecede değerli an't, 80 korunmas' gereken an't (Edirne Saray' bu say'n'n d'ş'ndad'r).[215] Edirne'nin turizmi için de önemli olan zengin tarihinin ürünleri K'rkp'nar Yağl' Güreşleri ve Trakya kültürünün göstergesi düğün geleneğine değinilmiştir.

---

[213] Gül Küçükaltan, Şule Ayd'n, Tülay Güzel, "Turizm Sektörünün Gelişmesinde Yeni Yaklaş'mlar: Markalaşma-Edirne Örneği", *1. Trakya Bölgesi Kalk'nma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Bildiriler Kitab',* Trakya Üniversitesi Yay'nlar' No:103, Edirne 16- 17 Ekim 2009, s.140.

[214] Mehmet Gürdal, *Türkiye Turizm Coğrafyas'*, Muğla Üniversitesi Matbaas', Muğla 2001, s. 121-126.

[215] Mithat Zeki Dinçer, Füsun İstanbullu Dinçer, Arif Güngör, *Edirne Ekonomisinde Turizmin Yeri ve Önemi, Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Semineri Kitab',* İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul 2003, s. 104.

2.6.1. K'rkp'nar Yağl' Güreşleri

Dünyan'n en eski ve uzun sureden beri yap'lma özelliği ile "Guinness" rekorlar kitab'na giren K'rkp'nar yağl' güreşlerinin başlang'c' bilimsel kaynaklarda Edirne'nin fethinden (1361) öncesine dayanmaktad'r [216]

"K'rkp'nar Yağl' Güreşleri" ile ilgili birçok söylenti vard'r. Bunlardan en yayg'n olan' da şöyledir: Rumeli'nin fethi s'ras'nda Orhan Gazi'nin kardeşi Süleyman Paşa 40 askeriyle Domuzhisar' Kalesi ile birlikte birkaç kaleyi de ele geçirir. Bu birlik geri dönerken, bugün Yunanistan s'n'rlar' içerisinde kalan Samona'daki molalar'nda güreşe tutuşurlar. Bunlardan ikisi yenişemez. Daha sonra iki güreşçi bir H'drellez gününde (6 May's) yeniden güreşe tutuşurlar. Güreş sabah erkenden başlay'p gece yar's' iki güreşçinin ölümüne kadar sürer. Arkadaşlar' taraf'ndan orada bulunan bir incir ağac'n'n alt'na defnedilirler. Y'llar sonra arkadaşlar' ayn' yere tekrar geldiklerinde iki pehlivan arkadaşlar'n'n gömülü olduklar' yerde temiz ve gür p'narlar'n ş'r'l ş'r'l akt'ğ'n' görürler. Bunun üzerine o yer "K'rkp'nar" olarak adland'r'l'r ve böylece "K'rkp'nar Yağl' Güreşleri" geleneği başlar.[217]

Balkan Savaş', I. Dünya Savaş' ve ulusal bağ'ms'zl'k savaş' nedeniyle K'rkp'nar yağl' güreşleri de toplad'ğ' ilgiyi yitirmiştir. Birçok pehlivan, savaş s'ras'nda şehit olmuştur. Dolay's'yla bu y'llarda büyük ün kazanan pehlivanlar ç'kmam'şt'r.[218] Balkan Savaş' ve I. Dünya Savaş' sonras'nda K'rkp'nar Yağl' Güreşleri, bugün Yunanistan s'n'rlar' içinde kalan Samona köyü civar'nda bulunan K'rkp'nar Çay'r''ndan Edirne-Mustafa Paşa yolu üzerinde yer alan Virantekne mahalline taş'nm'şt'r. Cumhuriyet'in ilan'ndan sonra güreşler Edirne'nin Sarayiçi

---

[216]Fatih Hüseyinoğlu, Mehmet Yorulmazlar, Önder Dağl'oğlu, Özgür Bostanc', *Küreselleşme K'skac'nda K'rkp'nar Ağa'l'ğ',* 9. Uluslararas' Spor Bilimleri Kongresi / Muğla. 2006, *http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_19/19_30832.pdf,* (02.03.2011)

[217] Toprak Mahsulleri Ofisi, *http://www.tmo.gov.tr/Upload/Images/SubeHarita/Kultur/edirne.pdf* , (09.02.2011), s. 4.

[218] Nevin Yurdsever Ateş, "Tarihi K'rkp'nar Güreşleri", *15-16 May's 2003 Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab', Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar'*, Edirne Temmuz 2006, s. 259.

bölgesinde yap'lmaktad'r.[219] K'rkp'nar Yağl' Güreşleri Türk Milli Kültürü'nün vazgeçilmez esaslar'ndan birisidir. Eskisi gibi değer verilmese de yağl' güreşler günümüzde halen devam ettirilmekte ve gelenek görenekleri korunulmaya çal'ş'lmaktad'r.[220]

2.6.2. Düğün Geleneği

Edirne iline özgü düğün gelenekleri mevcuttur. Edirne ve Trakya Bölgesi'ndeki diğer iller de gerçekleştirilen k'na sekiği denilen adet oldukça ilginçtir. K'na gezdirme anlam'na gelen bu uygulamada haz'rlanan k'naya iki tane mum dikilir. Bunlardan biri k'z, diğeri erkek çocuğu simgelemektedir. Amaç gelinin k'z' ve oğlu olmas'n' sağlamaya yöneliktir. K'na tepsisi delikanl'lar'n eline verilir. Gelinin bir koluna k'z, diğer koluna yeni gelin girerek, k'na tepsisi önde, gelin arkada olmak üzere üç kere meydanda dolaşt'r'l'r.[221] Ayr'ca Edirne'de düğünlerde yöresel halk oyunlar' oynanmaktad'r. Bu oyunlar Kabaday', Mendil, Sülümanaga, Kasap, Eski Kasap, Balkan Gaydasi, Pomak Gaydasi, Zigoş, Fatoş, Anzuyla Kanber, Sirto, Selanik, Kazibem. Türkiye'nin Balkan bölgesine ait oyunlard'r. Balkan ülkelerinin oyunlar'yla benzerlik göstermektedir.[222]

2.7. Sağl'k Olanaklar'

Osmanl' İmparatorluğu XV. y.y.'da Edirne'ye iki sağl'k kuruluşu kurmuştur. Bunlardan ilki Edirne Cüzzamhanesi; Türklerin Avrupa'ya geçtikten sonra bu coğrafyada kurmuş olduklar' ilk sağl'k kuruluşudur. Edirne Kirişhane semtinde "Miskinler Tekkesi" olarak an'lan bu kurum Sultan II. Murat taraf'ndan yapt'r'lm'şt'r fakat günümüzde mevcut değildir. İkincisi de halen varl'ğ'n' sürdüren Edirne Sultan

---

[219]Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü, http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/belge/1-58884/geleneksel-kirkpinar-yagli-guresleri.html , (08.08.2010).

[220] İbrahim Y'lmaz, "K'rkp'nar Yağl' Güreşleri Tarihi", *http://ibrahim-yilmaz.info/kirkpinar-yagli-guresleri-tarihi/,* (21.09.2010).

[221]Meltem Emine Santur, "Evlenme Adetleri", Gazi Türk Halk Bilimleri Topluluğu, www.gtht.gazi.edu.tr/evlenme**adet**leri.doc (01.02.2011), s. 5.

[222] Folklor ve Halk Oyunlar', "Edirne Yöresi", http://www.folklor.gen.tr/halk-oyunlari/karsilama-oyunlari/edirne-yoresi, (01.02.2011).

II. Bayezid Darüşşifas''d'r ki ad'ndan anlaş'lacağ' üzere Sultan II. Bayezid taraf'ndan 1484-1488 y'l'nda Edirne'de Yeni İmaret semtinde yapt'r'lm'ş olan külliye birimleri aras'nda yer almakta olup, ayn' alandaki t'p medreselerinin uygulama merkezi durumunda olmuştur. Hastanenin en büyük özelliği, hastalar'n tedavisinde su sesi ve musikinin de kullan'lmas'd'r. XIX. yüzy'lda da Edirne Merkez Askeri Hastanesi kurulmuştur.[223]

Günümüzde Edirne'de ikisi özel toplam 10 hastanesi ve bu hastanelerde 1.703 yatak mevcuttur. İlimizde Sağl'k Bakanl'ğ'na bağl' 1 Göğüs Hastal'klar' Hastanesi, 52 Sağl'k Ocağ', 189 Sağl'k Evi, 2 Sağl'k Meslek Lisesi, 3 Verem Savaş Dispanseri, 3 AP/AÇS Dispanseri, 1 H'fz's'hha Enstitüsü, 1 S'tma Birimi mevcuttur.[224] Merkez, Uzunköprü, Keşan, İpsala ve Enez'de Devlet Hastanesi bulunmaktad'r. Ayr'ca Merkez İlçe'de; Göğüs Hastal'klar' Hastanesi, T'p Fakültesi Hastanesi ve SSK Hastanesi (Selimiye Devlet Hastanesi) bulunmaktad'r. Edirne'de bulunan iki özel hastanenin biri il merkezinde diğeri ise Keşan'da bulunmaktad'r. İl'de bulunan yatakl' tedavi kurumlar'ndaki mevcut yataklar'n %2,5'lik bölümü özel hastanelerde geri kalan' ise kamu hastanelerindedir.[225]

2.8. Edirne'de Ulaş'm

Osmanl' Devleti döneminde yol sistemi askeri ve ekonomik ihtiyaçlar göz önüne al'narak düzenlenmiştir.[226] Edirne'nin o dönemlerdeki jeopolitik konumu itibariyle Osmanl' Devleti döneminde Osmanl' kervan yollar' sisteminin kavşak noktalar'ndan biri olarak en az İstanbul kadar önemli bir şehri olmuştur. Buraya başkentten ve (Gelibolu yoluyla) Bursa'dan gelen yolcu, İslimye üzerinden Belgrad ya da Saraybosna yoluyla Eflak ve Boğdana gitmek veya Selanik üzerinden

---

[223] Rat'p Kazanc'gil, Nilüfer Gökçe, Ender Bilar, *Edirne'nin Sağl'k ve Sosyal Yard'm Tarihi (1361-2008)*, C.1, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yay'nlar', İstanbul 2009, s. 18.
[224] http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=557278&bolgeno=372&title=edirnenin-ekonomik-durumu, (10.05.2011).
[225] Türkiye Tar'm ve Köy İşleri Bakanl'ğ' Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, *İl Tar'm Ve K'rsal Kalk'nma Master Planlar'n'n Haz'rlanmas'na Destek Projesi Edirne Master Plan'*, Edirne 01/2005, s. 35.
[226] İbrahim Sezgin, *a.g.m.,* s. 28.

Adriyatik k'y's'ndaki Durres'e (Durazzo) ulaşmak aras'nda seçim yap'labilirdi o dönemde. Bu yollar Rumeli eyaletlerini Orta Avrupa ve İtalya'ya bağlam'şt'r.[227] İlin Merkez'i de Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan yol üstünde bulunmaktad'r.[228]

Türkiye Cumhuriyeti s'n'rlar'nda Edirne bir s'n'r şehri ve Bulgaristan ve Yunanistan'a komşudur. Bu iki ülkeye olan s'n'r kap'lar' şu şekildedir: Hamzabeyli ve Kap'kule s'n'r kap'lar' Bulgaristan'a, Uzunköprü; İpsala ve Pazarkule s'n'r kap'lar' da Yunanistan'a aç'lmaktad'r. Kap'kule S'n'r Kap's''ndan Bulgaristan ve Avrupa'ya sadece kara yolundan değil demiryolu ile de bağlanmaktad'r. Pazarkule ve İpsala S'n'r Kap's'yla kara yolundan, Uzunköprü demiryolu ile de Yunanistan'a ulaş'm sağlanmaktad'r. Pazarkule s'n'r kap's' 1989 y'l'ndan 2000 y'l'na kadar saat 09:00-23:00 aras' aç'k tutulmuştur. 2000 y'l'nda Edirne Ticaret Odas''n'n yoğun çabalar' sonucunda tam gün aç'k tutulmaya başlanm'şt'r.[229]

Tablo 31. Edirne İlinin S'n'r Kap'lar'na Olan Uzakl'ğ'

Edirne-Pazarkule : 13 km
Edirne-İpsala : 110 km
Edirne-Kap'kule : 18 km
Edirne-Hamzabeyli : 40 km

Kaynak: Edirne Karayollar' Müdürlüğü

Edirne ilinin en işlek yolu İstanbul'dan gelen ve Havsa'da il topraklar'na girerek Edirne'den geçen ve Kap'kule'de Bulgaristan'a giren Londra asfalt'd'r. Tekirdağ üzerinden gelerek Keşan'dan İpsala'ya ve oradan Yunanistan'a geçen diğer bir yol da iyi ve kaliteli bir yoldur. Edirne özellikle yaz mevsiminde Türkiye'nin en önemli giriş ve ç'k'ş kap's' olmuştur.[230]

---

[227] Halil İnalc'k v.d. , *a.g.e.*, s. 613.
[228] *Grolier International Americana Encyclopedia, a.g.e.*, s. 230.
[229] Emel Güler Gönenç-Nevin Altuğ Üzerem, *a.g.e.,* s. 145.
[230] *Meydan Larousse*, *a.g.e.,*s. 86.

Tablo 32. Edirne İli Karayolu Durumu[231]

Yol	Uzunluğu
İl Yolu	418
Devlet Yolu	275
Otoyol	70,5
Köy Yolu	2534
Toplam	763,5

Avrupa'y' Ortadoğu'ya, Anadolu ve İstanbul'a bağlayan transit yol buradan geçmektedir.[232].Edirne il hudutlar' dâhilinde 763,5 km. karayolu ağ' vard'r. Bunun 275 km.'si devlet yolu, 418 km.'si il yolu ve 70,5 km.'si otoyol ve 2534 km'si köy yoludur. Devlet yollar' ve il yollar'n'n tamam' asfalt kaplamad'r.[233]

[231]Gazi Üniversitesi Mimarl'k Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, *Edirne Kent Bütünü Araşt'rma Raporu 2010,* http://www.belgeler.com/blg/293d/edirne-analitik-rapor, (09.02.2011), s. 10.
[232] http://www.nedirbilelim.com/dizin2/edirne.html, (05.07.2009).
[233] *İl Tar'm ve K'rsal Kalk'nma Master Planlar'n'n Haz'rlanmas'na Destek Projesi Edirne Master Plan'*, a.g.e., s. 22.

3.BÖLÜM

EDİRNE SOSYAL YAPISINA YÖNELİK ARAŞTIRMANIN DEĞERLENDİRMESİ VE SONUÇ

3.1. Araşt'rma Metodu Üzerine

Bilimsel araşt'rmalarda başl'ca iki araşt'rma metodolojisi vard'r. Bunlar, nicel araşt'rma (quantitative research) ve nitel araşt'rma (qualitative research) yöntemleridir. Çal'şmam'z nitel araşt'rmad'r. Nitel araşt'rmalar; psikoloji, sosyoloji, antropoloji, eğitim gibi sosyal bilim alanlar'nda insan ve toplum davran'şlar'n' incelemektedir. Nitel araşt'rmalar insan ve grup davran'şlar'n'n "niçin"ini anlamaya yönelik araşt'rmalard'r. Nitel araşt'rmalar dünyan'n sosyal yönü ile ilgilenir ve şu sorulara yan't arar:

- İnsanlar niçin böyle davran'r?
- İnsanlar çevrelerinde olup bitenden nas'l etkilenir?
- Kültürler niçin ve nas'l gelişir?
- Sosyal gruplar aras'ndaki farklar nelerdir?[234]

Edirne ilinde yaşayan insanlar'n davran'şlar', çevrelerindeki sorunlar, nüfus yap's' ve özelikleri vb. nitel araşt'rman'n sorgulay'c' ve yorumlay'c' yöntemi ile ulaş'labilir. Bu aç'dan nitel araşt'rmalar şehir araşt'rmalar'nda olay'n sosyal boyutunu ele al'rken toplumdaki etkileşimi en iyi şekilde sorgulayarak ortaya ç'kar'r.

[234]Zerrin Özkaya, *Eğitimde Araşt'rma Yöntemleri, 80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/.../zozkaya.doc*

3.2. Araşt'rman'n Amac'

Edirne ilindeki insanlar'n sosyal ekonomik seviyelerini, kentin sosyal sorunlar'na olan bilinçlerini, eğitim durumlar'n', cinsiyetlerini, medeni durumlar'n', gelirlerini, sosyal hayatlar'nda Edirne ilinin sosyalleşmeye katk's'n', Edirneliler d'ş'ndaki insanlar'n Edirne'de bulunma sebeplerini, inançlar'na olan bağl'l'klar'n', aile yap'lar' v.b. ortaya koymakt'r. Bu değişkenler birbirleriyle ilişkilendirilip sonuca var'lm'şt'r. Araşt'rmam'z da birincil veri toplamak amac'yla, güvenilir ve sistematik veri toplamak için geliştirilen anket yöntemi kullan'lm'şt'r. Anket ile örneklemimizdeki kişilerin ayn' zaman da Edirne ilindeki son dönem sosyal yap's'na ilişkin görüşlerine cevap aranmaktad'r.

3.3. Araşt'rma Yöntemi "Anket Araşt'rmas'"

Bu araşt'rmada örneklemimiz Edirne Merkez ilçedeki yaş gruplar' 15-65+ yaş aras'ndaki kişilerden oluşmaktad'r. Bu belirlenen yaş gruplar' d'ş'ndakiler ayr' tutulmuş araşt'rmaya dahil edilmemiştir. Çal'şmada tesadüfi olarak kişilere ulaş'lm'ş sebebi de sosyal analizi yap'lacak olan ulaş'lan kişilerin niteliklerinde yön vermemek ad'nad'r.

Araşt'rmam'z'n uygulama k'sm'nda kullan'lan Araşt'rma yöntemlerinden anket araşt'rma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Ankette 35 soru sorulmuştur. Kişilere anket yap'l'rken 2 yöntem kullan'lm'şt'r. Bir k'sm' e-posta yoluyla kişilere ulaşt'r'lm'şt'r. Bir k'sm' da kişilere elden ulaşt'r'larak yap'lm'şt'r. Anketin 35 soru ve cevaplar'n'n vakit alacak şekilde olmay'ş' anketlerin k'sa süre de tamamlanmas'n' sağlam'şt'r.

3.4. Araşt'rman'n Örneklemi

Çal'şman'n ana kütlesini Edirne ili s'n'rlar' içinde ikamet eden ve gruplar' 15-65+ yaş aras'ndaki bireyler oluşturmaktad'r. Ana kütlenin belirlenmesinde Adrese Dayal' Nüfus Kay't Sistemine göre 2010 y'l' nüfus say'm'ndan yararlan'lm'ş ve bu rakam (Edirne'nin 15-65+ olan nüfusu) 126 776 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu ana kütleyi temsil edecek örneklem büyüklüğü tablosundan yararlan'larak 384 kişi[235] olarak bulunmuş bu rakam maksimum say'd'r, zaman ve maliyet k's't'ndan 211 kişiye anket uygulanm'şt'r.

3.5. Araşt'rman'n Modeli

Araşt'rmam'zda anket sorular'ndan hareketle sonuçlara ulaş'lm'şt'r. 35 adet anket sorular'yla demografik, sosyal, ekonomik v.b. özellikleri tablolar haline getirilmiştir. Ayr'ca ilçenin sosyal yap' haritas'n' ortaya ç'kar'c' çeşitli değişkenler etraf'nda nedensel aç'klamalar yapabilmek amac'yla çapraz tablolar oluşturulmuş ve ki kare anlaml'l'k testi uygulanm'şt'r.

[235] Remzi Altun'ş'k; Recai Coşkun; Serkan Bayraktaroğlu; Engin Y'ld'r'm, *Sosyal Bilimlerde Araşt'rma Yöntemleri SPSS Uygulamal'*, Sakarya Kitapevi, Sakarya 2004, s. 125.

3.6. Araşt'rman'n Analizleri

3.6.1. Nüfus Yap's'

Grafik 1. Cinsiyet Dağ'l'm'

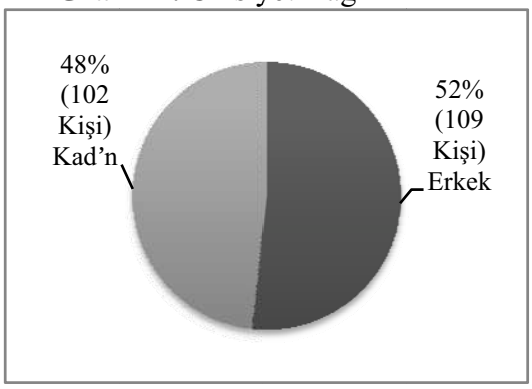

Grafik 1'de görüldüğü üzere ankete kat'lan bireylerin %48'i kad'n, %52'si erkektir. 2010 y'l' Edirne nüfusu kad'n erkek oranlar' da 2.bölümde belirtildiği gibi %50,2 erkek, kad'n nüfus oran' %49,8dir.anketteki bu oranda son nüfus say'm' orana yak'nl'ğ' ile anketimizin güvenilirliğini artt'r'r.

Grafik 2. Yaş Gruplar'

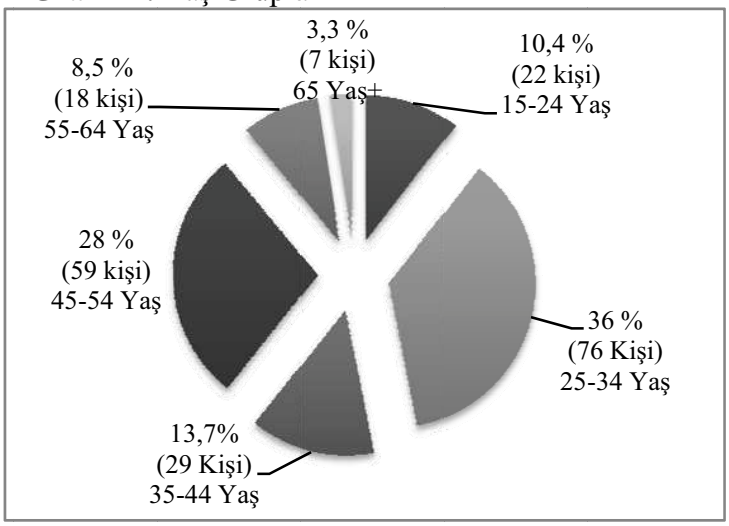

Grafik-2'de ankete kat'lan bireylerin; % 10,4'nün 15-24 yaş aral'ğ'nda, % 36's'n'n 25-34 yaş aral'ğ'nda, % 13,7'sinin 35-44 yaş aral'ğ'nda, % 28'sinin 45-54 yaş aral'ğ'nda, %8,5'inin 55-64 yaş aral'ğ'nda, %3,3'ünün 65 yaş ve üstü yaş aral'ğ'ndad'r.

Tablo 33. Cinsiyetin Yaş Gruplar'na Göre Dağ'l'm'

Cinsiyet	Yaş Gruplar'					
	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
Erkek	8	35	16	38	10	2
Kad'n	14	41	13	21	8	5
Toplam	22	76	29	59	18	7

Cinsiyete göre yaş gruplar'n'n dağ'l'm' da Tablo 33'de görüldüğü gibidir. Buna göre en fazla 25-34 yaş aral'ğ'ndaki

kad'nlar'n yoğunlukta olduğu görülmektedir. Erkeklerde de 45-54 yaş aral'ğ'nda rakam yüksektir.

Grafik 3. Medeni Durum

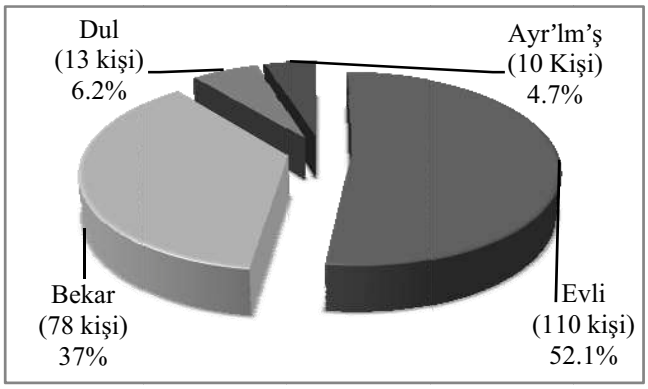

Bireylerin medeni durumu %52,1 evli, %37 bekar, %4,7 ayr'lm'ş, %6,2 dul olarak yans'm'şt'r.

3.6.2. Aile Yapısı

Grafik 4. Ayn' Evde Toplamda Oturulan Kişi Say's'

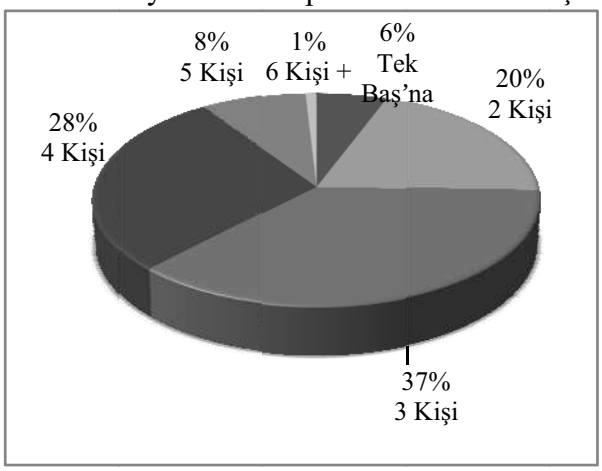

Ayn' evde toplamda oturulan kişi say's'nda bireylerin %6's' yani 12 birey tek baş'na, %20'si olan 42 birey 2 kişi oturduğunu, %37'si olan 77 birey 3 kişi oturduğunu, %28'i olan 60 birey 4 kişi oturduklar'n', %8'i olan 18 birey 5 kişi oturduklar'n' ve geriye kalan %0,9'luk orandaki 2 birey de 6 kişi ve üzeri olarak evde oturduklar' belirlenmiştir.

Tablo 34. Ayn' Evde Oturulan Toplam Kişi Say's' ve Beraber Yaşanan Akraba İlişkisi

Beraber Yaşad'ğ'n'z Akraban'z Var M'?	Ayn' Evde Toplam Kaç Kişi Oturuyorsunuz?						Toplam
	Tek Baş'ma	2	3	4	5	6	
Var	0	4	7	13	14	2	40 (%19)
Yok	12	38	70	47	4	0	171 (%81)
Toplam	12	42	77	60	18	2	211

Bireylerin %19'u akrabas'yla yaşamaktad'r, %81'i de akrabas'yla yaşamamaktad'r. Ayn' evde toplam kaç kişi oturuyorsunuz ve beraber yaşad'ğ'n'z akraban'z var m' sorusu aras'nda anlaml' bir ilişki vard'r. Bunun neticesinde tabloda da görülen en yüksek say' olan 70 kişinin verdiği cevapta ayn' evde 3 kişi olduklar' ve beraber yaşad'klar' akrabalar'n'n bulunmad'ğ' görülmektedir. Evde oturulan kişi say's' toplamda az olanlar'n akrabalar'yla birlikte yaşamad'klar' anlaş'lmaktad'r. Uygulanan Ki kare testinde p=0,000 ç'km'şt'r. P<0,05ten küçüktür bu sonuçta anlaml' bir ilişki olduğunu pekiştirir.

Tablo 35. Ayn' Evde Oturulan Kişi Say's' ve Aile Üyelerinin Şehir D'ş'nda Yaşanlar Aras'ndaki İlişki

Aile Üyelerinden Şehir D'ş'nda Yaşayan Var m'?	Ayni Evde Toplam Kaç Kişi Oturuyorsunuz?						Toplam
	Tek Baş'ma	2	3	4	5	6	
Evet	10	28	50	21	7	0	116 (%55)
Hay'r	2	14	27	39	11	2	95 (%45)
Toplam	12	42	77	60	18	2	211

Aile üyelerinden şehir d'ş'nda yaşayanlar'n oran' (%55), şehir d'ş'nda olmayanlar'n oran' da (%45) birbirine yak'nd'r. Yap'lan ki kare testinde p=0,000 ç'km'şt'r. P<0,05ten küçüktür. Aile üyelerinden şehir d'ş'nda yaşamas' ile ayn' evde

oturulan kişi say's' aras'nda anlaml' bir ilişki vard'r Yani aile üyelerinden şehir d'ş'nda yaşayan bireyleri olanlar'n toplamda evde oturduğu kişi say's' düşüktür. Edirne halk'n'n göçe aç'k bir konumu olmas'na rağmen çok fazla göç alan bir şehir değildir. Aile bireylerinden Şehir d'ş'nda yaşayanlar'n oran' da bunu kan'tlamaktad'r.

Grafik 5. Çocuk Say's'

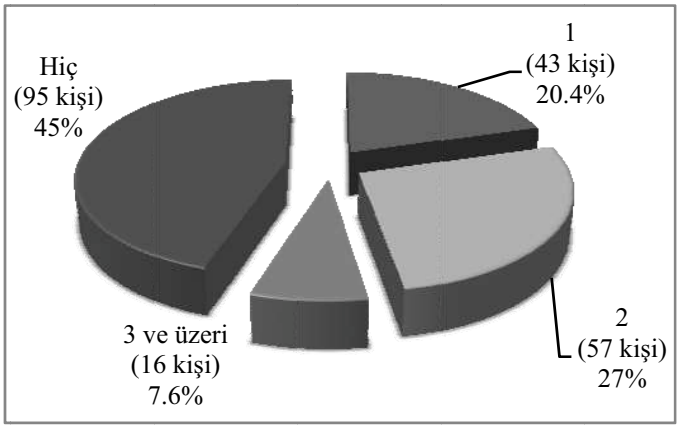

Kaç çocuğunuz var sorusuna bireylerin %45'i hiç, %27'si 2, %20,4'ü 1, %7,6's' da 3 ve üzeri cevab'n' vermiştir. Tablo 36 ile medeni durum ve çocuk say's' ilişkilendirilmiştir.

Tablo 36. Çocuk Say's' ve Medeni Durum İlişkisi

Medeni Durumuz	Kaç Çocuğunuz Var?				Toplam
	1	2	3 Ve Üzeri	Hiç	
Evli	35	48	11	16	110
Bekar	1	1	0	76	78
Dul	3	5	4	1	13
Ayr'lm'ş	4	3	1	2	10
Toplam	43	57	16	95	211

Çocuk say's' ve medeni durum aras'nda ilişkinin anlaml'l'ğ' ki kare testinde p=0,000 ç'km'şt'r. P<0,005ten küçüktür. Medeni durumlar' evli olanlar'n çocuk say'lar' en fazlad'r ve bekâr olanlar'n çoğunluğunun hiç çocuğu olmamas' aras'nda anlaml' ilişki olduğu saptanm'şt'r. Grafik 5 ve Tablo 36'ya bakacak olursak hiç çocuğu olmayanlar'n büyük çoğunluğunun bekar olduğu anlaş'lmaktad'r.

Grafik 4- 5, Tablolar 34, 35 ve 36'dan ç'kar'lacak sonuca göre Edirne ilinde merkez ilçede bireylerin çekirdek aile tipinde aile kurduklar' görülmektedir. Çünkü geniş aile tipinin özelliği olan kişi say's' 6 kişi ve üzeri olarak evde yaşayan kişiler

ve bu kişilerin beraber yaşad'ğ' akrabalar'n say's' çok düşüktür. Evli olanlar'n da sahip olduğu çocuk say's'n'n 2 olanlar'n say's' en yüksektir. Edirne'de ailelerin 3 ve üzeri çocuk say's'na sahip olan kişilerin az olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte aile üyelerinin şehir d'ş'nda yaşam'ş olanlar'n varl'ğ' da ayn' evde oturulan toplam kişi say's'n'n toplam'n'n az olmas'nda etkilidir. Ayn' evde oturulan kişi say's'n'n düşük olma nedenleri olarak bireylerin akrabalar'yla yaşamay' tercih etmemeleri ve aile üyelerinden şehir d'ş'nda yaşayan kişilerin var olmas'n' gösterebiliriz.

Grafik 6. Ailelerin Özürlü Engelli Yak'nlar'n'n Varl'ğ'

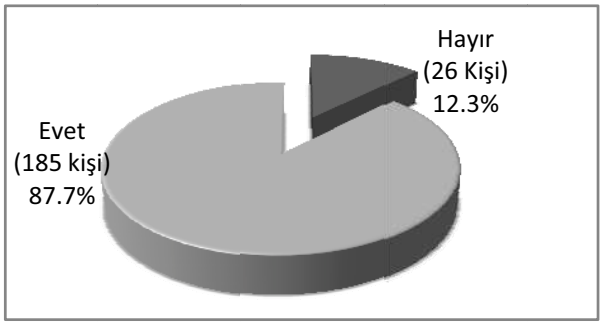

Özürlü bir yak'n' ve akrabas' olanlar'n oran' %12, özürlü akrabas' olmayanlar'n oran' %88'dir. Ayr'ca %12'lik oran'n içindeki özürlü kişilerin %7 si bir kurumda çal'şt'ğ', % 5'i de herhangi bir kurumda çal'şmad'ğ'n' belirtmişlerdir.

Grafik 7. Aslen Edirneli Olma

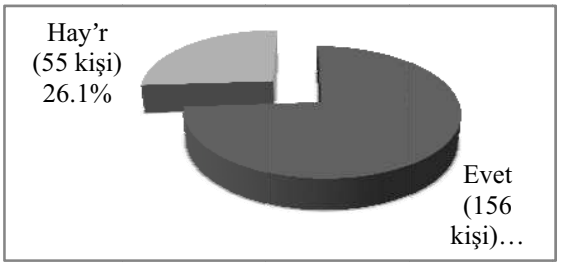

Kat'l'mc'lar'n %26,1'i Edirneli değildir.%73,9'u Edirneli'dir.

Grafik 8. Edirneli Olmayanlar'n Edirne'de Bulunma Nedeni

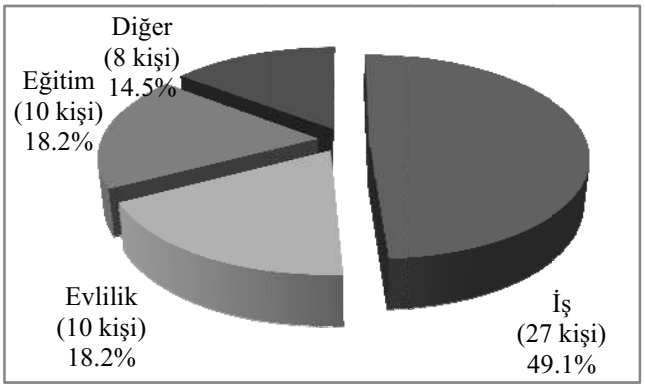

İş sebebiyle Edirne'de bulunanlar'n say's' %49,1'lik oran ile en fazlad'r. Eğitim ve evlilik yüzünden burada

bulunanlar'n oran' %18,2 ile birbirine eşittir. Edirne'de bulunma sebebi olarak diğeri işaretleyenlerin nedenleri, tatil, ziyaret olarak belirtmişlerdir.

Grafik 9. Edirne'de Bulunma Süresi

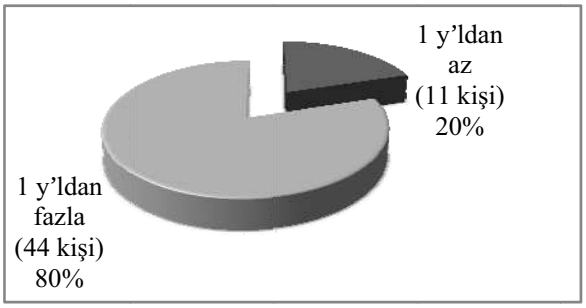

Edirneli olmayanlar'n % 20'si 1 y'ldan az süredir, %80'i de 1 y'ldan fazla süredir Edirne'de bulunmaktad'r.

Grafik 10. Çevrenizde Evlenecek Olanlar Eşlerini Seçme Tercihleri

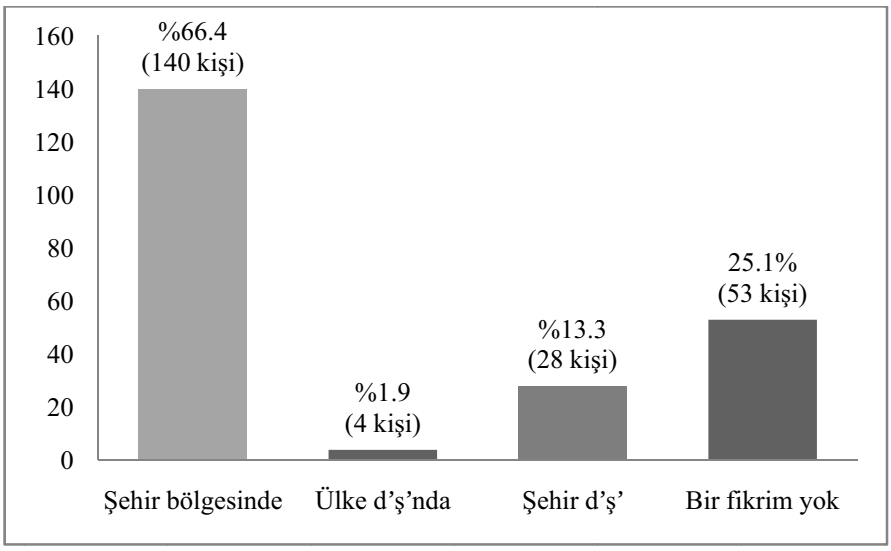

Kat'l'mc'lar'n çevrelerindeki evlenecek olanlar eşlerini genellikle nereden seçerler sorusuna %66,4'ü şehir bölgesinden, %25,1'i bir fikrim yok, %13,3'ü şehir d'ş'ndan,%1,9'u ülke d'ş'ndan cevaplar'n' işaretlemiştir. Buna göre Edirne de evlenecek olanlar çoğunlukla şehir bölgesinden eşlerini tercih etmektedirler.

Edirne'nin yerli yap's'n' koruduğunu ve ankete kat'lan örneklemimizdekilerin aslen Edirneli olanlar'n oran' olmayanlara oran'n'n 3 kat fazlad'r. Edirneli

olmayanlar'nda Edirne'de bulunduklar' süre de 1 y'ldan fazla olanlar %80'inini oluşturmakta bunun anlam' da Edirneli olmay'p Edirne'de bulunanlar'n 1 y'ldan fazla olanlarda ortalama olarak 15-20 y'ld'r Edirne'de ikamet ettiği gözlenmiştir. Bu süreçlerin uzunluğu kişilerin burada evlilik, eğitim ve işleriyle ilişkili olarak artm'şt'r Edirne de bulunan insanlar'n evlenecekleri zaman eşlerini çoğunluğun Edirne den tercih etmesi de bu anlamda kendi bölgesine ve insan'na olan bağl'l'ğ'n'n göstergesidir. Çoğunluğun kendi bölgesinden eş tercihini yapmalar' diğer bölge ve ülkelerden evliliklere çok aç'k olmad'ğ' anlam'n' ç'kart'r.

3.6.3 Eğitim ve Meslek İstatistikleri

Grafik 11. Eğitim Durumunun Dağ'l'm'

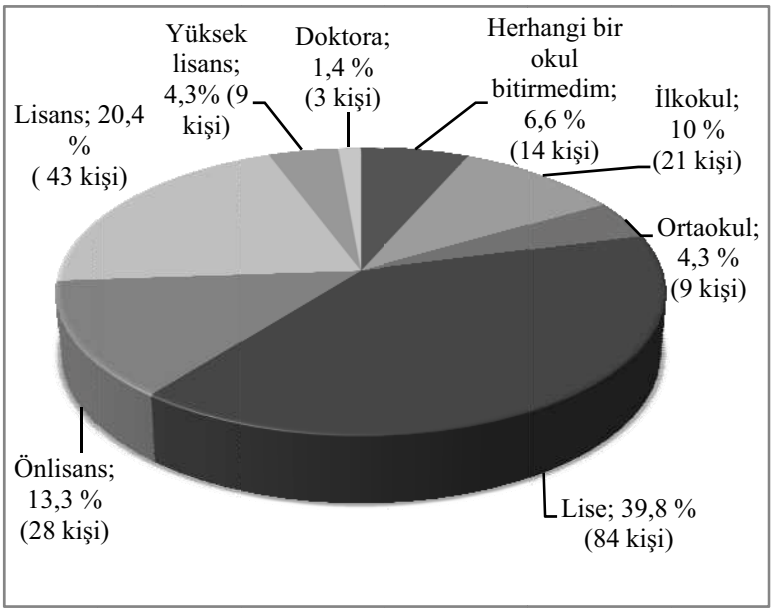

Eğitim durumunu içeren grafik'te % 6,6's' herhangi bir okul bitirmemiş, % 10'u ilkokul mezunu, % 4,3'ü ortaokul mezunu, % 39,8'si lise mezunu, %13,3'ü önlisans mezunu, % 20,4'ü lisans mezunu, %4,3'ü yüksek lisans mezunu, %1,4'ü doktora mezunu olan kişilerin verilerini görmekteyiz.

Grafik 12. Meslek Dağ'l'm'

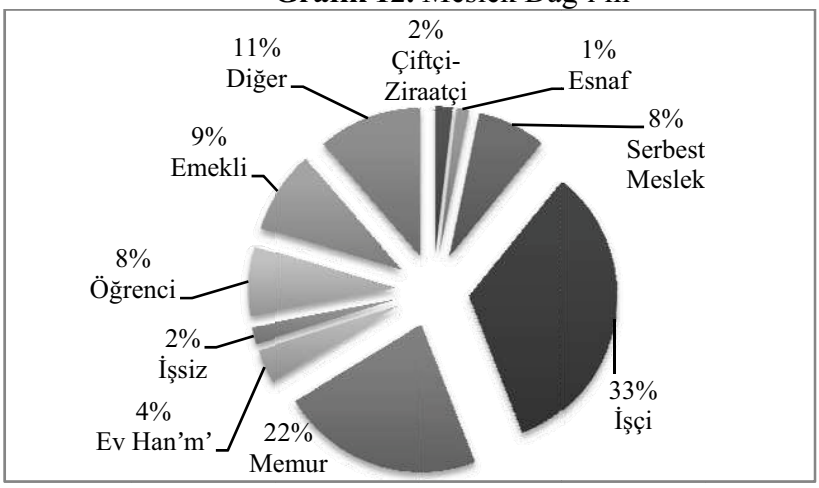

Bireylerin meslekleriyle ilgili verilerinde % 8 öğrenci, % 4 ev han'm', % 1 esnaf, % 22 memur, % 8 serbest meslek, % 2 işsiz, % 33 işçi, %2 çiftçi-ziraatçi, % 9 emekli ve %11'i de diğer mesleklerden olduklar' görülmektedir. Diğer olarak belirtilen mesleklere de bireylerin öğretmen, muhasebeci, insan kaynaklar' sorumlusu, yönetici asistan' olarak belirtmişlerdir. Öğrenci ve ev han'mlar'n' da işsiz kategorisinde değerlendirirsek % 14 oran'n da işsiz olduğu ortaya ç'kmaktad'r. Edirne ilinde memur ve işçi meslek gruplar'n'n oranlar' yüksektir. Edirne'nin genelde de bir memur şehri olduğu gerçeği tekrar görülmektedir.

Grafik 13. Aile İçinde Meslek Sahibi Olan & Olmayan Birey

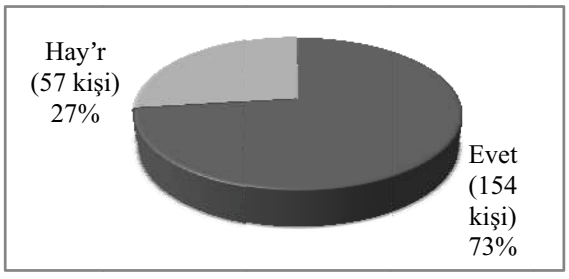

Aile içinde meslek sahibi olmuş bireylere sahip olanlar'n yüzdesi %73'tür. Meslek sahibi olmam'ş bireylere sahip olmam'şlar'n yüzdesi %27'dir.

Tablo 37. Meslek ve Eğitim İlişkisi

En Son Biten Eğitim?	Meslekler										Toplam
	Çiftçi-Ziraatçi	Tüccar-Esnaf	Serbest Meslek	İşçi	Memur	Ev Han'm	İşsiz	Öğrenci	Emekli	Diğer	
Herhangi Bir Okul Bitirmedim	2	0	0	7	0	2	0	0	3	0	14
İlkokul	0	0	2	7	2	4	0	0	4	2	21
Ortaokul	0	0	1	4	0	1	0	0	2	0	8
İlköğretim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Lise	2	2	9	39	14	0	0	4	9	5	84
Ön Lisans	0	0	2	4	13	0	0	4	0	5	28
Lisans	0	1	1	9	13	1	3	5	1	9	43
Yüksek Lisans	0	0	1	0	4	0	1	2	0	1	9
Doktora	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	3
Toplam	4	3	16	70	47	8	4	16	19	24	211

Meslek ve eğitim aras'ndaki ilişkiyi incelediğimizde ç'kan sonuç p=0,000d'r. Buna göre p<0,05'ten küçük ve Edirne ilinde meslekler ve eğitim seviyelerinde anlaml' bir ilişki vard'r. Tablodan da görüldüğü üzere kişilerin eğitim seviyelerine uygun olarak meslekleri olduğu görülmektedir.

3.6.4. Gelir Dağ'l'm' ve Tüketim Al'şkanl'klar'

Grafik 14. Gelir Dağ'l'm'

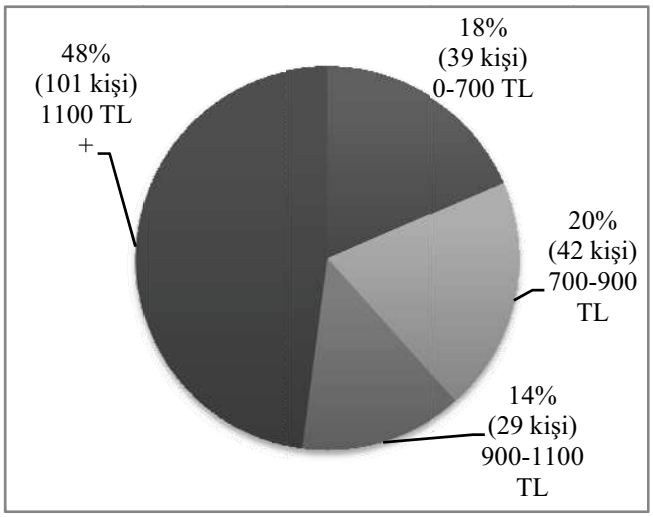

Ankete kat'lan bireylerin ortalama ayl'k gelirleri %18'i 0-700 TL, %20'si 700-900 TL, %14'ü 900-1100 TL, %48'inin de 1100 TL ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 38. Ortalama Ayl'k Gelir ve Gelir Beklentileri

Ortalama Ayl'k Gelir	Sizce rahat yasamak için ve boş zamanlarda sosyal faaliyetlere kat'lmak için geliriniz ne kadar olmal'd'r?					Toplam
	500-1000	1000-2000	2000-3000	3000-4000	5000 ve üzeri	
0-700	0	8	15	14	2	39
700-900	0	11	12	11	8	42
900-1100	2	6	11	8	2	29
1100 TL ve üzeri	0	6	33	44	18	101
Toplam	2	31	71	77	30	211

Ki kare Testi sonucunda p=0,001 bulunur. Bu değer 0,05 anlam düzeyi ile karş'laşt'r'ld'ğ'nda P değeri 0,05 ten küçük olduğu için Kat'l'mc'lar'n ortalama ayl'k gelir gruplar' ve rahat yaşam ve sosyal faaliyetlere kat'lmak için gelir beklentileri aras'nda anlaml' bir ilişki vard'r. Gelir seviyeleri yüksek olan kişilerin gelir beklentileri de yüksektir. Buna göre tabloya bakt'ğ'm'zda gelir seviyesi 0-700 TL olan 39 bireyin Edirne ilinde daha rahat bir yaşam için gelir beklentilerinde 8 kişi 1000-2000 TL, 15 kişi 2000-3000 TL,14 kişi 3000-4000 TL, 2 kişi de 5000 ve üzeri olarak belirtmiştir. Ortalama ayl'k geliri 700-900 TL olan 42 bireyin gelir beklentilerinde 11 kişi 1000-2000 TL, 12 kişi 2000-3000 TL, 11 kişi 3000-4000 TL, 8 kişi 5000 TL ve üzeri demiştir. Ortalama ayl'k geliri 900-1100 TL olan 29 bireyin gelir beklentileri 2 kişisi 500-1000 TL, 6 kişi 1000-2000 TL, 11 kişi 2000-3000 TL, 8 kişi 3000-4000 TL, 2 kişi de 5000 TL ve üzeri olarak beklentileri gözlenmiştir. 1100 TL ve üzeri ortalama geliri olan 101 kişiden gelir beklentileri 6 kişi 1000-2000 TL olarak, 33 kişi 2000-3000 TL olarak, 44 kişi 3000-4000 TL, 5000 ve üzeri beklentisi olanlarda 18 kişi olarak tabloda görülmektedir.

Tablo 39. Ayl'k Ortalama Gelir ve Eğitim İlişkisi

Eğitim Durumu	Ayl'k Ortalama Gelir			
	0-700	700-900	900-1100	1100 Tl ve Üzeri
Herhangi Bir Okul Bitirmedim	7	4	0	3
İlkokul	6	7	2	6
Ortaokul	0	3	0	5
İlköğretim	0	1	0	0
Lise	8	24	18	34
Önlisans	5	0	3	20
Lisans	10	3	3	27
Yüksek lisans	3	0	2	4
Doktora	0	0	1	2
Toplam	39	42	29	101

Ki kare testi sonucu p=0,000'd'r ve anlam düzeyi 0,05tir. P<0,05 anlaml'l'k düzeyinden düşük ç'karak bu tablodaki değişkenler aras'nda anlaml' bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Ortalama gelir ile eğitim durumu aras'nda Edirne ilinde en fazla gelir grubunu oluşturan 1100 TL ve üzeri gelire sahip olanlar'n eğitim durumlar'na bak'ld'ğ'nda lise mezunu olduklar' görülmektedir. Bu gelir miktar'nda 2. S'ray' Lisans mezunlar' al'r. En düşük ayl'k ortalama gelire sahip kişilerde en fazla lisans mezunlar'nda olduğu görülmektedir. Fakat bu kişilerin daha işe girmedikleri için bu gelire sahip olduklar'n' belirtilmiştir. Herhangi bir okulu bitirmemiş kişilerin çoğunluğu gelir gruplar'ndan ayl'k gelir 0-700 TL olduğu görülür. İlkokul mezunlar'n'n say's'n'n da 0-700 TL gelir grubunda rakam' fazlad'r. Doktora ve yüksek lisans mezunu kişilerin en fazla kişinin olduğu gelir grubu 1100 TL ve üzeridir. Sonuç olarak eğitim düzeyleri ve gelir aras'ndaki bu ilişkiye göre eğitim düzeyi artt'kça gelir düzeyi de artmaktad'r.

Grafik 15. Konutun Durumu

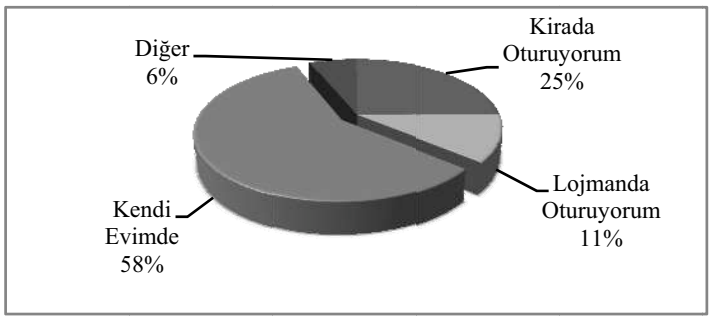

Kişilerin oturduklar' konutun durumu; kendi evinde oturanlar %58, kirada oturanlar %25,lojmanda oturanlar

%11, %6 diğer olarak belirlenmiştir.

3.6.5. Edirne'de Sosyal Yaşam

Grafik 16. Sosyal Yaşam' Değerlendirme

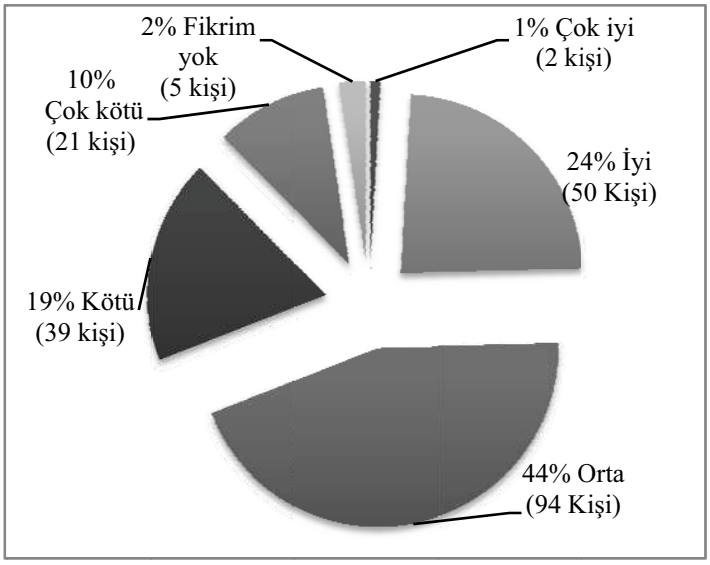

Sosyal yaşam' nas'l değerlendiriyorsunuz? sorusuna Grafik 16'ya göre bireylerden %44'ü orta, %24'ü iyi, %19'u kötü, %10'u çok kötü, %2'si fikrim yok ve %1'i çok iyi olarak değerlendirmiştir.

Tablo 40. Sosyal Faaliyet & Tesis ve Sosyal Yaşam Değerlendirmesi Aras'ndaki İlişki

Edirne İli Sosyal Yaşam' Nas'l Değerlendiriyorsunuz?	Sizce Edirne ili sosyal yönde yap'lacak faaliyetler için yeterli tesise sahip midir?		Toplam
	Evet	Hay'r	
Çok İyi	2	0	2
İyi	33	17	50
Orta	33	61	94
Kötü	4	35	39
Çok Kötü	7	14	21
Fikrim Yok	3	2	5
Toplam	82 (%38,9)	129 (%61,1)	211

İldeki sosyal tesislerin yetersiz olduğunu düşünenlerin oran' %61,1, sosyal tesislerin yeterli olduğunu düşünenlerin oran' %38,9'dur. İlin sosyal ve ekonomik

yaşam' değerlendirmesi ile ildeki sosyal tesis ve faaliyetlere sahip olmas' ile anlaml' bir ilişki vard'r. Ki kare testinde p=0,000 ç'km'şt'r ve p<0,05'ten küçüktür. Böylelikle tesis ve faaliyetleri yeterli görenlerin değerlendirmeleri çok iyi, iyi olmas' tesadüfî değildir. Sosyal tesis ve faaliyetleri yeterli görmeyenlerin değerlendirmeleri de ağ'rl'kl' olarak orta ve kötü olduğu görülmektedir. Edirne ilindeki sosyal yaşam' değerlendirmede iyi ve çok iyi değerlendirmelerinin düşük olmas' bireylerin sosyalleşme araçlar'ndan olan sosyal tesisleri yetersiz görmesidir.

Grafik 17. Sosyalleşmenin En Büyük Vas'tas'

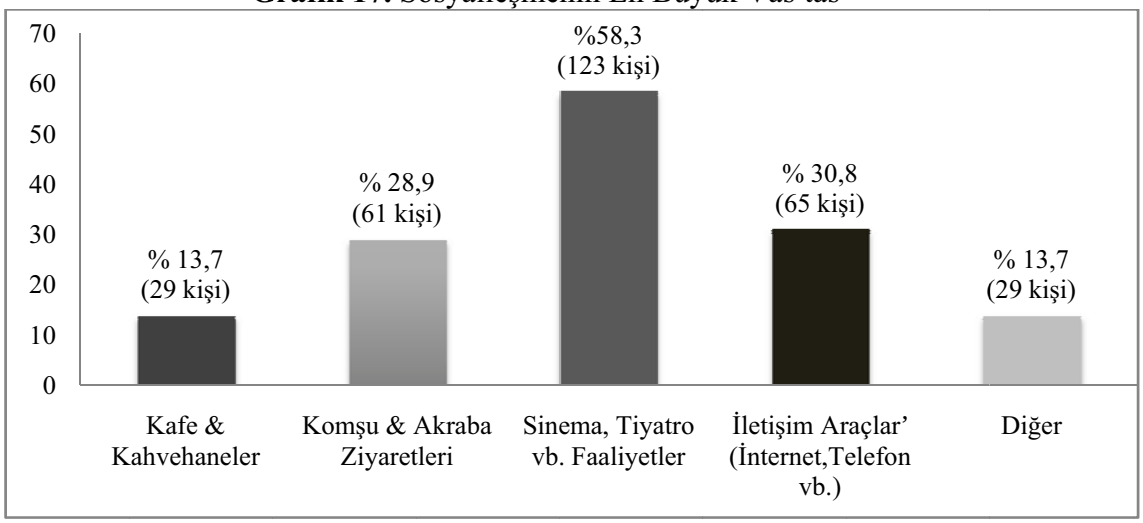

Bireyler sosyalleşmenin en büyük vas'tas' nedir? sorusuna %58,3'ü sinema, tiyatro vb. faaliyetleri, %30,8 i iletişim araçlar'n' (internet, telefon vb.), %28,9'u komşu ve akraba ziyaretlerini, %13,7'si kafe ve kahvehaneleri, yine ayn' şekilde % 13,7 si diğer cevab'n' vermiştir. Diğer ş'kk'nda bireylerin belirttikleri cevaplar: kişisel gelişim kurslar' (fotoğraf çekmek vb. hobi kazand'racak kurslar), spor yapmak. Edirne de bireylere göre sinema, tiyatro gibi faaliyetler sosyalleşme için 1. s'rada yer almaktad'r.

Grafik 18. Y'l İçinde Kat'l'nan Merasimler

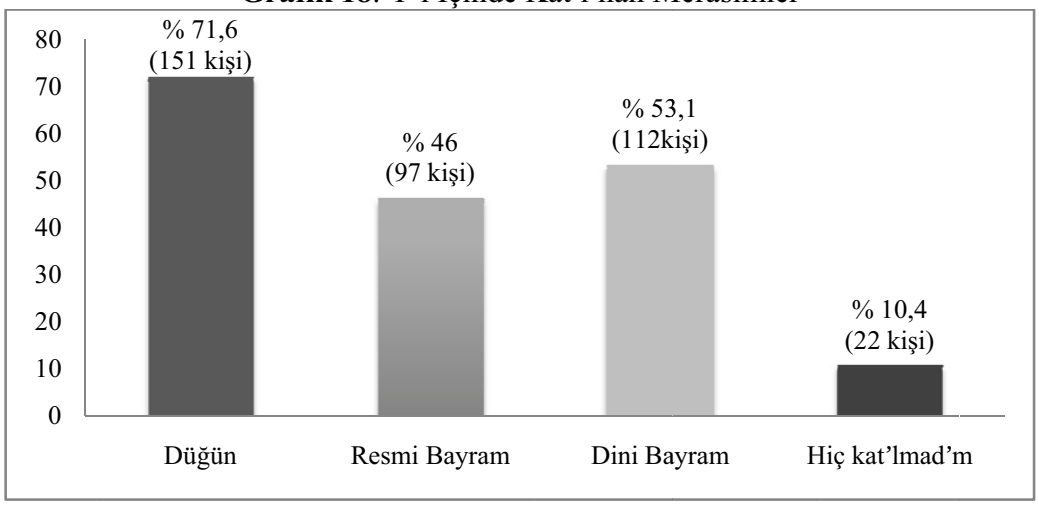

Bireylere bir y'l içinde hangi merasime kat'ld'n'z sorusuna verdikleri yan'tlar sonucunda bireylerin %71,6 düğüne, %53,1'i dini bayrama, %46's' resmi bayrama kat'ld'ğ'n' Grafik 18'de görüyoruz. %10,4 'ü her hangi bir merasime kat'lmad'ğ'n' belirtmiştir. Yukar'daki tabloda da gördüğümüz üzere düğünlere kat'l'm oran' en fazlad'r diğer tabloda da Edirne'de bireyler için sosyalleşme vas'tas' komşu, akraba ziyaretleri 3. S'rada yer almaktad'r. Buradan şu sonuca varabiliriz sosyalleşme için Edirne'deki bireyler de çevrelerindeki akraba, komşu, arkadaş ilişkilerinin kuvvetli olduğunu söyleyebiliriz. Buna istinaden de düğünlere kat'l'm yüksektir. Edirne'de dini bayramlara olan resmi bayramlara olan kat'l'mdan yüksektir.

Grafik 19. Boş Zaman' Değerlendirme

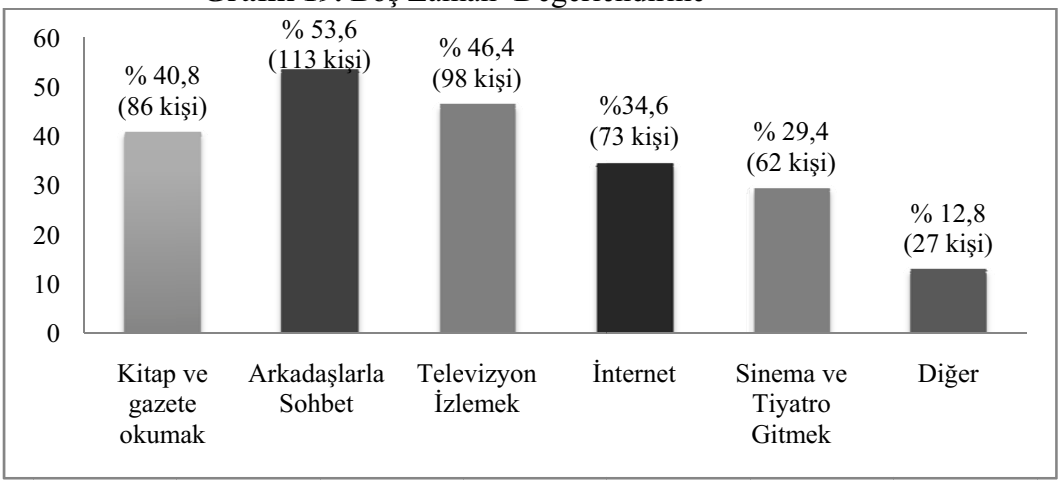

Boş zamanlar'n'zda ne yapars'n'z sorusuna da % 40,8'i kitap ve gazete okumak, %53,6's' arkadaşlarla sohbet, %46,4'ü televizyon izlemek, % 34,6's' internet, %29,4'ü sinema ve tiyatroya gitmek, % 12,8'i diğer olarak belirtmiştir. Diğer ş'kk'n' işaretleyenlerin yazd'klar' ise şunlar olmuştur; kurslara gitmek (ahşap boyama, ebru vb.), fotoğraf çekmek.

Grafik 20. Önemli Bir Sorunda Dan'ş'lan Kişiler

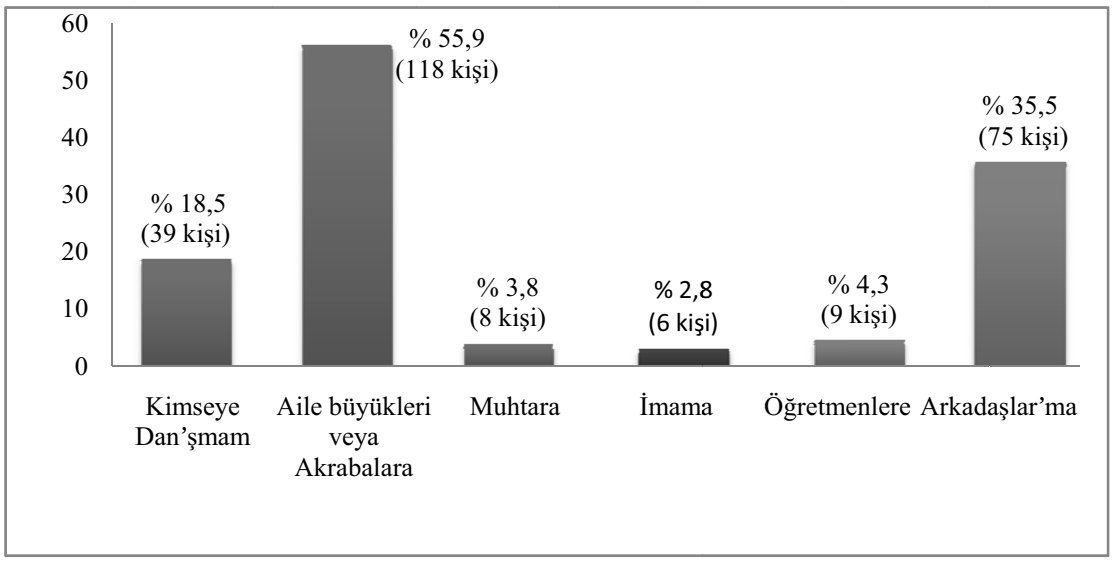

Önemli bir sorununuz olduğunda kime dan'ş'rs'n'z sorusuna Grafik 20'de görüldüğü gibi aile büyükleri ve akrabalara cevab'n' verenler %55,9'luk oran ile en fazlad'r. İkinci olarak arkadaşlar'ma cevab'n' verenlerin de oran' %35,5'tir.

Her dört tablodan ç'kar'labilecek sonuca göre Edirne ilinde bireyler aras'nda büyük şehirlerdeki yabanc'laşmaya rağmen uzaklaş'lan akraba, arkadaş ilişkilerinin devam ettiği ve bunun sonucunda da bireyler aras'nda gerek boş zamanlar' değerlendirmede arkadaşlarla sohbetin yüksek olmas', gerek kat'l'nan merasimlerde düğünlerin en fazla tercih edilmiş olmas' ve sosyalleşme vas'tas' olarak akraba, komşu ziyaretlerinin yüksek oluşu ve son tabloda da incelenen önemli bir sorununuz olduğunda aile büyükleri, akraba ve arkadaşlara dan'ş'r'm oranlar'n'n yüksekliği bunun kan'tlar'd'r.

Grafik 21. Sosyal Faaliyetlerde Tan'mlama

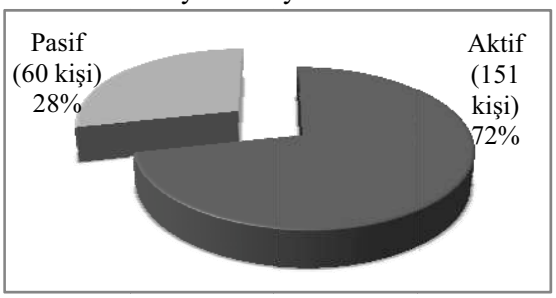

Kat'l'mc'lar'n %72 si kendilerini aktif olarak, %28'i de pasif olarak tan'mlam'şt'r.

Grafik 22. Edirne İlinde Aile Fertleri İle Beraber Bir Sosyal Faaliyette Bulunma S'kl'ğ'

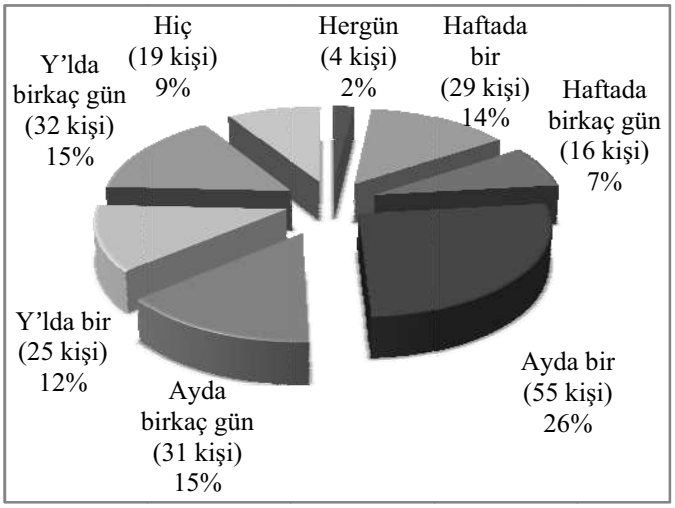

Kat'l'mc'lar'n aile fertleri ile beraber sosyal faaliyette bulunma s'kl'ğ' %26's' ayda bir olarak belirtmişlerdir. Bu oran en yüksek orand'r. En düşük oran olan %2'lik k's'm her gün faaliyette bulunduğunu söylemiştir.

Grafik 23. Seyahat Etme S'kl'ğ'

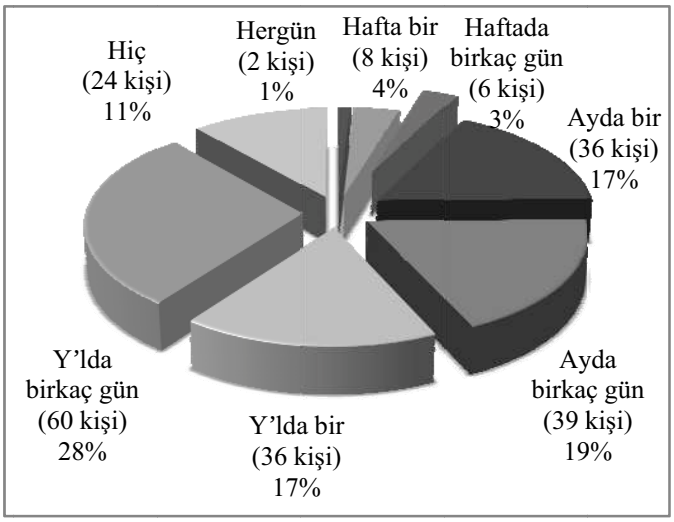

Ne s'kl'kla seyahat edersiniz sorusuna bireylerin %11'i seyahat etmediğini belirtirken, diğer %89'luk k'sm'n çeşitli zaman aral'klar'nda grafikte de görüldüğü gibi seyahat ettikleri görülmektedir. Edirne ilinin coğrafi konumu ve İstanbul gibi metropol şehre olan yak'nl'ğ' ile Edirne'de yaşayan kişilerin seyahat etmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Grafik 24. Sağl'k Kurumlar'n' Tercih Etme

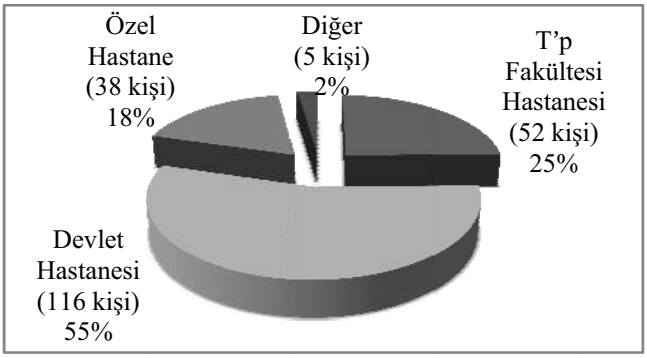

Sağl'k kurumlar'ndan devlet hastanesi %55 ile en fazla tercih edilen kurum olmuştur.%2'lik diğer kurumlar da en az tercih edilen olmuştur. Diğer kurumlara bireyler aile hekimliğini yazarak belirtmişlerdir.

Grafik 25. Sağl'k Problemi Yaşayanlar &Yaşamayanlar

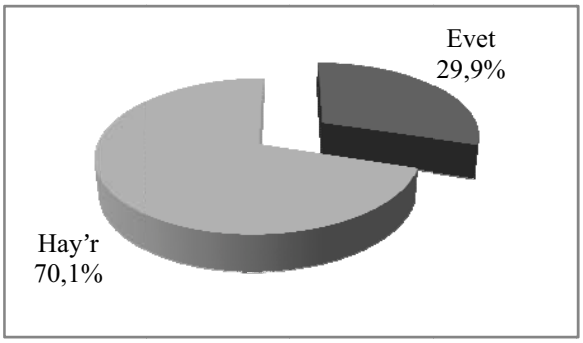

Son bir y'l içinde sağl'k problemi yaşayanlar %29,9'udur, sağl'k problemi yaşamayanlar da %70,1'idir.

3.6.6. İnanç Yap's'

Grafik 26. İnanç Yap's'

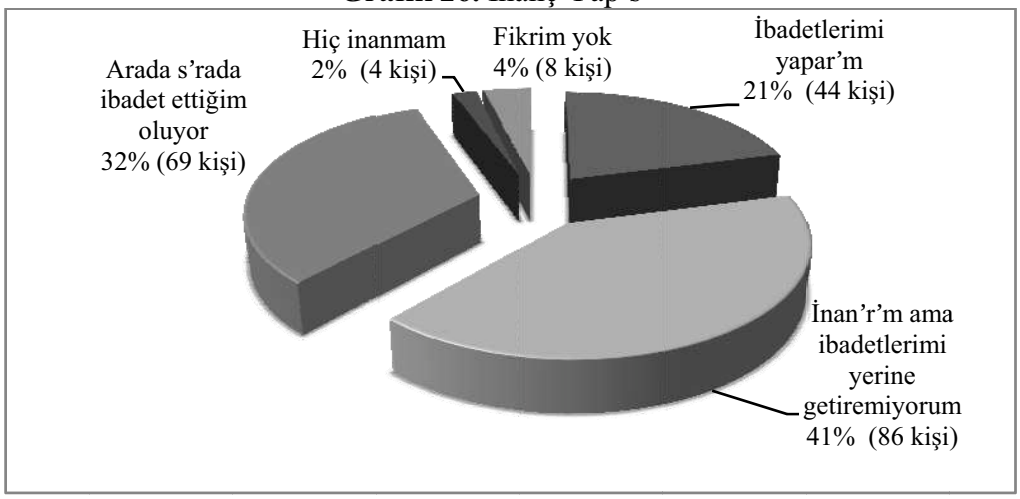

Edirne halk'n'n dini inançlar'na olan bağ'ml'l'klar' yukar'da da görüldüğü üzere %41'i inan'r'm ama ibadetlerimi yerine getiremiyorum, %32'si arada s'rada ibadet ettiğim oluyor, %21'i ibadetlerimi yerine getiriyorum, %2'si hiç inanmam, % 4'ü fikrim yok olarak belirlenmiştir.

3.6.7. Siyaset Bilinci

Grafik 27. Siyasi Yaşam' Takip Etme

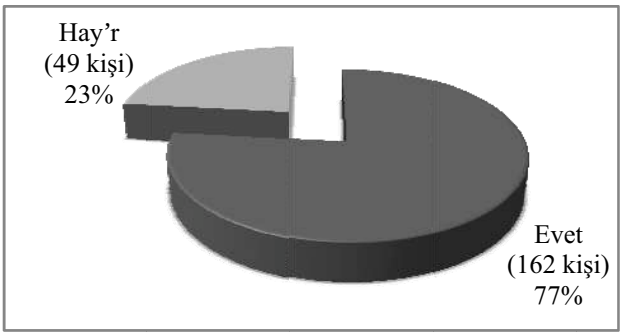

Şehirdeki siyasi yaşam' takip edenlerin oran' %77, siyasi yaşam' takip etmeyenlerin oran' da %23'tür. Genel olarak siyasi yaşam' takip edenlerin çoğunlukta olduğu görülür.

3.6.8. Sosyal Sorunlar'

Grafik 28. Şehrin Sosyal Sorunlar'na İlişkin Bilinç

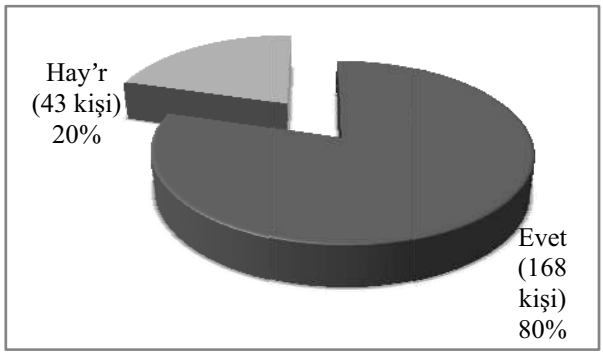

Kat'l'mc'lar'n kentin sosyal sorunlar'na dair fikirleri var m'? sorusuna %80'i evet fikrim var, %20'si de hay'r fikrim yok yan't'n' vermişlerdir.

Grafik 29. Şehrin Sosyal Sorunlar'

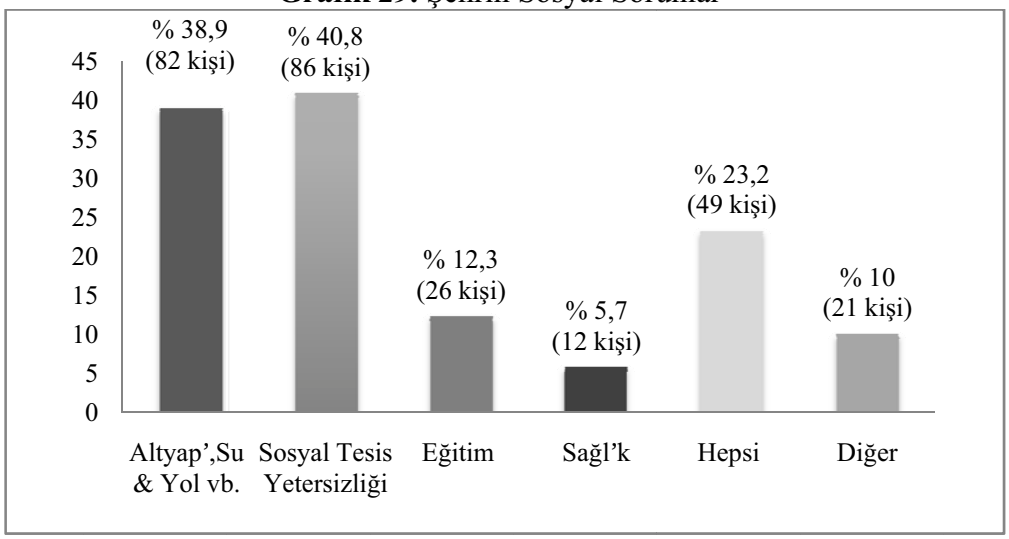

Edirne ilinin sosyo-ekonomik en önemli sorunu & sorunlar' nelerdir sorusuna Grafik 27'ye göre; bireylerin %38,9'u altyap', su kanalizasyon & yol vb., %40,8'i sosyal tesis yetersizliği, % 12,3'ü eğitim, % 5,7'si sağl'k, %23,2'si hepsi, %10'u diğer olarak cevaplam'şlard'r. Sosyal tesis yetersizliği bireyler için sosyo-ekonomik aç'dan en fazla sorun olarak görülmektedir. %10'luk diğer k'sm'nda verilen yan'tlar işsizlik buna paralel olarak istihdam sorunundan kaynakl' göçler, konut sorunu ve s'n'r şehri olmas'na rağmen Edirne halk ve esnaf'n'n ekonomik olarak bu hareketliliklerden yararlanamamas' olarak belirtmişlerdir.

Her iki grafikten elde edilen verilerden şu sonuca ulaşabiliriz; Edirne'de yaşayan kişilerin ilin sosyal sorunlar'na ilişkin fikirlerinin olduğu, kat'l'mc'lar'n Edirne'deki sorun-yetersiz olarak gördükleri en fazla %40,8 ile sosyal tesislerin yetersizliği ve ikinci olarak da %38,9 olarak alt yap' su kanalizasyon yol vb. olarak belirtmişlerdir. Sadece eğitim ve sağl'k alan'nda çok fazla kişi eksiklik ve sorun olarak görmemiştir. Tezin ikinci bölümünde de eğitim k'sm'nda Edirne ilinin Ntv'nin araşt'rmalar'nda eğitimde Türkiye'deki s'ralamas'nda dokuzuncu olduğunu belirtmiştik, buna istinaden de bu oran'n düşük ç'kmas' şaş'rt'c' değildir.

Sonuç

Edirne birçok medeniyete ev sahipliği yapm'şt'r. Tarihin her döneminde görülen hareketlilik ve yaşanm'şl'k günümüz Edirne şehrinin tarihi dokusunda hissedilmektedir. Edirne ilinin tarihini ilk çağ uygarl'klar'ndan Bizansl'lara ve Osmanl' İmparatorluğu'ndan günümüzde Cumhuriyet'e kadar uzanan bu süreçler oluşturmuştur. Osmanl' İmparatorluğu'na 92 y'l başkentlik yapm'ş ve daha sonra Kurtuluş Savaş''nda Yunanl'lar'n işgalinden 25 Kas'm 1922'de kurtularak günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin serhat şehri olmuştur.

.

Osmanl' Dönemi'ndeki konumuyla Edirne ili bu dönemlerde ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda gelişmiştir. Coğrafyas' ve siyasi önemi ile birlikte hareketli bir şehir olmuştur. Bu hareketlilik Edirne ilinde nüfus hareketlerinin yaşanmas'na ve bununla birlikte göç olaylar'n'n gerçekleşmesinde rol oynam'şt'r. Geçmişteki Edirne'nin nüfus hareketliliğinin günümüz Edirne kimliğinin temellerini oluşturduğu söylenebilir. Buna göre Osmanl' Dönemi'ndeki çeşitli etnik ve dinlere mensup Edirne de yaşayan kişilerin göçlerde, savaşlarda rol oynamas' gibi d'ş etkenlerden dolay' nüfusunun bu dönemlerde dalgaland'ğ' istikrarl' olmad'ğ' görülmüştür. Cumhuriyet'in ilan'ndan sonra da Edirne nüfusunda görülen istikrarl' olmayan düzensiz art'şlarda geçmişteki nüfus hareketleriyle paralellik gösterdiğini anlayabiliriz. Ayr'ca Edirne'de her dönem yaşanan nüfus hareketleri ilin göç alan ve göç veren bir şehir olduğu gerçeğini ortaya koymuştur. Cumhuriyet'le birlikte il içinde nüfusun köyden şehir merkezine doğru kaymalar olduğu görülmüştür ki köy de yaşayan kesimin zaman içinde yukar'da geçen bölümlerde değerlendirildiği gibi yavaş yavaş şehirlerde ikamet etmeye başlad'klar' görülmüştür. Anket çal'şmas'nda da şehir d'ş'nda yaşayan aile bireyinin varl'ğ'n'n şehir d'ş'nda yaşamayanlardan fazla olmas' da göç olgusunun şehirde varl'ğ'n' sürdürdüğünü göstermektedir, bununla birlikte aslen Edirneli olmayanlar'nda olanlara göre az olmas' da Edirne'nin daha çok göç alan bir şehirden çok göç veren bir şehir olduğunu kan'tlar. TÜİK verilerinde de genel anlamda Edirne'de al'nan göç verilen göçten düşük ç'km'şt'r ki buda bize yap'lan anket çal'şmas'n'n güvenirliğini artt'rmaktad'r.

Türkiye'nin ekonomisinin de genel anlamda tar'm ekonomisine dayand'ğ'n' düşünürsek Edirne ili bu anlamda tar'ma dayal' ekonomisi ile gelenekselliğini ekonomik kalk'nmada da devam ettirmektedir. Sanayi ve ticaretinde yeteri kadar gelişme gösteremese de tar'm sektöründeki konumu ile s'n'r şehri olmas'na bağl' olarak gelişen sanayi ve ticarete sahip olduğu görülmektedir.

Edirne ilinin eğitimde de Osmanl' Dönemi'nde önemli bir eğitim merkezi olmas' birçok medresenin o dönem de bu şehirde yapt'r'lmas' ile görülmüştür. Edirne ili eğitime her zaman önem vermiş bir il olarak Türkiye Cumhuriyet'inde de eğitim önemli yerlere gelmiştir. Nitekim eğitim ile ilgili Türkiye s'ralamas'nda dokuzuncu şehir olmas' sonucu tesadüfi değildir ki günümüz Edirne insan'n'n profili aç's'ndan ankette eğitim seviyeleri lise mezunu ve yukar's' eğitim alm'şlar'n say's' göz ard' edilmeyecek kadar fazlad'r. Bireylerin eğitimi, ildeki sorunlarda arka plana almas' şaş'rt'c' bir sonuç olarak karş'm'za ç'kmam'şt'r. Edirne'de birçok ilköğretim, ortaöğretim seviyelerinde okullar' vard'r, Trakya Üniversitesi Edirne'deki tek üniversitedir.

Edirne'de yaşayan insanlar'n sosyal-ekonomik bak'mdan günümüz profilini yans'tmaya yönelik olarak haz'rlanm'ş olan anket sorular'ndan hareketle değerlendirmeler yap'lm'şt'r. Günümüz Edirne de yaşayan bireylerin sosyal-ekonomik durumlar' ortaya konmaya çal'ş'lm'şt'r. Bunun sonucu olarak bireylerin genel anlamda şehrin sorunlar' aç's'ndan sosyal-ekonomik sorunlar'na karş' bilinçli ve duyarl' olduğu, siyasi yaşam' takip ettiği, sosyal hayatta şehrin insanlar'n'n aktif olduğu bunun sonucu bireylerinin de d'şa dönük yap'lar' ile akrabal'k bağlar' ve komşuluk ilişkilerindeki tutumlar'ndan dolay' özünü kaybetmedikleri ve halen modern hayat'n eksilerinden olan yabanc'laşman'n bu sayede en asgari olarak Edirne'de yaşand'ğ', toplumun küçük birimi olan akraba-arkadaşl'k ortamlar'ndaki bağlar aras'ndaki iletişim ağlar'n'n en güçlü olarak yaşand'ğ' bir şehirdir. Edirne ilinin gelişmelere her şekilde aç'k bir kent olduğu ama bununla birlikte bir o kadar da geleneksel yap's'n' da korumaya çal'şt'ğ', bireyler için halen önemli olan toplumsal

değerlerin küreselleşmenin araçlar'na yenilmediği ve büyük kentlerdeki yabanc'laşmaya inatla bireyler aras' bağlar'n güçlü olduğu bir şehir profili çizilmiştir.

Bu çal'şma ile var'lan başka bir sonuca göre Edirne coğrafyas' ve tarihi dokusuyla önemli bir durak olmuş bundan dolay' da birçok uygarl'k yaşanm'şl'ğ'n'n etkisiyle değişik kültür yap's'ndaki insanlar'n buraya zaman içinde yerleşmiş olmas'na ve bugünkü Edirneli olan insanlar'n ki buradaki halk'n tabiri ile çoğunluğu muhacir ya da göçmenlerden oluşan yerli halk' meydana getirmiştir.

Edirne'deki sosyal yap' unsurlar'nda bireylerin ankete verdikleri cevaplarda genel anlamda ortak paydalarda birleştiği görülmüştür. Ankete göre Edirne ili memur ve işçilerin ağ'rl'kl' olduğu çal'şanlara sahiptir zaten ikinci bölümde de işe yerleştirmelerde özel sektördeki rakamlar'n kamu sektörünün gerisinde kalmas' birbiriyle örtüşmektedir. Edirne ilindeki ekonomisindeki yavaş ilerleyiş bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik beklentilerini de daraltm'şt'r ve bireyleri şehrin imkanlar'n'n yer yer k's'tl' olmas' başka şehirlerde aray'şlara yani Edirne'ye komşu olan çevresindeki diğer iller ve komşu ülkelerin yads'namaz etkileri ile ildeki göçlerin yaşanmas'na sebep olmuştur ve olmaktad'r. İşte bu imkans'zl'klarla ilaveten gümrük kap'lar'n'n varl'ğ' ve serhat şehri olmas' sosyal yap' unsurlar'ndaki değişimlerin temelinin oluşturmuştur. Geçmişte Osmanl' Dönemi'nde de Edirne'nin siyasi konumunun değişmesinden dolay' istikrarl' olmad'ğ' görülmektedir. Edirne tarihi dönemlerde her aç'dan inişleri ve ç'k'şlar' bol olan bir şehir özelliği taş'm'şt'r. Bu anlamda Edirne'nin bu dalgalanmalarla istikrarl' olduğunu söyleyebiliriz.

Edirne ilinin geçmişten günümüze nüfus, göç vb. birlikte siyasi ve coğrafi konumu ile hareketli bir şehir olmas'na rağmen büyük metropol şehir yaşant's'n'n tamamen küçük bir ölçeği gibi olmaktan ziyade şahs'na münhas'r bir insan gibi yeri geldiğinde Avrupal' bir kent yeri geldiğinde de birçok medeniyetin ruhunun halen bar'nd'rd'ğ'n' hissettiren tarihi bir şehir gibidir. Bu z'tl'klar içinde kendi havas'n' yakalam'şt'r.

KAYNAKÇA

Altun'ş'k, Remzi; Coşkun, Recai; Bayraktaroğlu, Serkan; Y'ld'r'm, Engin, *Sosyal Bilimlerde Araşt'rma Yöntemleri SPSS Uygulamal'*, Sakarya Kitapevi, Sakarya, 2004.

Anabiritanica Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 8, Ana Yay'nc'l'k, İstanbul, 1986.

Arafat, Mohammad, "Bulgaristan'daki Türk Az'nl'ğ'n Türkiye'ye Göçü", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi C Serisi*, Cilt 1, Say' 1, Edirne, 06/2000.

Atakişi, Ahmet, *Avrupa Birliği Bölgesel ve K'rsal Kalk'nma Politikas'n'n Finansman' Çerçevesinde Trakya Bölgesinin Analizi: Edirne Örneği ,*(Nam'k Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tar'm Ekonomisi Anabilim Dal', Doktora Tezi)*,* Tekirdağ, 2007.

Ateş Yurdsever, Nevin, "Tarihi K'rkp'nar Güreşleri", *15-16 May's 2003 Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne, 07/ 2006.

Aşk'n, Sevgi, *Balkan Savaşlar'nda Edirne*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dal', Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2007.

Bülbül, Mehmet, Hasan Vural, Hürriyet Çelen, *Edirne, Tekirdağ ve K'rklareli İllerinde Yoğun Olarak Üretimi Yap'lan Baz' Tar'msal Ürünlerin Maliyetlerinin Tespiti ve Tar'msal İşletmelerin Ekonomik Analizi*, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araşt'rma Tar'm ve Ormanc'l'k Araşt'rma Proje No:TOAG-621, Ankara, 1989.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt 7, Milliyet Yay'nc'l'k, İstanbul, 1986.

Cenker, Mehmet Emin, *Edirne'de Şehirleşme,* (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beşeri ve İktisadi Coğrafya Ana Bilim Dal', Bas'lmam'ş Doktora Tezi), İstanbul, 1996.

Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstatistik Y'll'ğ' 1999*, Yay'n Numaras':308, Ankara, 2000.

Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstatistik Y'll'ğ' 2000*, Yay'n Numaras':315, Ankara, 2001.

Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstatistik Y'll'ğ' 2001*, Yay'n Numaras':322, Ankara, 2002.

Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstatistik Y'll'ğ' 2002,* Yay'n Numaras':325, Ankara, 2003.

Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstatistik Y'll'ğ' 2003,* Yay'n Numaras':327, Ankara, 2004.

Çal'şma ve Sosyal Güvenlik Bakanl'ğ', *Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstatistik Y'll'ğ' 2008,* Yay'n Numaras':351, Ankara, 2009.

Çelik, Fatih, "Türkiye'de İç Göçler 1980-2000", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Say': 22, Kayseri, 01/ 2007.

Çetinel, F. Gül; Dalk'ranoğlu Tülin, "Konaklama İşletmelerinde Kad'n ve Erkek Yöneticilerin Cinsiyet Ayr'mc'l'ğ'na Karş' Tutumlar'n'n Karş'laşt'r'lmas'" *Dumlup'nar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kütahya, Nisan 2008.

Demirdeş, Sadi, *Edirne İl'inde 1935-1970 Y'llar' Aras'nda Nüfusun Seyri*, (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Enstitüsü, Yay'nlanmam'ş Mezuniyet Tezi), İstanbul, 1977.

Diktaş, Arzu, *XVI. y.y. Son Çeyreğinde Edirne'de Sosyal Hayat*, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dal', Yüksek Lisans Tezi) Edirne, 2008.

Dinçer, Mithat Zeki; İstanbullu Dinçer, Füsun; Güngör, Arif, "Edirne Ekonomisinde Turizmin Yeri ve Önemi"*, Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Semineri Kitab',* İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul, 2003.

Duby, Georges, "Köy Toplumu ve Gelişme Güney Fransa Örneği", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuas',* C.25, No:3, İstanbul, Nisan 1966-Haziran 1966.

Edirne Postas' Gazetesi, Y'l 12, Say':671, Edirne, 25.08.1937.

Edirne Postas' Gazetesi, Y'l 13, Say' 740, Edirne, 11.05.1938.

Edirne Postas' Gazetesi, Y'l 13, Say':746, Edirne, 01.06.1938.

Edirne Postas' Gazetesi, Y'l:13, Say':180, Edirne, 28.09.1938.

Edirne Postas' Gazetesi, Y'l 14, Say':791, Edirne, 09.11.1938.

Edirne Postas' Gazetesi, Y'l:15,say':803, Edirne, 24.12.1938.

Edirne Postas' Gazetesi, *Edirne Tarihi Notlar'*, Y'l 17,say':1084, Edirne, 08.11.1941.

Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, *Edirne Tar'm Çal'şma Raporlar' 2002-2004-2005-2008-2009-2010 Y'llar',* Edirne.

Edirne Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, *Edirne İli Çevre Durum Raporu*, Edirne, 1999.

Engin, Naz'm, "Edirne Ekonomisinde Ticaretin Yeri ve Önemi"*, Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Seminer Kitab',* İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul, 2003.

Erdoğan, Elmas; Kuter, Nazan, "Edirne Kenti Kültür Varl'klar'n'n Kent Estetiği Aç's'ndan Değerlendirilmesi"*, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi / Journal of Tekirdag Agricultural Faculty*, Say': 3, Temmuz 2010.

Erdoğan, Nevnihal, "Upgrading Sarayici-Edirne: A Contextual Overview", *GBER,* Vol. 2, No. 3, 2002.

Eyüboğlu, Aysun, "Göçler, Kentleşme ve İnsan Olgusu"*, Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumu II. Bildiriler Kitab',* Edirne, 06-08 Kas'm 1997.

Gençler, Ayhan, "Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesinde Ana Strateji ve Tedbirler", *Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Seminer Kitab',* İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul, 2003.

Gençler, Ayhan; Aytaç, Ayhan, "Edirne'nin İstihdam'na Genel Bir Bak'ş", *15-16 May's 2003 Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne, Temmuz 2006.

Grolier International Americana Encyclopedia, Cilt 5, Sabah Yay'nc'l'k, İstanbul, 1993.

Güler Gönenç, Emel; Altuğ Üzerem, Nevin, *"Trakya Bölgesinde Turizmin Ticarete Etkisi", 15-16 May's 2003 Keşan Sempozyumu Bildirileri Tam Metinleri Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne, Temmuz 2006.

Güler Gönenç, Emel, *Markalaşma Sürecinde Edirne*, Ege Bas'm, Edirne, 2007.

Güler, Cemal, "Edirne TSO"*, KOBİ EFOR Ayl'k Sanayi-Ekonomi Dergisi*, Say':63, İstanbul, Aral'k 2004.

Gürdal, Mehmet, *Türkiye Turizm Coğrafyas'*, Muğla Üniversitesi Matbaas', Muğla, 2001.

Gürgendereli, R'fat, "Edirne'ye Has Bir El Sanat' Olarak Süpürgecilik ve Süpürgecilikte Kullan'lan Terimler", *Turkish Studies,İnternational Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish or Turkic*, Volume 4/8, Fall 2009.

Hallaçoğlu, Yusuf, *XVI-XVII. Yüzy'llarda Osmanl'larda Devlet Teşkilat' ve Sosyal Yap',* III. Bask', Türk Tarihi Kurumu Bas'mevi, Ankara, 1996.

Hekimler, Alpay, "Trakya Bölgesinin İstihdam Yap's'n'n Temel Özellikleri Ve Geleceğe İlişkin Perspektifler", *I. Trakya Bölgesi Kalk'nma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Bildiriler Kitab'*, Trakya Üniversitesi Yay'nlar' No:103, Edirne, 16- 17 Ekim 2009.

İnalc'k, Halil; Quataert, Donald, *Osmanl' İmparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C.2, İstanbul, 2004.

İnan, İsmail Hakk', "Edirne Ekonomisinde Tar'm'n Yeri ve Önemi"*, Edirne İlinin Ekonomik Gelişmesi Seminer Kitab'*, İktisadi Araşt'rmalar Vakf' Yay'nlar', İstanbul, 2003.

Karadeniz, Y'lmaz, *H. 1182 Şer`İyye Siciline Göre Amasya'n'n İdari, Sosyal, Siyasi ve İktisadi Yap's',* (İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dal', Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1996.

Kazanc'gil, Rat'p; Gökçe, Nilüfer, *Dağdevirenzade M. Şevket Beyin Edirne Tarihi ve Balkan Savaş' An'lar'*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yay'nlar' No:41, Edirne, 2005.

Kazanc'gil, Rat'p, *Edirne Mahalleleri Tarihçesi 1529-1990*, Edirne Valiliği Yay'nlar' No:7, İstanbul, 1999.

Kazanc'gil, Rat'p; Gökçe, Nilüfer; Bilar, Ender, *Edirne'nin Eğtim Tarihi (1361-2005)*, Edirne Valiliği Yay'nlar' No:26, Edirne, 2006.

Kazanc'gil, Rat'p; Gökçe, Nilüfer; Bilar, Ender, *Edirne'nin Sağl'k ve Sosyal Yard'm Tarihi (1361-2008)*, C.1, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yay'nlar', İstanbul, 2009.

Keleş, Bahattin, "XV. ve XVI. Yüzy'lda Edirne'nin İktisadi ve Ticari Hayat'", *I. Edirne Kültür Araşt'rmalar' Sempozyumu Bildirileri,* Edirne Valiliği Yay'nlar', 23-25 Ekim 2003.

K'l'çarslan, Emine; Duranlar, Selçuk*,* "Kalk'nma, Eğitim ve Üniversite Üçgeninde Edirne"*, I. Trakya Bölgesi Kalk'nma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Bildiriler Kitab',* Trakya Üniversitesi Yay'nlar' No:103, Edirne, 16- 17 Ekim 2009.

Kubaş, Ahmet, "Trakya Bölgesinde S'nai Yap' ve Sanayileşme-Industry and Environmental Problems in Thrace Area"*, World Newspaper*, 10573-6997, Istanbul/Turkey, 05.06.2003.

Kutlu, Sacit, *Milliyetçilik ve Emparyalizm Yüzy'l'nda Balkanlar ve Osmanl' Devleti*, İstanbul Bilgi Yay'nlar', İstanbul, 2007.

Küçükaltan, Gül; Ayd'n, Şule; Güzel, Tülay, "Turizm Sektörünün Gelişmesinde Yeni Yaklaş'mlar: Markalaşma-Edirne Örneği", *I. Trakya Bölgesi Kalk'nma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu Bildiriler Kitab',* Trakya Üniversitesi Yay'nlar' No:103, Edirne, 16- 17 Ekim 2009.

Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi, C. 6, Meydan Yay'nevi, İstanbul, 1990.

Meydan Larousse Gençlik Ansiklopedisi, C.1, Meydan Yay'nevi, İstanbul, 1977.

Murat, Sedat, *Dünden Bugüne İstanbul'un Nüfus ve Demografik Yap's',* İstanbul Ticaret Odas' Yay'nlar', Yay'n No:2006-49,İstanbul, 2006.

Öke, M. Kemal; Kurt Topuz, Sinem, *Devlet Yurttaş ilişkisi Kapsam'nda Çingene/Roman Kökenli Yurttaşlar'n Yurttaşl'k Alg'lay'ş': Edirne Örneği*, TÜBİTAK Proje No: 108K382, Bolu, Kas'm 2009.

Özalp, İlhan, *K'sa Edirne Tarihi,* Edirne Ticaret Borsas' Yay'nlar', Edirne, 1999.

Özey, Ramazan, "XIX. As'rda Edirne Vilayeti Coğrafyas'", *Marmara Coğrafya Dergisi*, Say':6, İstanbul, Temmuz 2002.

Peremeci, Osman Nuri, Edirne Tarihi, İstanbul Resimli Ay Matbaas', İstanbul, 1940.

Sar'caoğlu, Mehmet Esat, *Mali Tarih Aç's'ndan Osmanl' Devletinde Merkez Taşra İlişkileri (II. Murat Döneminde Edirne Örneği),* Kültür Bakanl'ğ' Yay'nlar', Ankara, 2001.

Serter, Nur, *Türkiye'nin Sosyal Yap's'*, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1994.

Sezgin, İbrahim, "XVIII. As'rda Edirne'nin İktisadi ve Ticari Durumu", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt 8, Say' 1, Edirne, Haziran 2006.

Soysal, Metin, *İlden İle Türkiye*, Hürriyet Yay'nlar' Dan'şma Dizisi, İstanbul, 1973.

Şimşir, Bilal, *"Rumeli'den Türk Göçleri ve Keşan Üzerine"*, 15-16 May's 2003 *Keşan Sempozyumu Bildirileri* Tam Metinleri *Kitab',* Keşan Belediye Başkanl'ğ' Yay'nlar', Edirne, Temmuz 2006,

T.C. Başbakanl'k Devlet İstatistik Enstitüsü, *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler,* Ankara, 1998.

Tümertekin, Erol , *"Türkiye'de İç Göçler"*, Taş Matbaas', İstanbul, 1968.

Türkiye İşveren Sendikalar' Konfederasyonu, *OECD Ülkelerinde Kad'nlar ve Erkekler Raporu "İstihdam ",* Yay'n No: 289, İstanbul, Ocak 2008.

Türkiye Tar'm ve Köy İşleri Bakanl'ğ' Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, *İl Tar'm Ve K'rsal Kalk'nma Master Planlar'n'n Haz'rlanmas'na Destek Projesi Edirne Master Plan'*, Edirne, 01/2005.

Türk Tarih Kurumu, *Edirne'nin 600. Fethi Y'ldönümü Armağan Kitab',* V' .' Seri, Say'.43, Ankara, 1965.

Yakar, Güher, *Edirne'de Ekonomik Durgunluk ve Al'nacak Önemler,* TÜAF Araşt'rma Projesi, Edirne, 2000.

Yaşar, Okan, "Edirne İli'nin Nüfus Hareketleri Bak'm'ndan İncelenmesi Ve Son Dönemde Göçlere Kat'lanlar'n Sosyo-Ekonomik Nitelikleri", *Doğu Coğrafya Dergisi*, Say':21, S. 195-220, Erzurum, Ocak 2009.

Yaz'r, Rag'p, *Görsel Genel Kültür Ansiklopedisi*, Görsel Yay'nlar, İstanbul, 1981.

Y'ld'r'm, Neşide , *"Türk Aile Sistemi İçinde Edirne Ailesinin Sosyal Yap' Özellikleri"*, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yay'nlar' No:22, Edirne Araşt'rma Dizisi:12, Edirne,1995.

Yurt Ansiklopedisi, *"İl:Dünü, Bugünü, Yar'n' (Diyarbak'r, Edirne, Elaz'ğ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir,Gaziantep)"*, Anadolu Yay'nc'l'k, Cilt Edirne 2377, İstanbul, 1981.

İNTERNET KAYNAKLARI

Ahmet Usal, "Edirne Tarihi ve Kültürü", Edirne Vergi Dairesi Başkanl'ğ', 2006. http://www.edirnevdb.gov.tr/ (10.03.2011)

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, *http://auhf.ankara.edu.tr/auhf-yayinlari-arsivi/adnan-guriz/turkiyede-nufus-politikasi-ve-hukuk-duzeni/genel-nufus-politikasi-ve-turkiyede-nufus-politikasi.pdf*, (05.01.2011),

Atatürk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, www.esata.k12.tr/.../TÜRKİYE'DE%20NÜFUS%20VE%20YERLEŞME.doc, (25.12.2010).

Babaeski Belediyesi, *http://www.babaeski-bld.gov.tr/babaeski_tarihi.asp?idd=8,* (23.02.2011).

Baştan Sona Edirne Tarihi, http://www.tarihimiz.net/v3/Haberler/Tarih/BASTAN-SONA-EDIRNE-TARIHI.html, (16.12.2010).

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tan'tma Vakf', *http://www.cekulvakfi.org.tr/haber/osmanlidan-gunumuze-edirnenin-egitim-hayati* ,(04.03.2010).

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, *http://www.dmi.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=EDIRNE,* (04.04.2011).

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü,
http://www.dmi.gov.tr/FILES/verideger/2010-iklim-verileri.pdf ,(04.04.2011).

Edirne Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Selimiye Camii Çevresi Ulusal Kentsel Tasar'm Proje Yar'şmas',
*www.mimarlarodasi.org.tr/yarismadocs%5C**edirne**_yarisma_sartname.doc*,
(10.03.2011).

Edirne Kültür ve Turizm Müdürlüğü, http://www.edirnekulturturizm.gov.tr/belge/1-58884/geleneksel-kirkpinar-yagli-guresleri.html, (08.08.2010).

Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü,
http://edirne.meb.gov.tr/_belgeler/dunden_bugun.pdf , (15.03.2011).

Edirne Tar'm İl Müdürlüğü, http://www.edirnetarim.gov.tr/ (05.09.2010)

Edirne Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Tarihçe,
http://www.edirneeml.k12.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=5&'te mid=77, (07.12.2010).

Edirne Ticaret Borsas', *Edirne Organize Sanayi Bölgesi*,
http://www.etb.org.tr/web/edirne-osb.php, (18.12.2010).

Edirne Ticaret ve Sanayi Odas', *http://www.etso.org.tr/edirne.html* ,(10.01.2011).

Edirne Valiliği, http://www.edirne.gov.tr/default_B0.aspx?content=227,(04.08.2010)

Edirne Valiliği, http://www.edirne.gov.tr/sosyalekonomik.asp ,(04.08.2010)

Fatih Hüseyinoğlu, Mehmet Yorulmazlar, Önder Dağl'oğlu, Özgür Bostanc', *Küreselleşme K'skac'nda K'rkp'nar Ağa'l'ğ',* 9. Uluslararas' Spor Bilimleri Kongresi / Muğla. 2006,

http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_19/19_30832.pdf, (02.03.2011)

Ferhat Topbaş, Tanr'över Banu., **"**Türkiye'de İç Göç Ak'mlar' Üzerine Bir Çal'şma:Lowry Hipotezi"*, II. Ulusal İktisat Kongresi 20-22 Şubat 2008* ,İzmir 2008, s.3 http://www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/topbas.pdf (09.10.2010)

Folklor ve Halk Oyunlar', "Edirne Yöresi", *http://www.folklor.gen.tr/halk-oyunlari/karsilama-oyunlari/edirne-yoresi,* (01.02.2011).

Gazi Üniversitesi Mimarl'k Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, *Edirne Kent Bütünü Araşt'rma Raporu,* http://www.belgeler.com/blg/293d/edirne-analitik-rapor, (09.02.2011).

Hande Uzunoğlu, *İzmir'de Göç Dalgas'*, AR&GE Bülten 2006 Temmuz Bölgesel http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/7475BDA1-95B7-4855-B351-9ADCE4362AFE/7093/izmirgoc_huzunoglu.pdf, (05.05.2011)

http://aygunhoca.com/tarih/35-tarih-konular/946-osmanli-devletinde-kultur-uygarlk.html (05.02.2011)

http://www.cografik.com/goc-nedir-goc-cesitleri-neden-goc-edilir.html (02.12.2010)

http://www.edirneden.biz/icerik.asp?ICID=797 (12.04.2009)

http://www.edirneden.com/goster.php?id=772 (12.03.2010)

Edirne Olay Gazetesi, http://www.edirneolay.com/haber_oku.php?hid=1550, (10.01.2011)

http://www.ekodialog.com/turkiye_ekonomi/tarim.html (14.12.2010)

http://www.medyakesan.com.tr/haber_goster.asp?HaberID=2186 ,(05.03.2011)

http://www.nedirbilelim.com/dizin2/edirne.html (05.07.2009)

http://www.secimsonuclari.biz/edirne, (13.06.2011)

İbrahim Y'lmaz, "K'rkp'nar Yağl' Güreşleri Tarihi", *http://ibrahim-yilmaz.info/kirkpinar-yagli-guresleri-tarihi/,* (21.09.2010).

İlknur Tenekeci, *"Türkiye'de Kad'n İstihdam'n'n Değerlendirilmesi",* Kad'n Hareketi Derneği http://khd.semere.net/icerik.php?sayfa=18 (03.03.2011)

Meltem Emine Santur, "Evlenme Adetleri", Gazi Türk Halk Bilimleri Topluluğu, *www.gtht.gazi.edu.tr/evlenme**adet**leri.doc* (01.02.2011)

R'fat N. Bali, Edirne Yahudileri,
www.rifatbali.com/images/stories/dokumanlar/edirne_yahudileri.pdf (02.01.2011)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanl'ğ', *Başkent Edirne,* http://www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-1333/2-baskent-edirne.html*,* (10.02.2011).

Toprak Mahsulleri Ofisi
http://www.tmo.gov.tr/upload/'mages/subeharita/kultur/edirne.pdf (09.02.2011)

Tuncay Özdemir, "Balkan Yar'madas'ndan Anadolu'ya Türk Göçlerinin Lalapaşa Nüfusu Üzerindeki Etkileri ve Dağ'l'ş'",

www.tayakadinkoyuedirne.com/FileUpload/.../File/balkanlardan_goc.doc
(03.02.2011)

TÜİK, *ADNKS Sonuçlar'*, http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4
(05.02.2011)

TÜİK, Edirne İlinin Ald'ğ' göç 2007-2008-2009-2010
http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=1&p_yil=2008&p_dil=1&desformat=html (10.02.2011)

TÜİK, Edirne İlinin Verdiği göç 2007-2008-2009-2010
http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2=&ENVID=adnksdb2Env&report=adnks_goc_ilara.RDF&p_kod=2&p_il1=22&p_goc=2&p_yil=2008&p_dil=1&desformat=html,
(10.02.2011)

Wikipedia Özgür Ansiklopedi, "Edirne", http://tr.wikipedia.org/wiki/edirne_(il), (21.02.2011)

Wikipedia Özgür Ansiklopedi, *tr.wikipedia.org/wiki/K'ptiler*.(05.03.2011)

www.osym.gov.tr(03.02.2011)

Yavuz Ercan, Toplumsal Ekonomik Siyasal Araşt'rmalar Vakf',
www.tesav.org/dosya/yavuz_ercan.doc, (17.03.2011)

Zaman Gazetesi,
http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=557278&bolgeno=372&title=edirnenin-ekonomik-durumu (10.04.2011).

Zerrin Özkaya, *Eğitimde Araşt'rma Yöntemleri,*
80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/.../zozkaya.doc

EK-1

ANKET FORMU

Bu araşt'rma Trakya Üniversitesi Çal'şma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Yüksek Lisans Program' kapsam'nda yürütülen bir tez çal'şmas' için yap'lmaktad'r.

Araşt'rmaya kat'ld'ğ'n'z için teşekkür ederiz.

Özge Alev Sönmez
Trakya Üniversitesi Çal'şma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Yüksek Lisans Program'
e-posta: oasonmez@sakarya.edu.tr

1)Cinsiyetiniz:

( ) Erkek ( ) Kad'n

2) Yaş'n'z:

( ) 15-24 ( ) 25-34 ( ) 35-44 ( ) 45-54 ( ) 55-64 ( )65+

3) Medeni durumuz:

( ) Evli ( ) Bekâr ( ) Dul ( ) Ayr'lm'ş

4) Kaç çocuğunuz var?

( ) Bir ( ) İki ( ) Üç ve Üzeri ( )Hiç

5) En son bitirdiğiniz eğitim program' nedir?

( ) Herhangi bir okul bitirmedim ( ) İlkokul
( ) Ortaokul ( ) İlköğretim
( )Lise ( ) Lisans
( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora

6) Ortalama ayl'k geliriniz:

( ) 0-700 TL ( ) 700- 900 TL ( ) 900- 1100 TL ( ) 1100 TL ve üzeri

7) Oturduğunuz konutun durumu nedir?

( ) Kirada oturuyorum
( ) Lojmanda oturuyorum
( ) Kendi evimde oturuyorum
( ) Diğer…….(lütfen belirtiniz)

8) Ne s'kl'kla seyahat ediyorsunuz?
( ) Her gün ( ) Haftada bir ( ) Haftada birkaç gün
( ) Ayda bir ( ) Ayda birkaç gün ( )Y'lda bir ( )Y'lda birkaç gün ( ) Hiç

9) Edirne İlindeki Sosyal ve Ekonomik yaşam' nas'l değerlendirirsiniz?

( ) Çok İyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü ( ) Çok kötü ( ) Fikrim yok.

10) Aile üyelerinden şehir d'ş'nda yaşayan var m'?

( ) Evet ( ) Hay'r

11) Edirne İlinde ne s'kl'kla aile fertleri ile beraber bir sosyal faaliyette bulunursunuz? (Gezi, Eğlence vb.)

( ) Her gün ( ) Haftada bir ( ) Haftada birkaç gün ( ) Ayda bir
( ) Ayda birkaç gün ( )Y'lda bir ( )Y'lda birkaç gün ( ) Hiç

12) Mesleğinizi belirtiniz:

( ) Çiftçi-Ziraatç' ( ) Tüccar-Esnaf ( ) Serbest Meslek
( ) İşçi ( ) Memur ( ) Ev Han'm' ( ) İşsiz
( ) Öğrenci ( ) Emekli ( ) Diğer……

13) Ayn' evde toplam kaç kişi oturuyorsunuz?

( ) Tek baş'ma ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) 6 ( ) 7 ve üzeri

14) Beraber yaşad'ğ'n'z akraban'z var m'?

( ) Var ( ) Yok

15) Son bir y'l içinde çevrenizde hangi merasimlere kat'ld'n'z?

( ) Düğün ( )Resmi Bayramlar ( ) Dini Bayramlar, merasimler ( ) Hiç Kat'lmad'm

16) Çevrenizde evlenecek olanlar eşlerini genellikle nereden seçerler?

( ) Şehir bölgesinden ( ) Şehir D'ş'ndan ( ) Ülke D'ş'ndan ( ) Bilmiyorum

17) Önemli bir sorununuz olduğunda kime dan'ş'rs'n'z?

( ) Kimseye Dan'şmam
( ) Aile Büyükleri veya Akrabalara
( ) Muhtara
( ) İmama
( ) Öğretmenlere
( ) Arkadaşlar'ma

18) Edirne İlindeki Siyasi hayat' ve gelişmeleri takip eder misiniz?

( ) Evet ( ) Hay'r

19) Kentin sosyal sorunlar'na dair bir fikriniz var m'?

( ) Evet ( ) Hay'r

20) Boş zamanlar'n'z' nas'l değerlendirirsiniz?

( ) Kitap ve Gazete okurum.
( ) Arkadaşlar'mla sohbet ederim.
( ) Televizyon izlerim
( ) İnternet
( ) Sinema ve Tiyatroya giderim.
( ) Diğer

21) Ailenizde okuyarak meslek sahibi olmuş kimse var m'?

( ) Evet ( ) Hay'r

22) Kendinizi sosyal faaliyetlerde nas'l tan'mlars'n'z?

( ) Aktif ( ) Pasif

23) Sizce rahat yaşamak için ve boş zamanlarda sosyal faaliyetlere kat'lmak için geliriniz en az ne kadar olmal'd'r?

( ) 500-1000 TL ( ) 1000-2000 TL ( ) 2000-3000 TL
( ) 3000-4000 TL ( ) 5000 TL ve Üzeri

24) Son bir y'l içinde sağl'k problemleri yaşad'n'z m'?

( ) Evet ( ) Hay'r

25)Sağl'k problemleriniz için ildeki hangi sağl'k kurumunu tercih edersiniz?

( )T'p Fakültesi hastanesi ( )Devlet hastanesi
( ) Özel hastane ( )Diğer ……..

26) Aileniz ya da akrabalar'n'z aras'nda özürlü/engelli kimse var m'?

( ) Evet ( ) Hay'r(28. soruya geçiniz)

27) Özürlü/engelli yak'n'n'z var ise bir kurumda çal'ş'yor mu?

( ) Evet ( ) Hay'r

28) Dini inançlara bağl'l'ğ'n'z hangi düzeydedir?

( ) İbadetlerimi yapar'm
( ) İnan'r'm ama ibadetlerimi yerine getiremiyorum
( ) Arada s'rada ibadet ettiğim oluyor.
( ) Hiç inanmam
( ) Fikrim yok.

29) Sizce Edirne İli sosyal yönde yap'lacak faaliyetler için yeterli tesise sahip midir? (Sinema, Tiyatro, Spor Salonu, Yüzme Havuzu, Kütüphane, Eğlence Kulüpleri vb.)

( ) Evet ( ) Hay'r

30) Sizce sosyalleşmenin en büyük vas'tas' nedir?

( ) Kahvehaneler ( ) Komşu akraba ziyaretleri
( ) Sinema ve Tiyatro vb. faaliyetler.
( ) İnternet ( ) Diğer……

31) Sizce Edirne İlinin Sosyo-Ekonomik en önemli sorunlar' nelerdir?

( ) Altyap', su, kanalizasyon, yol vb. ( ) Sosyal tesislerin yetersizliği
( ) Eğitim problemleri ( ) Sağl'k ( ) Hepsi ( ) Diğer iş……

32)Aslen Edirneli misiniz?

( ) Evet (ankete son veriniz) ( ) Hay'r (33. soruya geçiniz)

33)Nerelisiniz?.....

34)Edirne'de bulunma sebebiniz nedir?

( )İş ( ) Evlilik ( )Eğitim ( ) Diğer…….(belirtiniz)

35)Kaç y'ld'r Edirne'de bulunuyorsunuz?

( )1 y'ldan az (kaç ay?)……..
( ) 1 y'ldan fazla (kaç y'l?)…… (belirtiniz)

EK-2

EDİRNE İLİ İLE İLGİLİ ÖNEMLİ OLAYLARIN CUMHURİYETİN İLANINA KADAR KRONOLOJİSİ

M.Ö. 3500'ler	Çardakalt' Preshistorik İstasyonu ile tarihlenen Kalkolitik Dönem
M.Ö. 1200'ler	Traklar'n Trakya'n'n k'y' kesimlerine gelişleri
M.Ö. 513	Trakya Bölgesi'nin Pers Egemenliğine girişi
M.Ö. V. yy sonu	Traklar'dan olan Odrisler'in Edirne bölgesinde yerleşmeleri
M.Ö.IV. yy	Odrisler'in Makedonya hakimiyetine girişi
M.S. 44	Trakya'n'n Roma eyaleti durumuna gelmesi
123	Hadrianus'un Orestia'ya kent statüsü vermesi
313	Maksimius Daia ve Licinius'un Edirne yak'nlar'nda savaşmalar'
914	Bulgar Çar' Simeon'un k'sa bir süre Edirne'yi ele geçirmesi
923	Simeon'un Edirne'yi yeniden ele geçirmesi
1004	Bulgar Çar' Samuel'in Edirne'yi yeniden ele geçirmesi
1050	Peçenekler'in Edirne'yi ele geçirmesi
1189	Haçl' ordular'n'n Edirne'ye girmesi
1204	Edirne'nin Venedikliler'e verilmesi
1346	Kantakuzenos'un Edirne'de taç giymesi
1361	Edirne'nin Osmanl'larca fethi
1365	Edirne'nin başkent oluşu
1403	Süleyman Çelebi'nin Edirne'yi ele geçirmesi
1410	Musa Çelebi'nin Edirne'yi ele geçirmesi
1413	Çelebi Mehmed'in Edirne'yi Musa Çelebi'den alarak devletin birliğini sağlamas'
1509	Edirne'de büyük y'k'ma yol açan yer sars'nt's'
1703	İstanbul'da ayaklanan yeniçerilerin Edirne'ye gelerek II. Mustafa'y' tahttan indirmeleri
1828	Osmanl' Rus savaş'nda Ruslar'n Edirne'yi işgali
1829	Edirne Bar'ş Antlaşmas''n'n yap'lmas'

1878 Edirne’nin Ruslarca ikinci kez işgali

3 Mart 1878 Ayastefanos Antlaşması ile Edirne’nin bir sınır kenti durumuna getirilmesi

1912 Edirne’nin üçüncü kez işgal edilmesi

30 Mart 1913 Londra Barış Antlaşması ile Edirne’nin Bulgaristan’a bırakılması

21 Temmuz 1913 Edirne’nin Osmanlılar’ca geri alınması

29 Eylül 1913 İstanbul Antlaşması ile Edirne dışında, tüm Batı Trakya’nın Bulgaristan’a bırakılması

4 Kasım 1918 Fransızlar’ın Sirkeci-Uzunköprü demiryolunu işgali

25 Temmuz 1920 Yunan birliklerinin Edirne ve tüm Doğu Trakya’yı işgali

11 Ekim 1922 Mudanya mütarekesi ile Edirne’nin boşaltılarak Türkiye’ye verilmesinin kararlaştırılması.

25 Kasım 1922 Edirne’nin Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetine devredilmesi.

15 Eylül 1923 Karaağaç köyü ve istasyonunun Türkiye’ye devredilmesi.